

Iesu Keriso Hari Manōga Luka'a Mirihiro

Luka'a Vaze Boro Teofirasi veize Buka Mirihiro

¹⁻² Vaze boro Teofirasi, ege Luka, gae veize buka 'adi mirihe'ohe. Iesu'a gauga gadahenirote'ano'o onamo ane'a runeono'o bare igunirote'e zamaḡano, emeḡe bo'aḡano Iesu'a haḡainute'e horonirote'e azaḡa'e radiunu. Ze'e Iesu hari zu ani ihore moneo vaze me'odirote'e tuḡure azaḡa, ebu ze emeḡe zuni ihofiro. Vesu vaze ḡehaḡani'a zu tuḡure azaḡa me'odirote'e idunaḡano Iesu hari moneo mirihiro. ³ Ege'a zuni e'e hariḡa nidu'a'e ḡadaheḡanono'o onao izidi faifaine udahiro. Ebu ege'a gae veize hari 'adi faine doḡo'ani ti miriho ḡane'eta'a'e manōga rae zamariro, ⁴ mazaḡa ibite vaze'a gae iho'irote'e hariḡa'e hari huga rae gae'a ederifine.

Ioane Babatiso'a Furera'uma Hariḡa

⁵ Heroda ani Iudea haba'a kiniga reirote'e madaḡano, Badi'a dibu'o hau'ete'e vazeḡa 'ahoga niḡa Zakaria'a radiunu. Ani'e Abia urabo vazeḡa 'ahoga ebu Abia rae ra'eta'a'e Badi'a dibu'o hau'ete'e azaḡa urabo 'ahoḡa. Ani ebu inuga niḡa Elisabeta'e Arona* mariga azaḡa. ⁶ Zakaria zu Elisabeta'e Badi'a goro ḡoe'a haḡaiḡa nidu'a faifaine haḡaido zu mene

* **1:5** Arona'e Mose negoḡa ebu Badi'a dibuo hau'dote'e vazeḡa

ve'onido. E'ano'o ze'e Badi'a zamao duduḡa rae reiro. ⁷ Rehano ze ubudeze o'o'a, mazaḡa Elisabeta ani'e gabani zuni anianine'e ufeta vouriro.

⁸ Mada 'ahogano Abia urabo azaḡani'a gau'ete'e madaḡa meiro. E'ano'o Zakaria ani zuni kuru neḡano ane urabo azaḡa teite Badi'a dibu'o hau'ete'e gauḡa haḡainu. ⁹ 'Ougirotene ze'e zeḡe haḡai idunaḡano, kuru neḡano diuḡadu uvahu hohoḡa hufite'e vazega vaḡiro. Ebu e'e veize kaḡusi arahoḡa haḡairotene, Zakaria meiro. ¹⁰ Ebu Zakaria'a uvahu hohoḡa hufi'ete'e haba'a zamaḡa diuḡiro zu vase ḡuḡuvaḡa'e kuru neḡa enoneo kurau radiunu.

¹¹ E'e zamaḡano Zuhi'a Boro tuḡure viga'a* Zakaria mazao fureraro. Ani'e uvahu hohoḡa hufi'ete'e fataḡa eda'e moneo edaro. ¹² Ebu Zakaria'a e'e horonirotene, viga de'oniro zu rihau rudaro. ¹³ Rehano tuḡure viga'a niro, raena'a, "Zakaria! Ago rihano'i! Badi'a'a ḡae kuru igiro, e'ano'o ḡa inugo Elisabeta'e ubugo 'ahoga fureni'uma. Ebu niḡa'e Ioane rae turaho'i! ¹⁴ Ḡa'e ani u'ano matu'e ruda'uma, ebu vase ḡehaḡa zuni ane'a fureranate'e moneo matu'i'uma. ¹⁵ Mazaḡa ani'e Zuhi'a Boro zamao niḡa boro re'uma. Ebu vaini vuḡa zu vu sau'a mene gagi'uma. Zu vi'a isi zamaḡanono'o Vine Zaḡoḡani'a ani ibito ha'uma. ¹⁶ Ani'e Isaraela azaḡa ḡehaḡa sau'azeono'o mae ḡihuzadu Zuhi'a Boro zeḡe Badi'a vaḡe tutuze onai'uma. ¹⁷ Ani viga zu gigi'aḡa'e peroveta vazega Elia teigi'uma. Ani'e Zuhi'a Boro izema onaogano onai'uma. Ebu Moga zu ubuḡa zamaze

mae tibuzifine danazi'uma. Zu Badi'a mene hegote'ete'e azaġa'e duduġa azaġa horozadu Badi'a hegotifine tutuzi'uma, ebu vase'a Zuhi'a Boro veize ruhibifine ihozi'uma."

¹⁸ Zakaria'a tuġure viga niro, raena'a, "E voureha ebu eġe roġae zuni voureha. Ġae ġoere'a furera'uma'e, e nougenouge ederi'uma?" ¹⁹ Ebu tuġure viga'a naenaenina'a, "E'e Gabiriera. E'e Badi'a zamao edau'ena'a, tuġure igi'ete'e aneruġa. Badi'a'a ġae hari manoġa 'adi ġouga radu eġe tuġuheha. ²⁰ Ġiano'i! Madaġani'a onaine, eġe'a rate'e ġoe'a hugani'a furera'uma. Mazaġa ġa'e eġe ġoere mene mae ġihinate'e u'ano, ġa'e ġoeroga mene idara'uma, onamo ġae ubugo'a furera'uma."

²¹ U vase ġuġuvaġa'e enonao Zakaria guhini'ena'a, ani nougadu kuru neġa zamaġano faġahune radiu'ohe rae zamarinu. ²² Ebu Zakaria kuru neġanono'o buarotene, ani ze ġorezoga mene idararo. Ani 'evore hina da'o ġorezido, zu hebe'a'e adudaro. E'ano'o ze'e ani'a kuru neġa zamaġano iġunu teiġe horonirote'e ederiro. ²³ Ebu Zakaria kuru neġano Badi'a mazao gaue'ete'e madaġa hauġirotene, Ierusalemaba'aba' modadu neġa onamiro.

²⁴ E'e enogano ani inuga Elisabeta'e ene tiro, ebu bato fu'o ani neo radiunu. ²⁵ Ani raena'a, "Zuhi'a Boro'a danahadu e ene teha! Ene mene meirote'e mazaroga izidi Zuhi'a Boro'a mae vaġineha!"

Iesu'a Furera'uma Hariġa

²⁶ Elisabeta'a ene tirote'e enogano bato 6 radirotene, Badi'a'a tuḡure viga Gabiriera Galilea haba'a Nazareta neḡano Maria vaḡe ovoe tuḡuniro. ²⁷ Maria'e ohoze teite ize mene bazirote'e nogobaḡa. Ani'e Davida mariga vazega 'ahoga niḡa Iosefa teite ira'auniro. ²⁸ Gabiriera'a Maria vaḡe onairotene, ani niro, raena'a, "Badi'a'a manoga ḡanate'e roḡaega! Matu'o'i! Zuhi'a Boro'e ḡae teite radiu'ohe." ²⁹ Maria ani e'e igirotene, zaguzagaro zu ada'adaniro, ebu 'Goere 'adi huga'e nagini?' rae zamarinu. ³⁰ Ebu tuḡure viga'a nina'a, "Maria! Ago rihano'i! Mazaḡa Badi'a'e ḡae mazao matu'e'ohe. ³¹ Ḣiano'i! Ḣa'e ene te'adu ubugo 'ahoga fureni'uma ebu niḡa'e Iesu rae turahi'uma. ³² Ani'e niḡa boro re'uma ebu vaze'a ani'e Badi'a ḡihi'a ubuga rae re'uma. Ebu ane vouḡa kini Davida teige, Zuhi'a Boro Badi'a'a ani'e kini rae re'uma. ³³ Ani'a Isaraela azaḡa† kiniḡa tugutuguḡa re onami'uma, zu ibito zini'ete'e mene hauḡi'uma." ³⁴ Ebu Maria'a tuḡure viga nina'a, "E'e ohoze teite bazoga ize aḡu'a. Nougenuge uguḡani'a furera'uma?" ³⁵ Ebu tuḡure viga'a naenaenina'a, "Vine Zaḡogani'a ḡae vaḡe ovai'uma, zu Badi'a ḡihi'a gigi'a'e ḡae zauha ḡadi'uma. E'ano'o furera'uma tahi'aḡa'e zaḡoga re'uma zuni Badi'a ubuga rae huni'uma. ³⁶ Ḣiano'i! Ḣa nabugo Elisabeta zuni vouḡa ebu ani'e gabani rae huniro. Rehano ene ohozeḡa teadu izidi bato 6 'ai maha. ³⁷ Badi'a'e gau nidu'a haḡaoga idaḡa!" ³⁸ Ebu Maria'a

† 1:33 Giriki, Iakobo neḡa

tuḡure viga nina'a, "E'e Zuhi'a Boro tuḡure roḡaeḡa. Ġae'a rata'a'e eḡe mazao fureraune manoḡa." Ebu tuḡure viga'a ani mazaono'o vaḡiniro.

Maria'a Elisabeta Vaḡe Onamiro

³⁹ E'e ḡarugano Maria ani ḡarihe iḡunadu Iudea guni'a neḡa 'ahoga onamiro. ⁴⁰ Ani feuradu Zakaria ne diuḡiro. Ebu Elisabeta niro, raena'a, "Manoḡahehe?" ⁴¹ Elisabeta'a Maria ago igirotene, ubuga'e isi zamaḡano hagariro, ebu Vine Zaḡoḡani'a Elisabeta mazao iri'aviro. ⁴² Ebu ani'a Maria ḡihau nina'a, "Badi'a'a manohuga ḡaneha. Ġae'a roḡae nidu'a vitizoga. Ġa'a furenite'e tahi'aḡa zuni Badi'a'a manohuga ha'uma. ⁴³ Eḡe Zuhi'a Boro vi'a'e eḡe vaḡe onaeha! Badi'a'a eḡe veize manoḡa boro haḡaeha! ⁴⁴ E'e ḡa ago egatene, eḡe isi zamaḡano tahi'a kobe'a'e matu'e'ena'a hagareha. ⁴⁵ Ġa'e Badi'a'a manohuga hide'ete'e roḡaeḡa, mazaḡa Zuhi'a Boro'a ḡanirote'e ḡoe'a mae ḡihiniro."

Maria'a Zuhi'a Boro Matu'o Haro

⁴⁶ Ebu Maria'a reiro, raena'a,

"Eḡe Zuhi'a Boro nigune'ohe!

⁴⁷ Ebu zamahe'e eḡe sau'anono'o ḡabohe'ete'e Badi'aḡa mazao matu'e rudau'ohe,

⁴⁸ mazaḡa e'e tuḡure roḡaeḡa zu nihe zuhu'a rehano, Badi'a'a e mene aḡutaro.

Izidiono'o onamo mada nidu'a, vase nidu'a'a re'uma, raena'a, 'Ga'e Badi'a'a manohuga ḡane'ohe!'

- 49 mazaḡa inaraḡo gigi'a Badi'aḡani'a gau boro eḡe veize haḡaeha. Ebuni ani'e zaḡoḡa!
- 50 Badi'a'e ane gubaze'ete'e azaḡa zu ze mariga nidu'a vetuḡazi'ohe.
- 51 Ani'e evo'a inaraḡa hina gau gigi'aḡa haḡairo, ebu zeḡe bare mae ḡihize'ete'e azaḡa hegoze ḡururuziro.
- 52 Ani'e kini zeḡe ehoru haba'anono'o hegoze vaḡiziro, ebu nize mae ovoe'ete'e azaḡa mae ḡihiziro.
- 53 Ani'a vinize'ete'e azaḡa ḡau manoḡa zenadu ze idararo. U ma'ora azaḡa'e 'evore isoḡa tuḡuze onamiro.
- 54-55 Badi'a'a emeḡe vouḡa Aberahamo zu ane mariga veize ḡoitoriro, raena'a, 'E zae izidi'ono'o mada tuḡutuḡu vetuḡazi'e'uma.'
- Ebu izidi ani'a ḡoitorirote'e ḡoe'a zamaradu eḡe zu ane Isaraela tuḡure azaḡa danafiro.”

56 Ebu Maria ani Elisabeta teite bato uḡidu radadu bare neḡa onamiro.

Ioane Babatiso'a Fureraro

57 Elisabeta'a ene ma'ete'e madaḡa meirotene, ani ubuga fureniro. 58 Ebu neḡa azaḡa zu nabugani'a Elisabeta'e Badi'a'a manohuga boro harote'e egadu ze ane teite matu'iro. 59 Ebu mada 8 meirotene, ze tahi'a 'adi ahi'a oḡaḡa rana iḡuri haḡae'ete'e haḡaiḡa‡ ḡianifine onairo. Zeḡe tahi'a 'adi niḡa'e moga Zakaria ni turahihi

‡ 1:59 A'e Isaraela azaḡa haḡai, Badi'a ḡoitorirote'e vazeḡa rae ihozifine.

reiro. ⁶⁰ Rehano vi'ani'a ziro, raena'a, "Mene, ani niġa'e Ioane rae turahi'uma." ⁶¹ Ebu ze'a naenaenina'a, "Ioanehe? Ġa nabugo bo'aġano ni 'adi'e o'o'a!" ⁶² Ebu ze 'evore hina moga ġoreniro. "Ġa'a zamare'etene, niġa iniu rae re'uma?" ⁶³ Ebu Zakaria'a ire rafaġa umidadu e'e rana mirihiro. 'Niġa'e Ioane re'uma.' Ze'a e'e horonirotene, zeġe nidu'a zaguzagaro. ⁶⁴ E'e madaġano Zakaria hebe'a 'ai zogone nahanadu ġoerirotene agoġani'a buaro, ebu Badi'a nigu-niro! ⁶⁵ Ne azaġa nidu'a nagini'a furerarote'e horonadu riharo. Ebu Iudea guni'a neġa azaġa nidu'a zuni e'e hari nidu'a igiro. ⁶⁶ E'e igirote'e azaġa nidu'a'e 'ahige zamariro. 'Tahi'a 'adi'e zama moneo vase nagigā re'uma?' Mazaġa Zuhi'a Boro 'evore gigi'aġani'a hubehune ane mazao radiunu.

Zakaria'a Badi'a Niguniro

⁶⁷ E'e enoġano Vine Zaġoġani'a Ioane moga Zakaria zamao iriva'iro, ebu ani'a Badi'a'ono'o ġoere reiro, raena'a,

⁶⁸ "Zuhi'a Boro Isaraela azaġa Badi'a mazao matu'o hano'i! Mazaġa ani'e Isaraela azaġa vaġe onadu danaziro, ebu agire azaġa evora'ono'o mae vaġiziro.

⁶⁹⁻⁷⁰ A'e ibite Badi'a'a ane peroveta zaġoġa azaġa hebeono'o reirote'e ġoe'ani'a hudaro. Badi'a'e emeġe sau'aono'o ġabofifine, ane tuġure vaseġa Davida mariga'ono'o Keriso tuġuniro.

- 71 Keriso'e emeḡe agire azaḡa mazaono'o ḡabofi'uma, ebu emeḡe he'ehe'efe'ete'e azaḡa evora'ono'o mae vaḡifi'uma.
- 72 Badi'a'e vouḡafe vetuḡaziro, ebu zeḡe teite ḡoitorirote'e ḡoe'a zamariro,
- 73 a'e vouḡafe Aberahamo mazao ḡoitorirote'e ḡoe'a.
- 74 Badi'a'e emeḡe agire azaḡa evora'ono'o mae vaḡifi'uma, e'ano'o emeḡe mene ri-hau'ena'a, ane gau haḡai'uma.
- 75 Ebu emeḡe ḡabone zamaḡano, zamafe nidu'a Badi'a hanadu ane zamao haḡai duduḡa da'o haḡae'ena'a, gauḡa haḡai'uma.”
- 76 Ebu Zakaria'a ubuga nina'a,
- “Ioane ubude, ḡa'e Hitagahune Badi'aḡa veize gau'ete'e peroveta vazega rae huḡadi'uma, mazaḡa ḡa'e Zuhi'a Boro ibi ruhiboga veize ane zamao onami'uma.
- 77 Ebu vaze haḡai sau'a'ono'o ḡabone zini'ete'e ibiḡa Isaraela azaḡa ihozi'uma.
- 78 Badi'a'a emeḡe vetuḡafi rufe'ete'e u'ano, emeḡe ḡabofoga veize Keriso tuḡuni'uma. Mada'a iḡunadu hitana'ono'o emeḡe rana agaḡani'a hiau'ete'e teige, Keriso'a onai'uma.
- 79 Ebu Keriso'a uzabo zu rune zamaḡano radiu'ete'e agaḡa zini'uma, ebu uniho manoḡa ibiḡano ibitofi'uma.”

⁸⁰ E'e enoḡano Ioane 'ai bororaro, ebu vine moneo inariro. Ani haba boha'ano radiudo, onamo Isaraela azaḡa mazao feure haraminu.

2

Iesu'a Fureraro (Mataio 1:18-25)

¹ E'e madaḡano Roma haba'a kiniḡa niḡa Augusto, ani'a ane gau haḡae'ete'e azaḡa veize ḡoere 'ahige tuḡuriro. "Za Roma haba'a nidu'a zamaḡano radiu'ete'e azaḡa nidu'a nize mo'i*!"

² Kurenio'e Siria haba'a gavana vazeḡa ra'ete'e zamaḡano ni ma'ete'e ibi'aḡa meiro. ³ E'ano'o vaze nidu'a'e nize zouzifine, zeḡe zeḡe haba onamiro.

⁴ Iosefa'e Galilea haba'ano Nazareta neḡano radiunu. Ani'e Davida mariga zu Beterehema neḡa'e Davida haba, e'ano'o ani Iudea haba'ano Beterehema neḡa onamiro. ⁵ Iosefa'e Maria ira'auniro, e'ano'o ani'e Maria teite nize zounoga veize onamiro. Maria'e ahi'eta. ⁶⁻⁷ Ze'a Beterehema neḡano feurirotene, i'udo neḡa zamaḡano'e bazuni haba'a o'o'a. E'ano'o ze'e boromakau neḡano radiro. E'ea radinute'e zamaḡano, ene fureniuma madaḡa meiro. Ebu Maria'e ubuga ibi'a fureniro, zu dabua hina 'umadu, boromakau ḡubune'ete'e siuvaḡa zamaḡano ufi tiro.

Aneru'a Mamoe Taufe'ete'e Azaḡa mazao Fureraro

⁸ E'e ohe'ano, mamoe taufe'ete'e azaḡa'e Beterehema neḡa uhiḡano haba tauḡiḡano

* 2:1 sensisi

mamoe taufe radiudo. ⁹ Ebu Zuhi'a Boro tuḡure viga'a tabara zeḡe mazao fureraro. Ebu Zuhi'a Boro agaḡani'a agazirotene, ze'e rihau rudaro.

¹⁰ Rehano tuḡure viga'a ziro, raena'a, "Ago rihano'i, rehano abito'i! E hariḡa manōḡa zae ihozoga radu areha. Vaze nidu'ani'a e'e igine matu'i'uma. ¹¹ Izidi zae sau'a'ono'o ḡabozi'uma vazēḡa, Keriso Zuhi'a Boro'e Davida habao fureraneha. ¹² Za'e tahi'a kome'a dabua hina 'umadu boromakau ḡubune'ete'e siuvaḡa zamaḡano bazunoga horonine, za tahi'aḡa'e Keriso rae ederi'uma."

¹³ Aneru e'e'a 'ouge reirotene, tabara adure'ono'o tuḡure viga ḡuḡuvaḡani'a fureranadu ani teite Badi'a matu'o haro, raena'a,

¹⁴ "Hitanao'e Badi'a nigune'ohe! U rahao'e Badi'a'a matu'o zini'ete'e azaḡa bo'aḡano uniho manofe'ohe!"

¹⁵ Aneru nidu'a'a ḡoere hauḡirotene muhizadu adure itiro. Ebu mamoe taufe'ete'e azaḡa'e zeḡe'a bare neneḡaniro, raena'a, "Aro, Zuhi'a Boro'a edemafe'ate'e ḡauḡani'a hudanate'e ḡianoga veize Beterehema neḡa onamihi!"

¹⁶ 'Ougadu ze ḡarihe Beterehema neḡa onamiro. Ebu Maria zu Iosefa vaḡadu tahi'a kome'a boromakau ḡubune'ete'e siuvaḡa zamaḡano baze'enoga horoniro. ¹⁷ Ebu ze tahi'a kome'a moneo tuḡure viga'a ḡoerirote'e ḡoe'a ihoziro. ¹⁸ Vaze nidu'a'e mamoe taufe'ete'e azaḡani'a reirote'e ḡoe'a igirotene zaguzagau ḡouriro. ¹⁹ Rehano Maria ani 'ouge furerarote'e

haḡaiḡa nidu'a mae zamao ofadu zamare radiu tauḡinu. ²⁰ Mamoe taufe'ete'e azaḡa'e tuḡure viga'a zirote'e ḡoe'a nidu'a furerarote'e horoniro zu igiro. E'ano'o ze Badi'a nigune'ena'a, bare mamoeze 'u'a onamiro.

²¹ Mada 8 meirote'e zamaḡano, tahi'a 'adi'e ahi'a ogaḡa rana iḡuri haḡairo, ebu vi'a mogani'a niḡa Iesu rae turahiro. A'e vi'a ize ene mene tougano tuḡure viga'a reirote'e niḡa.

Iesu Ierusalemā Haba'a Zamahu Itiro

²² Maria'a Iesu furenirote'e enoḡano, mada 40 'ai vitaro. E'ano'o Mose goro ḡoe'a idunaḡano, Iosefa zu Maria'e ahirize dehene'ete'e madaḡa meirotene, tahi'a kome'a Zuhi'a Boro zamao ohonifine, Ierusalemā haba'a zamahu itiro.

²³ Mazaḡa Zuhi'a Boro goro ḡoe'a'e raena'a, 'Ene ohozeḡa ibi'a'e nidu'a Badi'a veize radu zaḡozagoḡoni'uma ebu Zuhi'a Boro ha'uma,'

²⁴ ebu Zuhi'a Boro goro ḡoe'a'e bare raena'a, 'Badi'a dibu'o hafine, vi'a zu moga'e Tubugo niniḡa 'aheu ga nini komeḡa 'aheu Badi'a ha'uma.' E'ano'o ze tahi'a kome'a zamahanadu Ierusalemā haba'a itiro.

Simeona'a Iesu moneo Ḡoeriro

²⁵ E'e madaḡano Ierusalemā haba'ano ohoze 'ahoga niḡa Simeona'a radiunu. Ani'e haḡaiḡa duduga zu Badi'a ḡoere hegote'ete'e vazega. Ani'e Isaraela azaḡa ḡabozi'uma vazega Keriso guhine onainu, ebu Vine Zaḡoḡa'e ani mazao radiunu. ²⁶ Vine Zaḡoḡani'a Simeona ibite 'ahige ihoniro, raena'a, "Ḡa'e mene ruda'uma onamo Keriso horoni'uma."

²⁷ Ebu Simeona'e Vine Zaḡoḡani'a ibito hanadu kuru neḡa diuḡiro. E'e madaḡano Mose goro ḡoe'a idunaḡano haḡaoga veize Iesu'e vi'a moga'ni'a zamahu diuḡiro. ²⁸ Ebu Simeona'a Iesu mae ohanadu Badi'a matu'o haro, raena'a,

²⁹⁻³⁰ “Zuhi'a Boro, ḡa'a ibite ihiro, raena'a, 'Simeona, ḡa izema rudanoḡano vaze sau'a'ono'o ḡabozite'e vazeḡa, Keriso horoni'uma.'

E izidi ubumahe hina ani horoneha! E'ano'o eḡe, ḡae tuḡure vazeḡa'e zama roḡeḡaheta rune moneo tuḡuhe onamo'i!

³¹ Zuhi'a Boro, ḡa'e vaze nidu'a zamao Keriso ruhibiro.

³² Agaḡa teiḡe, ani'e Iuda mene azaḡa Badi'a ihozi'uma. Zu ani u'ano, ḡae tahi'a Is-araela azaḡa nize rae ḡihizi'uma.”

³³ Iesu vi'a moga'e Simeona'a Iesu moneo reirote'e ḡoe'a igirotene zaguzagaro. ³⁴ Ebu Simeona'a ze veize kuraro, zu vi'a Maria niro, raena'a, “Tahi'a 'adi'e Badi'a'a ohotiro. Is-araela azaḡa nu'e ani mene mae ḡihinine, ze'e ḡabone ibiḡanono'o bua'uma. U vaze nu'e ani mae ḡihinine, ze'e ḡabone ibiḡano eda'uma. Ebu vaze'a ani mazaono'o Badi'a'a gaue'ete'e horoni'uma, rehano vazevaze'a ani 'u'u'i'uma. ³⁵ Ebu hena, vaze zamaroneze sau'a nidu'a furera'uma. Ebu zama moneo'e tahi'a 'ahi u'ano, benisi'a ḡoune'ete'e teiḡe, zamaḡo'e aduda'uma.”

Ana'a Iesu moneo Ḡoeriro

³⁶ Peroveta roḡaeḡa 'ahoga niḡa Ana, ani zuni Ieruselema haba'ano radiunu. Ani'e Fanuela aboḡa ebu Asera mariga roḡaeḡa. Ani'e roḡae vouḡaḡa. Ani hahuradu muri 7 enoḡano i'ani'a rudaro. ³⁷ Ebu ḡozoba radiu onamo izidi muriḡa 84 'ai meiro. Ani'e iḡaiḡa kuru neḡa onaminu ebu madai zu ohere zaḡozaḡe'ena'a, Badi'a mazao kuraunu.

³⁸ Simeona'e Maria zu Iosefa teite ḡoerirote'e zamaḡano, Ana'a zeḡe vaḡe onadu Badi'a matu'o haro. Ebu tahi'a e'e moneo vase ziro, raena'a, "Vaze nidu'a'e Ieruselema agire azaḡa 'evoreono'o mae buzite'e vaseḡa faḡa hune guhine onae'ohe. Tahi'a 'ahi'e zeḡe'a guhine'ete'e vaseḡa!"

³⁹ Iosefa zu Maria'e Badi'a goro goe'a idunaḡano Ieruselema haba'ano gau nidu'a hauḡirotene, ze Galilea haba'ano onamadu Nazareta neḡa bare feuriro. ⁴⁰ Tahi'a kome'a Iesu 'ai bororaro zu inariro. Ebu ani vase huhuzaḡa reiro, zu Badi'a manoḡa'e ane mazao radiunu.

Iesu'a Kuru Neḡano Ḡoeriro

⁴¹ Muri nidu'a Iḡine Mode'ete'e Muiḡa madaḡano Iesu vi'a moga'e Ieruselema haba'a itido. ⁴² Iesu ani muri 12 meirotene, iḡaiḡa haḡaidote'e teiḡe, e'e Muiḡa augifine zeḡe'a Ieruselema haba'a itiro.

⁴³ Ebu Mui hauḡadu Iesu vi'a moga'e neze onamiro. Rehano ze Iesu'e Ieruselema haba'ano muhinirota'e aḡu'a. ⁴⁴ Iosefa zu Maria ze'e

'ahige zamariro, 'Iesu'e vase ḡunuḡano oname'ohē.' Ze ibio oname'ena'a mada tiba vitinirotu'u, nabudize zu zeḡe teite onamirote'e azaḡa bo'aḡano Iesu vaḡiro. ⁴⁵ Ebu ani mene horonirotene, ze bare ani vaḡe'ena'a Ierusalemā haba'a itiro.

⁴⁶ Ebu mada uḡiduḡa zamaḡano, kuru neḡano Iesu horoniro. Ani'e Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa teite ehore radiunu, ebu zeḡe ḡoere iginu, zu ḡadimu nu haḡainu. ⁴⁷ Vaze nidu'a'e Iesu edeḡa zu ane'a naenaenzirote'e ḡoe'a igirotene zaguzagaro.

⁴⁸ Vi'a mogani'a horonandu ze zuni zaguzagaro. Vi'ani'a Iesu niro, raena'a, "Ubude! Nougadu 'ougeha? Eme zamafe adudu'ena'a ḡae vaḡeha!" ⁴⁹ Ebu Iesu'a naenaeniro, raena'a, "Za nougadu e vaḡeha? 'Ahi'e eḡe mama ne, e'ano'o e radeha. Za a'e mene ederahehe?" ⁵⁰ Rehano vi'a moga'e ani'a nagini reirotā'a'e mene ederiro.

⁵¹ E'e enoḡano Iesu ani zeḡe teite Nazareta neḡa ovoiro, ebu zeḡe tuḡure igiro. Vi'a'e Iesu mazao furerarote'e ḡauḡa nidu'a ane zamao zamare radiunu. ⁵² Iesu ani zamaroneḡani'a faine bororaunu zu ahi'ani'a farau bororu itinu. Ebu Badi'a zu vase'a ane mazao matu'inu.

3

*Ioane'a Iesu Ibi Ruhiniro
(Mataio 3:1-12, Mareko 1:1-8, Ioane 1:19-28)*

¹ Tiberio Kaisara ani Roma haba'a nidu'a kiniḡa radu muri 15 zamaḡano ibitohaunu. E'e madaḡano Ponitio Pilato'e Iudea haba'a gavanāḡa. Heroda'e Galilea haba'a kiniḡa, negoḡa

Firifo'e Iturea zu Tarakonito haba'a kiniġa ebu Rusanìa'e Abirene haba'a kiniġa.

² U Anasi zu Kaiafa'e Badi'a dibu'o hau'ete'e azaġa ġihi'aġa reiro. E'e zamaġano Zakaria ubuga Ioane'e haba boha'ano radiunu ebu Badi'a ġoere'a ane mazao buaro. ³ Ani'e Ioridana vuġa uhiġano haba'a haba'a nidu'a onamadu haramiro, raena'a, "Saua'ono'o ġihuradu bapato mo'i! 'Ougine, Badi'a sau'aze rae modi'uma!"

⁴ Amahi Peroveta vazegħa Isaia'a bukao* Ioane moneo 'ahige mirihiro.

"Vaze 'ahogani'a haba boha'ano huau'ohe, raena'a, 'Zuhi'a Boro'a onai'uma ibiġa ruhibo'i! Ane ibi mae duduno'!

⁵ Ebu do'oġa nidu'a tuni'uma, maġa boro zu maġa zuhu'a nidu'a mae rahani'uma, ibi be'oġa be'oġa duduni'uma, haba bekuġa bekuġa nidu'a sebani'uma†.

⁶ Ebu vase nidu'a Badi'a'a vase sau'aze'ono'o ġaboze'ete'e horoni'uma."

⁷ Ebu vase ġuġuvaġa bapato mouga radu Ioane vaġe arirotene, Ioane'a ziro, raena'a, "Za'e, Zarama moheġa ubuga ubuga! Vaze'a zae mazao 'ahige reiro, raena'a, 'Badi'a'ono'o maġunu'a onaine ferau muhino'i!" Rehano feranoga'e mene idara'uma! ⁸ U ibite haġai sau'aono'o ġihurirote'e haġaiġa fureno'i! Ebu

* **3:4** Isaia 40:3-5 † **3:5** Hari idaidaġa. Huga'e sau'a nidu'a mae mode'ete'e

ago 'ahige zamaro'i, 'Eme'e Aberahamo mariga, e'ano'o Badi'a'a mene maḡunofi'uma.' Mazaḡa, e zae zi'ohe, Badia'a hadi 'adi madu Aberahamo mariga nufine zuni idaḡa. ⁹ Ġiro 'ai ire taigano teha. E'ano'o huga manoḡa mene ini'ete'e ireḡa'e udi higonadu ire rogao feuni'uma."

¹⁰ Ioane'a 'ouge reirotene, vase ḡuḡuvaḡani'a ḡadiniro, raena'a, "Eme nouge haḡaifone manoḡa?" ¹¹ Ebu ani'a naenaenziro. "Iniu dabuaḡa 'aheu ro'idene tiba'e dabuaḡa o'o'a vazega hano'i, ebu iniu ogomuḡeta ro'idene vininate'e vazega teite ḡahugotito'i!"

¹² Takesi ufe'ete'e azaḡa zuni bapatzizo mouga radu ariro ebu Ioane ḡadiniro, raena'a, "Ihore vazega, eme nouge haḡaifone manoḡa?" ¹³ Ani'a naenaenziro. "Takesi ufo'idene, gavamani'a ra'ete'e idunaḡano da'o ufo'i, zu ago vitau ufo'i!"

¹⁴ Ebu uti azaḡani'a zu ḡadiniro, raena'a, "Eme nouge haḡaifone manoḡa?" Ani'a naenaenziro. "Vaze moni ago meize tauḡo'i, ebu ḡuriro moneo vase ago debaze tauḡo'i! Zae moni gauḡano da'o matu'o'i!"

¹⁵ Mazaḡa vazevaze'e Keriso'a are'ete'e guhin-inu, ze 'ane, 'Ioane'e Keriso!', rae zamariro.

¹⁶ Ebu Ioane'a zeḡe nidu'a naenaenziro, raena'a, "E'e vu hina bapatzizoha. Rehano onai'uma vazega'e gigi'aḡa ḡihi'a. Ani'e eḡe vitihoga zu eḡe'a ani tamaka miniḡa fuhi'e'ete'e tuḡureḡa vazega rae rouga zuni mene idaḡa. Ani'e Vine Zaḡoḡa zu ire roga hina abatisozii'uma.

¹⁷ Maho hirive'ete'e madaḡano, vase'a kari hina rouḡa tenadu maho hu'i'ohe, ebu iguḡa manone'ohe zu meba hare dehene'ohe. Ebu

huga'e suaba zamaḡano ti'ohe, rehano iguḡa'e ire rogao hufi haone'ohe. E'e teige, ani'a vaze-vaze rovozi'uma.‡”

¹⁸ Ebu Ioane'a ḡoere ḡehaḡa nunu hina vazevaze iraduguze'ena'a, hari manoga hina haramoziniro. ¹⁹ Ioane'a Galilea haba'a kiniḡa Heroda Antifasi zuni ta'iroharo. Mazaḡa ani'e negoḡa inuga niḡa Herodia meinadu ane teite hahuriro, zu haḡai sau'a sau'a ḡehaḡa haḡaido. ²⁰ Ebu Heroda'e sau'a e'e nidu'a ranao 'ahoga ragatiro. A'e Ioane ḡu'ano zouniro.

Iesu Babatisoniro
(*Mataio 3:13-17, Mareko 1:9-11*)

²¹ Ioane'e izema ḡutanogano, vaze nidu'a bapatizo meirotene, Iesu zuni bapatizo meiro. 'Ougadu Iesu ani kurau'ete'e zamaḡano adure'a bohataro, ²² ebu Vine Zaḡoḡani'a Tubugo niniga teige ane rana ehoru ovairo. Ebu ago 'ahogani'a adure'ono'o ḡoeriro, raena'a, “Ḡa'e eḡe ubude. Eḡe'a ḡae zamare borofe'ohe ebu ḡa mazao matu'e rudau'ohe.”

Iesu Mariga Duḡuru
(*Mareko 1:1-17*)

²³ Iesu'e muriḡa 30 reirotene, ani gauḡa ḡadaheniro. Vaze'a ani'e Iosefa ubuga rae zamariro.

Iosefa'e Heli ubuga,

²⁴ Heli'e Matati ubuga, Matati'e Levi ubuga, Levi'e Melki ubuga, Melki'e Ianai ubuga, Ianai'e Iosefa ubuga,

‡ **3:17** Giriki, vuidi hirive'ete'e hariḡa idaidaḡa

- 25 Iosefa'e Matatia ubuga, Matatia'e Amosi ubuga,
Amosi'e Nahumu ubuga, Nahum'e Esli
ubuga, Esli'e Nagai ubuga,
- 26 Nagai'e Ma'ati ubuga, Ma'ati'e Matatia ubuga,
Matatia'e Semein ubuga, Semein'e Ioseka
ubuga, Ioseka'e Ioda ubuga,
- 27 Ioda'e Ioanan ubuga, Ioanan'e Resa ubuga,
Resa'e Zerubabele ubuga, Serubabele'e
Sealtiele ubuga, Sealtiele'e Neri ubuga,
- 28 Neri'e Melki ubuga, Melki'e Adi ubuga, Adi'e
Kosam ubuga, Kosam'e Elmadam ubuga,
Elmadam'e Ere ubuga,
- 29 Ere'e Iosua ubuga, Iosua'e Eliesere ubuga,
Eliesere'e Iorim ubuga, Iorim'e Matat
ubuga, Matat'e Levi ubuga,
- 30 Levi'e Simeon ubuga, Simeon'e Iuda ubuga,
Iuda'e Iosefa ubuga, Iosefa'e Ionam ubuga,
Ionam'e Eliakim ubuga,
- 31 Eliakim'e Melea ubuga, Melea'e Mena ubuga,
Mena'e Matata ubuga, Matata'e Natana
ubuga, Natana'e Davida ubuga,
- 32 Davida'e Iese ubuga, Iese'e Obed ubuga,
Obede'e Boa ubuga, Boa'e Salmon ubuga,
Salmon'e Nason ubuga,
- 33 Nason'e Aminadaba ubuga, Aminadaba'e
Admina ubuga, Admina'e Areni ubuga,
Areni'e Hesron ubuga, Hezron'e Perez
ubuga, Perez'e Iuda ubuga,
- 34 Iuda'e Iakobo ubuga, Iakobo'e Isako ubuga,
Isako'e Aberahamo ubuga, Aberahamo'e
Tera ubuga, Tera'e Nahoro ubuga,

- 35 Nahoro'e Seruga ubuga, Seruga'e Reu ubuga,
Reu'e Pelegi ubuga, Pelegi'e Ebere ubuga,
Ebere'e Sela ubuga,
- 36 Sela'e Kenana ubuga, Kenana'e Afasada ubuga,
Afasada'e Sema ubuga, Sema'e Noa ubuga,
Noa'e Lameki ubuga,
- 37 Lameki'e Metusela ubuga, Metusela'e Enoka
ubuga, Enoka'e Iaredi ubuga, Iaredi'e
Mahalalela ubuga, Mahalalela'e Kenana
ubuga,
- 38 Kenana'e Enosi ubuga, Enosi'e Seti ubuga,
Seti'e Adamu ubuga, Adamu'e Badi'a
ubuga.

4

Satania'a Iesu Tuhune Nuriro (*Mataio 4:1-11, Mareko 1:12-13*)

¹ Iesu'e Ioridana vuḡa mode iḡunirotene,
Vine Zaḡoḡani'a ane rana inare hune radadu
haba boha'a tutune onamiro. ² E'ea, mada
40 zamaḡano Satani'a Iesu tuhune nuriro. E'e
madaḡano ani ogomu 'ahoga mene aro, e'ano'o
mada ḡonagano ani vinine runiro.

³ Ebu Satani'a Iesu niro, raena'a, "Ḡa'e Badi'a
ubuga ro'idene, hadi 'adi neadu ḡihune beredio
no'i!" ⁴ Iesu'a naenaenina'a, "Mene! Buka
Zaḡoḡano raena'a, 'Vaze'e beredio da'o mene
ḡabode radi'uma. Rehano vine ogomuḡano zuni
radi'uma."

⁵ Ebu Satani'a Iesu tutunadu hitaga haba'a
itadu zogone vaze'a ibitohau'ete'e haba'a
boroboro nidu'a ihoniro. ⁶ Ebu ani'a nina'a,
"Eḡe'a ḡa'e haba boroboro de'e ibito ha'uma

gigi'aḡa zu manohuga nidu'a ḡani'uma. A'e eḡe enoga ḡauḡa 'ahine, eḡe'a urate'ete'e vase hau tauḡoga zuni idaḡa da'o. ⁷ E'ano'o ḡa e mazao kuraune, de'e nidu'a ḡae ḡani'uma!" ⁸ Ebu Iesu'a naenaenina'a, "Mene! Buka Zaḡoḡano raena'a,

'Zuhi'a Boro ḡae Badi'a mazao da'o kurano hano'i, zu ane gau da'o haḡao'i!"

⁹ Ebu Satani'a zamahanadu Ierusalemaha'aba'onaonamiro. Ebu kuru neḡa hitaga huneo ohonadu niro, raena'a, "Ḡa Badi'a ubuga ro'idene ada'ono'o rafato'i! ¹⁰ Mazaḡa Buka Zaḡoḡano raena'a,

'Badi'a'a dugu'oga veize aneruḡa tuḡuzi'uma.

¹¹ Ze'a 'evoreze hina mae ḡihi'i'uma 'ahine, ḡae oda'e hadio mene tutuha'uma."

¹² Rehano Iesu'a naenaeni. "Mene! Buka Zaḡoḡano raena'a, 'Zuhi'a Boro ḡae Badi'a ago tuhuno'i!"

¹³ Ebu Satani'e Iesu tuhune hauḡirotene, mada manoga 'ahoganobu'u bare tuhuni'uma radu mode iḡuniro.

*Iesu'a Galilea Haba'ano Ihoziro
(Mataio 4:12-17, Mareko 1:14-15)*

¹⁴ Iesu'e Vine Zaḡoḡa gigi'aḡani'a iri'avonadu bare Galilea haba'aba'onaonamiro. Ebu ane hari'e haba nidu'a zamaḡano bororaro. ¹⁵ Ani'a nu'onu'o neḡano ihozido ebu zeḡe nidu'a'e ani niguniro.

*Nazareta Azaḡani'a Iesu Hezahoharo
(Mataio 13:53-58, Mareko 6:1-6)*

¹⁶ Ebu Iesu'e Nazareta neḡa onamiro. E'e Neḡa'e ane'a bororarote'e haba'a. Bana Madaḡano ane'a iḡaiḡa haḡainute teige, nu'onu'o neḡano diuḡi onamiro. Ebu Buka Zaḡoḡa me'odoga radu iḡune edaro. ¹⁷ Iḡune edarotene kuru neḡa ḡiane'ete'e vazeḡani'a Isaia peroveta'a mirihirote'e bukaḡa mae haro. Ebu ani'a vava'adu me'odi'uma haba'a horoniro. A'e 'ahige rae mirihiro.*

¹⁸ “Zuhi'a Boro Viga'e eḡe rana reiro. Zahara azaḡa mazao hari manoḡa haramoga veize ani'a eḡe ohotiro.

Ebu Sau'ani'a batuzirote'e azaḡa fuhi'e aheti'uma, ubuma kuru azaḡani'a ehama'uma zu aduḡani'a ḡahizirote'e azaḡa'e ahete modi'uma', rae furenoga veize, Badi'a'a eḡe tuḡuhiro.

¹⁹ Ebu zuni Zuhi'a Boro'a ane vaze ḡaboze'ete'e madaḡa momeo furenoga radu tuḡuhiro.”

²⁰ Iesu'a buka me'ode hauḡirotene buka 'uadu mae harote'e vazeḡa bare haro ebu ehoriro. Nu'onu'o neḡa zamaḡano vaze nidu'a ani ḡiaḡianiro. ²¹ Ebu Iesu'a ḡadaheni ziro, raena'a, “Za'a egate'e Buka Zaḡoḡano ḡoe'a e'e 'ai izidi 'ada hudaneha.” ²² Zeḡe nidu'a ani mae ḡihine ḡoeriro zu ani hebeono'o buaudote'e ḡoe'a manoḡa egadu zaguzagaro. Rehano, ze

* **4:17** Isaia 61:1-2

raena'a, "Ani'e Iosefa ubuga! Eme'e ani ġoere mene igi'uma."

²³ Ebu Iesu'a ziro. "E edeġa za'e eġe mazao ġoere 'ahi ra'ohe, raena'a, 'Gohe vazēġa, ibite ġae'a ugiġo faino'i, ebu vase 'ahoga ugi faino'i! Ebu raena'a, 'Iesu, ġa Kaperanauma neġano haġai gigi'a haġairote'e teiġe, ġae haba 'adao zuni haġao'i! 'Ougine, emeġe'a ġae ġoere'e mae ġihini'uma.' ²⁴ E hube hune zi'ohe. Zae'a eġe ġoere mene mae ġihine'ete'e teiġe, peroveta azaġa zuni zeġe habao vase'a mene mae ġihize'ohe.

²⁵ Rehano zamaro'i! Peroveta vazēġa niġa Elia madaġano, muri uġidu zu ġaha'a zamaġano irugu'a mene ru'aro, e'ano'o Isaraela haba'a nidu'a zamaġano zahara boro'a buaro. E'e madaġano ġozoba ġehaġa'e Isaraela haba'ano radiunu. ²⁶ Rehano Elia'e Badi'a'a Isaraela ġozoba azaġa mazao mene tuġuniro. Ani'e Sidoni haba'a uhiġano ne 'ahoga niġa Zarepatio radiunute'e ġozobaġa 'ahoga mazao tuġuniro. Zarepati neġa'e mene Isaraela haba'a

²⁷ Ebu peroveta vazēġa niġa Elisa madaġano Isaraela haba'ano lefera azaġa ġehaġani'a radiunu, rehano ze mene dehene faiziro. U Siria haba'a vazēġa niġa Na'amani da'o dehene fainiro. Siria haba'a zu mene Isaraela haba'a. Eġe zuni adama haġai gigi'a mene haġai'uma, rehano ne 'ahoga vaġe onami'uma, mazaġa za'e mene mae ġihihe'ohe."

²⁸ Iesu'a 'ouge reirotene, nu'onu'o neġa zamaġano vase nidu'a maġune rudaro. ²⁹ Zeġe nidu'a iġunadu, e'e haba'anono'o ani tuġune

vaḡiniro. Ebu dofarao duine feunoga radu, neze ogorarote'e haba'a hitaga tutune itiro. ³⁰ Rehano Iesu'a vaze ḡunuḡano onamadu ane edegano dauḡiro.

*Iesu'a Vine Sau'a Hegone Buniro
(Mareko 1:21-28)*

³¹ Ebu Iesu'a Galilea haba'ano Kaperanauma neḡa ovoadu Bana Madaḡano nu'onu'o neḡano vaze ihoziro. ³² Vaze nidu'a ani'a ihozoga igirotene zaguzagaro, mazaḡa ani ḡoere'e gigi'a, Badi'a ḡoere heuḡa.

³³ Bana Madaḡa 'ahogano vine sau'aḡeta vazeḡa 'ahoga'e nu'onu'o neḡano radiro. Ani'a houna'iro, raena'a, ³⁴ "Iesu Nazareta vazeḡa! Eme ago ḡunuḡunu'o'i! Ḡa eme ruifoga radu arahehe? Ḡa iniu'e e edeḡa. Ga'e Badi'a vaze zaḡoḡa!" ³⁵ Iesu'a vine sau'a ta'iroharo, raena'a, "Hezo'a! Vaze e'e mazaono'o buanoi!" Ebu vine sau'ani'a zeḡe nidu'a bo'aḡano vaze e'e mae rahao higonadu buau dauḡiro. Rehano vaze a'e mene omatiro.

³⁶ Vaze nidu'a zaguzagaro ebu zeḡe zeḡe'a bare raena'a, "Ani ḡoere'e nagiḡa? Ani'a inaraḡa zu gigi'aḡa hina vine sau'a zeatene ze egohanadu buaneha!" ³⁷ Ebu Iesu hariḡa'e uhiḡa uhiḡa haba'a nidu'a bororaro.

*Vaze Ḡehaḡa Faiziro
(Mataio 8:14-17, Mareko 1:29-34)*

³⁸ Iesu'e nu'onu'o neḡa modadu Simona ne on-amiro. De'ea Simona emoḡa roḡaeḡa'e ahi'ani'a gigne runiro, e'ano'o ani fainoga veize vaze'a Iesu uminiro. ³⁹ Ebu Iesu'e ani uhiḡano edanadu

ahi'a gigi'a e'e ḡoere riga hina hegone buniro. 'Ougadu ugi e'e'a ani mazaono'o vaḡiniro. Ebu Simona emoḡani'a zogone iḡunadu zeḡe veize ogomu ḡorohe ziniro.

⁴⁰ Ebu mada'a ovoe'ete'e zamaḡano, vaze-vaze'a ugi iraga nunu Iesu vaḡe tutuze onamiro, ebu Iesu'a evo'a zeḡe tiba tiba rana teadu manore hauḡiro. ⁴¹ Vine sau'a sau'a'e Iesu'e Keriso rae ederirote'e u'ano, ze vazevaze mazaono'o buarotene, huario, raena'a, "Iesu, ḡa'e Badi'a ubuga!" Rehano Iesu'e, ze'a ani rae furenoga mene uratiro, e'ano'o ani'a tairo zenadu ḡoereze gararoziro.

Iesu'a Harame Ragaviro
(Mareko 1:35-39)

⁴² Oherebau uzeuze Iesu'e ane da'o radoga radu vaze o'o'a haba'a onamiro. U vaze ḡuḡuvaḡani'a Iesu vaḡe onaadu mene muhize iḡunoga veize uminiro. ⁴³ Rehano Iesu'a ziro, raena'a, "E'e haba 'ahoga 'ahogano zuni Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a hariḡa manoḡa harami'uma, mazaḡa de'e u'ano, eḡe tuḡuhiro." ⁴⁴ Ebu ani Iudea haba'ano nu'onu'o neḡano harame ragaviro.

5

Iesu'a Ane Tah'i'atahi'a Zamaziro
(Mataio 4:18-22, Mareko 1:16-20)

¹ Mada 'ahogano Iesu'a Galilea du'ura ḡenaḡano edau'ena'a, Badi'a ḡoere haraminu. Ebu vaze ḡuḡuvaḡa'e ani haramo abitoga veize bibitite onamiro. ² Iesu'a du'ura ḡenaḡano ḡasi

'aheu horoniro, u ġasi azaġa'e buanadu re'evaze vuzu'e radiunu. ³ Iesu'a Simona ġasio tiradu niro, raena'a, "Tahiġa duine bunoi!" Ebu Iesu'e ġasi zamaġano ehoradu vase ġuġuvaġa haramo ziniro.

⁴ Ani haramo haugirotene, Simona niro. "Hoe'a mone onamo'i, ebu re'eva feunadu ġozone re'evano'i!" ⁵ Simona'a naenaeniro, raena'a, "Eme ohere faġa gau boro haġae'ena'a re'eva rehano, mene maneha. Rehano e ġa ġoere mae ġihinadu re'eva feuni'uma." ⁶ Ebu ze'a re'eva feunirotene, re'eva zamaġano'e ġozone ġehaġani'a oġanadu re'eva'e zigaro. ⁷ E'ano'o danazoga veize ġasi 'ahogano nabudize huze zaveziro. Ebu ze aradu ġasi 'aheue ġozone hina iriva'onadu ariga zuburiro.

⁸⁻¹⁰ Simona zu ane teite radirote'e azaġa nidu'a ġozone ġehaġa e'e horonirotene, ze zaguzagau rudaro. Zebedi ubuga 'aheu nize Iakobo zu Ioane'e Petero teite gauinu, e'ano'o zeġe zuni zaguzagaro. Ebu Simona, niġa 'ahoga'e Petero, ani'a haġai 'uguġa horonadu Iesu oda babaġano higau bauriro. Ebu raena'a, "Zuhi'a Boro! E'e sau'a vaseġa, e'ano'o eġe mazaono'o vaġino'i!" Iesu'a naenaeniro. "Ago rihano'i! Izidiono'o onamo mada nidua ġa'e vase re'evazi'uma." ¹¹ Ebu ze hebeti onaadu ġauze nidu'a modadu ane hegote onamiro.

Lefera Vazeġa Fainiro

(Mataio 8:1-4, Mareko 1:40-45)

¹² Iesu'e neġa 'ahogano radirote'e zamaġano, lefera vase 'ahogani'a ane vaġe onairo. Ani'a

Iesu horonadu ane zamao rahao ġuġuriro, ebu uminiro, raena'a, "Zuhi'a Boro, ġa urato'idene, faiho'i!" ¹³ Ebu Iesu'a 'evo'a einadu vaze e'e oboniro, ebu raena'a, "E urate'ohe. Gae manoro'i!" 'Ougadu lefara e'e'a zogone dauġiro.

¹⁴ Ebu Iesu'a ġoere riġa hina niro, raena'a, "Nagini'a ġae mazao fureranata'a'e vaze 'ahoga ago no'i! Rehano Badi'a dibu'o hau'ete'e vazeġa vaġe onamadu ahiriġo ihono'i*! Ebu leferaono'o manoreha rouga veize, Mose'a reirote'e dibu'oġa Badi'a hano'i! 'Ougine vaze'a ġa 'ai manore huneha rae ederi'uma." ¹⁵ Rehano Iesu hari'e ġarihe bororu onamiro. Ebu vaze ġuġuvaġani'a Iesu ġoere abitoga zu ugize'a manoroga radu ane vaġe onairo. ¹⁶ Rehano mada rae rae Iesu ane da'o vazeġa o'o'a haba'a onamadu e'ea kuraudo.

*Iesu'a Ahi'a Mene Hagane'ete'e Vazeġa Fainiro
(Mataio 9:1-8, Mareko 2:1-12)*

¹⁷ Mada 'ahogano Iesu'a haramete'e zamaġano, Farisea azaġa zu Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġani'a Iesu uhiġano ehore radiunu. Ze'e Galilea haba'a zu Iudea haba'ano neġa 'ahoga 'ahoga'ono'o ebu Ierusalemaha'ano'o onairo. Ebu Zuhi'a Boro gigi'a inaraġa'e Iesu'a vaze faizoga veize ane rana reiro.

¹⁸ E'e madaġano vaze nu'e ahi'a mene hagane'ete'e vazeġa farata hina herate onamadu Iesu zamao bazune tihi reiro. ¹⁹ Rehano ze'a vaze ġuġuvaġa 'ahine, ibihetaono'o odohe diuoga mene idararo. E'ano'o ze binu hitaga itadu binu mae bohaniro. Ebu vaze ġuġuvaġa

* **5:14** A'e, ani'a ahiri udahadu manoreha reifine

bo'aḡano farata mini hina owoe dabanadu Iesu zamao bazune tiro. ²⁰ Ze'a Iesu mazao fie'ete'e Iesu'a horonirotene, ani raena'a, "Vazehe, ḡa sau'a 'ai rae modeha!" ²¹ Farisea azaḡa zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa'e zeḡe'a bare zamariro, raena'a, "Ani'e nagi vazeḡa? Nougadu Badi'a sausaune ḡoere'ohe? Badi'a'a da'o vase sau'a rae mode'ohe!"

²² Iesu ani zeḡe'a nouge rae zamarirota 'ai ederadu naenaero, raena'a, "Za nougadu eḡe ḡoere 'adi zamare'ohe? ²³ Ani mazao nouge-nouge nine, ḡoe'a'e ufiḡa? 'Ḡae sau'a 'ai rae modeha' rae ni'ete'e ga 'Iḡunadu onamo'i' rae ni'ete'e? ²⁴ Rehano e ani manoni'uma ebu ani sau'a zu rae modi'uma, mazaḡa eḡe, Vaze Ubuḡa'e raha 'adao vase sau'a rae mode'ete'e gigi'aḡa meirote'e zuni za ihozi'uma." Ebu Iesu'a ahi'a mene hagane'ete'e vazeḡa e'e nina'a, "Eḡe'a ḡa'ohe. Iḡuno'i ebu farataḡo odohadu neḡo onamo'i!"

²⁵ Ebu vase e'e'a zogone zeḡe zamabe'ano'o iḡune edanadu farataḡa meiro ebu Badi'a ni mae ḡihine'ena'a neḡa onamiro. ²⁶ Vaze nidu'a'e zaguzaganadu rihau radaro. Ebu Badi'a ḡihiniro, raena'a, "Eme izidi haḡai nu badeḡa horoneha!"

Levi Zamaharo

(Mataio 9:9-17, Mareko 2:13-22)

²⁷ E'e enogano Iesu'e haba e'e mode iḡunirotene takesi vazeḡa 'ahoga, niḡa'e Levi horoniro. Ani'e takesi haba'ano ehore radiunu. Ebu Iesu'a niro, raena'a, "Eḡe hegoto'i!" ²⁸ Ebu Levi ani ḡauḡa nidu'a modadu ani hegotiro.

²⁹ Levi'a ane neo Iesu veize ogomu boro haḡairo. E'ea takesi azaḡa ḡehaḡa zu vase nunu zeḡe teite ogau tiburaunu. ³⁰ Rehano Farisea azaḡa zu zeḡe moneo Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a Iesu tahi'atahi'a mazao maḡune ḡoeriro, raena'a, "Za'e nougadu takesi azaḡa zu sau'a azaḡa teite ogau tiburu'ohe?"

³¹ Ebu Iesu'a naenaenziro, raena'a, "Ugi o'o'a azaḡa'e gohe vaseḡa mene vaḡe'ohe, rehano ugi azaḡani'a ani vaḡe'ohe. ³² E'e teige, e'e duduga rae zamare'ete'e azaḡa huzoga radu mene onairo. Rehano haḡai sau'a rae zamare'ete'e azaḡa huzadu zeḡe sau'anono'o ḡihuroga veize onairo."

Ihore Iziga

(Mataio 9:14-17, Mareko 2:19-22)

³³ Ebu hena vase nu'a Iesu niro, raena'a, "Ioane bapatizo tahi'atahi'a'e ogomu moneo mada ḡehaḡa zaḡozaḡe'ohe zu kurau'ohe. Farisea azaḡa tahi'atahi'a zuni 'ouge haḡae'ohe. Rehano nougadu ḡa tahi'atahi'a'e iḡaiḡa ogau'ohe?"

³⁴ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Hahure'ete'e madaḡano, ohoze hahu izigani'a huze'ete'e azaḡa'e ane teite ogau tiburaune, ze mene zaḡozaḡi'uma. ³⁵ Rehano zeḡe mazaono'o ohoze hahu iziga'e mae vaḡini'uma madaḡani'a onaine, ze'e vetuḡa ranadu zeḡe'a zaḡozaḡi'uma."

³⁶ Ebu Iesu'a bare hari 'ahoga idaniro, raena'a, "Vase 'ahogani'a dabua iziga vari'e madu dabua amahiḡa mene banini'uma. Baninine, dabua iziga'e mae zigi borofi'uma, ebu dabua iziga'e

amahiḡa teite horone tibunoga zuni mene manōḡa re'uma.

³⁷ Ebu vase 'ahogani'a vaini vuḡa baige † amahiḡa zamaḡano vaini vuḡa iziga mene be'une ufi'uma. Be'une ufine, vaini vuḡani'a baige e'e iri'avadu be'uti'uma. Ebu vaini vuḡa'e sore rururanadu baige amahiḡa sausauni'uma.

³⁸ E'ano'o vaini vuḡa iziga'e, baige izigano beu'e ufi'uma. ³⁹ Rehano vaini vuḡa amahiḡa gagidote'e azaḡa'e vaini vuḡa iziga mene urate'ohe, mazaḡa ze'e raena'a, "Amahiḡa'e ufeta manōḡa‡!"

6

Bana Madaḡa Zuhi'aḡa

(Mataio 12:1-8, Mareko 2:23-28)

¹ Bana Madaḡa 'ahogano Iesu'a ane tahi'atahi'a teite vuidi mebaḡa zamaḡano onamiro. Ebu ane tahi'atahi'a'a vuidi maḡa riri'e madu 'evoreze hina hasiga mute vaḡinadu huga aro. ² Rehano Farisea azaḡa nu'a horozadu ziro, raena'a, "Za'e nougadu Bana Madaḡa goroḡa varade'ena'a, vuidi hirive'ohe?"

³ Iesu'a naenaeziro, raena'a, "Za'e Buka Zaḡoḡa zamaḡano, Davida'a nagini haḡairota'a'e me'odiro ga? Davida ani ane ḡatinirote'e azaḡa teite ogomuze hauḡadu vinize ruziro. ⁴ E'ano'o ani'e Badi'a ne diuḡadu dibu'o azaḡani'a da'o au'ete'e dibu'o berediḡa aro. Ani'e goro ḡoe'a

† 5:37 Giriki, 'baige', Gouti ogaḡa hina haḡairote'e baige ‡ 5:39 Hari idaidaḡa e'e zamaḡano, ḡau iziga'e Iesu ihore idaniru zu ḡau amahiḡa'e Iuda azaḡa goro ḡoe'a idaniru

varadiro ebu ane ġatinirote'e azaġa zuni ziniro.”
⁵ Ebu Iesu'a zina'a, “Eġe, Vaze Ubuga'e, Bana Madaġa Zuhi'aġa.”

'Evo'a Rudanoga Vazeġa Fainiro
(Mataio 12:9-14, Mareko 3:1-6)

⁶ Ebu Bana Madaġa 'ahogano, Iesu'a nu'onu'o neġa diuġadu vazevaze ihoziro. E'ea eda'e nae 'evo'a rudanoga vazeġa zuni radiunu. ⁷ Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġa zu Farisea azaġa'e Iesu'a Bana Madaġano vaze e'e faini'uma ga mene rae ehamu radiro. Mazaġa ani'a vaze e'e fainine, zeġe kotao ohonoga uratiro.

⁸ Rehano Iesu ani'e ze'a nouge rae zamarin-uta'a'e ederiro. Ebu 'evo'a rudanoga vazeġa niro, raena'a, “Iġunadu vaze ġuġuvaġa zama 'ada eda aro'i!” Ebu ani eda onamiro. ⁹ Ebu Iesu'a zina'a, “E za ġadize'ohe. Mose goro ġoe'a'e Bana Madaġa zamaġano nagine haġaine idaġa ra'ohe? Manoġa haġai'uma ga sau'a haġai'uma? Ġabozi'uma ga zimi'uma?” ¹⁰ Iesu'a zeġe nidu'a ġiaze ġemadu vaze e'e niro, raena'a, “'Evo'o eino'i!” Ani'a einirotene, 'evo'ani'a manoriro.

¹¹ Rehano ze maġune rudanadu zeġe zeġe'a Iesu mazao nagine haġai'uma rae ġoaniro.

Iesu'a Apostolo Azaġa 12 Zamaziro
(Mataio 10:1-4, 4:23-25, Mareko 3:13-19)

¹² E'e madaġano Iesu ani maġa onamadu ohere faġa Badi'a mazao kuraro. ¹³ Ebu oherebau moneo ani tahi'atahi'a huze tibuziro. Ebu tahi'a 12 da'o zamazadu Apostolo azaġa rae huziro.

¹⁴ Nize'e 'ahi'e'e: Simona niġa 'ahoġa'e Petero, Petero negoġa niġa Aniderea, Iakobo, Ioane, Filipo, Batolomeo, ¹⁵ Mataio, Tomasi, Alefeo ubuġa niġa Iakobo, Roma gavamani utito zini'ete'e duġuruġa* vazegħa niġa Simona, ¹⁶ Iakobo ubuġa niġa Iuda ebu Iesu revoharote'e vazegħa, Isakariota vazegħa niġa Iuda.

Iesu'a Haba Sebaġano Haramiro

¹⁷ E'e enogano, Iesu ani tahi'atahi'a teite maġanono'o ovaradu haba sebaġano edaro. E'e haba'ano'e ane hegote'ete'e azaġa ġuġuvaġa ebu haba nunu azaġa ġehaġani'a radiunu. Ze'e Iudea haba'a, Ierusalem neġa boro zu davara genaġa neġa boro Taea ebu Sidonaono'o Iesu hari abitoga zu ugize faizoġa radu ariro. ¹⁸ Ebu Iesu'a vine sau'ani'a diuġadu sausauzirote'e azaġa zuni faiziro. ¹⁹ Zeġe nidu'a ani ahiri obonihi reiro, mazaġa ugi faine'ete'e inaraġa'e ani mazaono'o buanadu zeġe nidua manoriro.

*Badi'a Manohuga ebu Aduga
(Mataio 5:1-12)*

²⁰ Ebu Iesu'a ane tahi'atahi'a ġiaze'ena'a ziro, raena'a,

“Za, zahara azaġa'e Badi'a manohugazeta, mazaġa Badi'a'a ibitozini'ohe.

²¹ Izidi za, vinize'ete'e azaġa'e Badi'a manohugazeta, mazaġa isize mini'uma. Izidi za, niau'ete'e azaġa'e Badi'a manohugazeta, mazaġa vesu'u matu'e eġofi'uma.

* **6:15** Giriki, duġuruġa niġa'e Zealota

22 Ege, Vaze Ubuga, hegote'ete'e u'ano, vaze'a he'ehe'ezine, hezahine, goere sau'a zine ebu za sau'a rae reine, za'e Badi'a'a manohuga hidi'uma.

23 Zae vouga'a peroveta azaḡa mazao zuni 'ouge haḡaido. 'Uguḡani'a za mazao furerano'idene matue'ena'a zavono'i! Mazaḡa peroveta azaḡa teige, Badi'a'a adureo zae naeḡa boro ra'ohe.

24 Rehano za, ma'ora azaḡa'e fase, Badi'a aduga hidi'uma. Mazaḡa za'e ibite ḡau manoḡa nidu'a mae hauḡiro 'ahine, vesu'u mene bare me'uma.

25 Izidi za, ogau isi mini'ete'e azaḡa'e fase, Badi'a aduga hidi'uma, mazaḡa vesu'u vinizi'uma.

Izidi za, matu'e eḡofe'ete'e azaḡa'e fase, Badi'a aduga hidi'uma. mazaḡa vesu'u niau'ena'a vetuḡara'uma.

26 Vaze nidu'a'a za niguzine, fase, Badi'a aduga hidi'uma, mazaḡa vouḡaze'a zuni ḡuriro perovetaḡa azaḡa 'ouge niguzido.

Agire Azaḡa Zamaro'i

(Mataio 5:38-48, 7:1-5, 12, 7:17-20, 12:34-35)

27 Ege goere egoni'ete'e azaḡa'e zi'ohe. Agireze azaḡa zamaro'i zu he'ehe'e'ete'e azaḡa mazao manoḡa haḡao'i! 28 Za rae sausauze'ete'e azaḡa'e Badi'a manohuga hidoga veize umino'i zu zae mazao haḡai sau'a haḡae'ete'e azaḡa veize kurano'i! 29 Vaze'a ḡanigo fa'ono'idene, naeḡa zu notonohano'i! Vaze'a dabuaḡo mei'adu hena bare 'ahoga zuni meihi ro'idene, a'a zu hano'i!

³⁰ Iniu'a nagini umi'o'idene hau tauḡo'i, ebu iniu'a ḡauḡo mae buro'idene, ago bare mo'i!

³¹ Vaze'a zae mazao haḡai manōḡa haḡae'ete'e urato'idene, zae zuni zeḡe mazao haḡai manōḡa haḡao'!

³² Za'a zae vetuḡazi'ete'e azaḡa da'o vetuḡazine, Badi'a'a mene niguzi'uma. Sau'a azaḡa zuni zeḡe vetuḡazi'ete'e azaḡa vetuḡazi'ohe. ³³ Ebu za'e zae mazao manōḡa haḡae'ete'e azaḡa mazao da'o manōḡa haḡaine, Badi'a'a mene niguzi'uma. Sau'a azaḡa zuni 'ouge haḡae'ohe. ³⁴ Ebu za'e ḡauze bare zini'uma ra'ete'e azaḡa da'o zinihi reine, Badi'a'a mene niguzi'uma. Sau'a azaḡa zuni ḡauze bare meini'uma rae zamare'ena'a, sau'a azaḡa ḡauze zini'ohe.

³⁵ Rehano agireze azaḡa vetuḡazo'i, zu zeḡe mazao manōḡa haḡao'! Ebu bare naenaeni'uma rae mene zamare'ena'a zeno'i! 'Ougine, Badi'a'a naeḡa boro zini'uma, ebu za'e Ġihi'a Hune Badi'a ubuḡa re'uma. Mazaḡa Badi'a mene matu'o hau'ete'e azaḡa ebu sau'a haḡae'ete'e azaḡa zuni Badi'a'a vetuḡazi'ohe. ³⁶ Zae Mama Badi'a'a vaze vetuḡazi'ete'e teiḡe, zae zuni vaze vetuḡazo'!

Vaze Sau'a rae Ago Ro'i

³⁷ Vaze mazao sau'a azaḡa rae ago zo'i! 'Ougine Badi'a'a zae zuni sau'a azaḡa rae mene zi'uma. Vaze'a sau'a haḡao'idene, riḡa ago ḡorezo'i! 'Ougine Badi'a'a zuni zae sau'a riḡa mene ḡorezi'uma. Zeḡe sau'a rae modo'i! 'Ougine Badi'a'a zuni zae sau'a rae modi'uma.

³⁸ Ġauze zeno'i! 'Ougine Badi'a'a manohuga zini'uma. Badi'a'a za'e iri'avone fosafosanoga, taugoga, zu'izu'inoga ebu fora'aġa beu'e ruruno zini'uma. Za'a vase mazao nagini haġaine, Badi'a'a zae mazao 'ouge haġai'uma."

³⁹ Iesu'a hari 'ahoga idaniro, raena'a, "Kuruġa vazeġani'a kuruġa vazeġa ibitohaune, anianine ho'ona 'uite ovoi'uma. ⁴⁰ Tahia'e ani ihore vazeġa mene vitini'uma. Rehana iniu faifaine ihonine, ani zuni ihore vazeġa teigi'uma.

⁴¹ Ġa'e nabugo ubumao be'a dinunuġa ġiane'ohe. Rehana nougadu ġae ubumao be'a gado ireġa mene ġiane'ohe? ⁴² Ġae'a ubumaġo be'a gado ireġa izema ġianogano, negoġo mazao 'ahige ra'ohe. 'Negohe, ubumaġo be'a dinunu e'e mae vaġinihi!' Ġa, zama guhi vazeġa! Ibite geno ġae mazao gado ireġa e'e mae vaġino'i! Ebu ġa'a faine ehamanadu negoġo mazao ubuma dinunuġa mae vaġini'uma.

Ire ebu Ani Maġa

⁴³ E'e teige, ire manoġa'e maġa sau'a mene ini'ohe, u ire sau'a'e maġa manoġa mene ini'ohe.

⁴⁴ Ire'e maġa horonadu nagi ireġa edere'ohe. Figi maġa'e ire renoga zamaġano mene ini'ohe zu vaini maġa'e ġunu renoga zamaġano mene ini'ohe. ⁴⁵ E'e teige, vase manoġa'e zamaġano manoġa zamaradu manoġa furene'ohe, ebu sau'a vazeġa'e sau'a zamaradu sau'a furene'ohe. Mazaġa nagini zamaġano iri'ave radiu'eta'a'e hebe'a'ono'o buau'ohe.

Egadu Haġae'ete'e Azaġa
(Mataio 7:24-27)

⁴⁶ Za'e eḡe mazao, 'Zuhia Boro, Zuhia Boro,' rae huhe'ohe, rehano nougadu e'a ḡoere'ete'e haḡaiḡa'e mene haḡae'ohe? ⁴⁷ Eḡe vaḡe on-aadu ḡoerehe egadu haḡae'ete'e vazēḡa'e iniu heuḡa rae eḡe'a ihozi'uma. ⁴⁸ Ani'e raha hu'i vohutuna ovoadu vatava riḡa rana neḡa ohone'ete'e vazēḡa heuḡa. Zobozobo'a feuradu ne e'e haganine, ne a'e edau gigara'uma, mazaḡa haba riḡano ogoraro. ⁴⁹ Rehano eḡe ḡoere egadu haḡaiḡa mene haḡae'ete'e vazēḡa'e, haba zoreḡano neḡa ogoru'ete'e heuḡa. Zobozobo'a feuradu ne e'e haganine, zogone higanadu fahau ḡuzuhi'uma.

7

Uti Azaḡa ḡihi'a'a Iesu mazao Firo (Mataio 8:5-13, Ioane 4:43-54)

¹ Iesu ani vazevaze veize e'e ḡoe'a nidu'a rae hauḡirote'e enogano, ani ane tahi'atahi'a teite Kaperanauma neḡa onamiro. ² E'ea Roma uti azaḡa ḡihi'a 'ahogani'a radiunu. Ane'a borofe vetuḡani'ete'e tuḡureḡa vazēḡa'e uḡine sausaunadu nariga rudaro. ³ Uti azaḡa ḡihi'a'e Iesu hariḡa igirotene, Iesu'a onaadu ane tuḡure vazēḡa faine ḡabonoga uratiro. E'ano'o ani Iuda vaze boroboro'a Iesu uminoga veize tuḡuziro.

⁴⁻⁵ Ebu ze'e Iesu mazao feuri aradu, zamaze nidu'a hina uminiro, raena'a, "Uti azaḡa ḡihi'a ani manoga tauḡi! Mazaḡa ani eme vetuḡafe'ohe ebu eme veize nu'onu'o neḡa ogoraro. Ḣa ani dananine manoga!" ⁶ E'ano'o Iesu'e zeḡe teite uti azaḡa ḡihi'a ne onamiro.

Ze ani ne uhigano feurirotene, uti azaḡa ḡihi'a'a ane vaze nu Iesu vaḡe tuḡuzi-ro. Ebu ze'a Iesu mazao aradu ni-ro, raena'a, "Uti azaḡa ḡihi'a'e 'ahige raha. 'Zuhia Boro, ḡa e neo diuḡoga rae ago zamaro'i, mazaḡa e'e mene vaze manoḡa. ⁷ E'ano'o ḡa vaḡe mene ameha. Ḡoere da'o ro'i! 'Ougine eḡe tuḡure vazeḡani'a manori'uma. ⁸ Mazaḡa e'e vaze 'ahoga 'u'uḡano gaue'ohe, zu uti azaḡa eḡe 'u'uḡano gaue'ohe. Eḡe'a vaze 'ahi nina'a, 'Onamo'i!' reine, ani'e oname'ohe, ebu 'ahoga omo nina'a, 'Aro'i!' reine, ani'e are'ohe. Eḡe'a tuḡure vazeḡa 'ahoga nina'a, "Adi haḡao'i!' reine, ani'e haḡae'ohe."

⁹ Iesu'a e'e ḡoe'a igirotene, ani zaguzagaro. Ebu ani vaetadu ane hegotirote'e azaḡa zi-ro, raena, "Eḡe'a zi'ohe. Badi'a mazao 'ahige fie gigaru'ete'e vazeḡa'e Isaraela azaḡa zamaḡano ize mene horoneha!" ¹⁰ Ebu ze bare uti azaḡa ḡihi'a ne onamirotene tuḡure vazeḡa'e manoroga hanini-ro.

Iesu'a Ḡozoba Ubuḡa Rune'ono'o Ḡaboniro

¹¹ E'e enogano, Iesu'a ne 'ahoga niḡa Naina onami-ro. Ane tahi'atahi'a zu vaze ḡehaḡani'a ani ḡatini-ro. ¹² Ebu ze onamadu ne ḡutu'aḡano feurirotene, ne azaḡa'e rune vazeḡa herate buni ari-ro. A'e ḡozoba 'ahoḡa ubuḡa. Ani tibuhuga e'e da'o fureni-ro. Ne azaḡa ḡehaḡa zuni ḡozoba e'e teite ari-ro. ¹³ Iesu'a ḡozoba e'e horonirotene, ani vetuḡani-ro, ebu nina'a, "Ago niano!" ¹⁴ Iesu'a 'ouge rae neadu mauḡa heratirote'e azaḡa vaḡe onamadu mauḡa obonirotene ze tue edaro. Ebu ani raena'a, "Ene iziga, eḡe'a ḡa'ohe."

Iḡuno'i!" ¹⁵ 'Ouge rae nirotene, rune vazeḡani'a iḡune ehoradu ḡoe'a ḡadaheniro! Ebu Iesu'a bare vi'a 'evoreo modiro.

¹⁶ Zeḡe nidu'a rihau rudaro zu Badia matuo haro, raena'a, "Peroveta boro'a eme bo'aḡano fureraneha! Badi'a'a ane vaze, emeḡe danafeha!" ¹⁷ Ebu Iesu'a nagini haḡairote'e hariḡani'a Iuda haba'a ebu uhiḡa haba'a nidu'ano bororaro.

*Iesu zu Ioane Babatiso
(Mataio 11:2-19)*

¹⁸ Ioane Babatiso'e ḡu'a neḡano radiute'e zamaḡano tahi'aḡani'a ane vaḡe onamadu Iesu'a haḡairote'e hariḡa nidu'a me'odo haro. Ebu Ioane'a ane tahi'a 'aheu huze onaadu ziro. ¹⁹ "Zuhi'a Boro Iesu vaḡe onamadu 'ahige ḡadino'i, 'Onai'uma ra'ete'e vazeḡa Keriso'e ḡahe ga eme vaze 'ahoga guhini'uma?"

²⁰ Ebu ze'e Iesu mazao feurirotene, ani niro, raena'a, "Ioane Babatiso'a ḡadinoga veize eme tuḡufeha. Ani raena'a, 'Onai'uma ra'ete'e vazeḡa Keriso'e ḡahe ga eme vaze 'ahoga guhini'uma?"

²¹ E'e madaḡano Iesu'a ugi nunu meirote'e vazeḡa ḡehaḡa faiziro, vine sau'a sau'a hegoze buziro ebu ubuma kuru azaḡa ḡehaḡa bare ehamanoga radu faiziro. ²² E'ano'o Iesu ani vaze 'aheu e'e naenaenziro, raea'a, "Bare onamadu za'e nagini horonate'e zu egate'e moneo Ioane ihono'i! Ubuma kuru azaḡa'e ehamu'ohe, oda sau'a azaḡa'e edau'ohe, lefera azaḡa'e manore deheru'ohe, teḡaze uhuḡa azaḡa'e igi'ohe zu rune azaḡa'e bare ḡaboze'ohe. Ebu zahara azaḡa

hari manogā haramo zini'ohe. ²³ Ege mazao fi mene mode'ete'e vazega'e manohuga hidi'uma!"

²⁴ Ioane'a tuguzirote'e azaḡani'a iḡunirotene, Iesu'a Ioane moneo vaze ḡuḡuvaḡa ziro, raena'a, "Za vaze nagiḡa horonoga veize haba boha'a onamiro? Zavara'a imi veḡa hudi naeni-naeni'ete'e horonoga radu onamirohe? Mene! ²⁵ 'Ougadu za vaze nagiḡa horonoga veize onamiro? Naeḡa boro dabuaḡa vidau'ete'e vazegahe? Mene! Dabua manomano vidau'ete'e zu ḡau manomanoḡeta radiu'ete'e vazega'e kini neo radiu'ohe. ²⁶ 'Ougadu vaze nagiḡa horonoga veize onamiro? Peroveta vazegahe? O'e! Ege'a zi'ohe. Peroveta azaḡa nidu'a vitize'ete'e vazega'e Ioane. ²⁷ Ioane moneo Buka Zaḡoḡano 'ahige mirihiro, raena'a

'Ḡiano'i! Badi'a'a ḡae zamao vaze 'ahoga ibite tuguni'uma.

Ani'e ḡae zamao ḡae ibi ruhibi'uma.'

²⁸ Ioane'a Keriso ibi ruhibirote'e u'ano, ani'e rahao 'ada radiu'ete'e vazega bo'aḡano vaze nidu'a vitine'ohe. Rehano, Badi'a'a ibitozini'ete'e zamaḡano ḡonaga vazega zu Ioane vitine'ohe."

²⁹ Ebu Iesu ḡoere igirote'e azaḡa nidu'a zu takesi azaḡa raena'a, "Hube, Badi'a haḡae'ete'e ibi'a'e duduga!", mazaḡa ze'e Ioane'a bapatozozadu ḡihuriro. ³⁰ U Farisea azaḡa zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa'e Ioane bapatozozado hanadu mene ḡihuriro. 'Ougadu zeḡe veize Badi'a'a urate'ete'e haḡaiḡa zu hezaho haro.

³¹ Iesu'a bare raena'a, "Izidi azaḡa'e naginio idazi'uma? Ze iniu heuḡa? ³² Ze'e tahi'a kome'a kome'ani'a ne hunio ehoradu arahe'ete'e heuḡa. Ze rovonadu none tahi'aḡani'a mone tahi'aḡa mazao harae huhu'uhi'ena'a,

'Eme muio zavonoga radu sura'i hodeha, rehano za mene zavoneha.
Ebu eme rune haba'ano niau ḡoinaheha, rehano za mene nianeha.'

³³ Ioane bapatizo'a onaadu ogomu mene audio zu vaini vuḡa mene gagido. 'Ougadu za rae modiro, raena'a, 'Ioane'e vine sau'aḡeta.' ³⁴ U eḡe, Vaze Ubuga'e onaadu ogomu au'ohe ebu vaini vuḡa gage'ohe. Rehano za e rae mode'ohe, raena'a, 'Ani'e ogomu fu'a zu vaini vuḡa fu'a. Ebu ani takesi azaḡa zu haḡai sau'a azaḡa teite tiburu'ohe.' ³⁵ Rehano Badi'a hegote'ete'e azaḡa huhuzaḡa'e eḡe zu Ioane'e duduḡa rae re'uma."

Haḡai Sau'a Roḡaeḡani'a Iesu Rana Dehoro Be'uniro

³⁶ Mada 'ahogano Farisea vazeḡa 'ahoga niḡa Simona'a Iesu ane teite oganoga veize huniro. Ebu Iesu ani Farisea vazeḡa ne onamadu oga'uma haba'ano taviro. ³⁷ E'e haba'ano'e haḡai sau'a haḡainute'e roḡaeḡa 'ahogani'a radiunu. Ani'e Iesu'a Farisea vazeḡa neo ogauete'e ederitene, dehoro hohoga manoga naeḡa boro bio kome'a manohuga iriva'onadu mae onamiro. ³⁸ Ebu roḡae'a ne diuḡadu Iesu ḡaruḡa onamadu niau'ena'a, odaḡa babaḡano ḡuḡuriro. Ebu niḡa vuḡani'a Iesu oda rana sore buanadu abune

vanirotene, iguḡa hina odaḡa zauhe iminiro. Ebu gubane'ena'a, odaḡa fura'inadu dehero beu'iro.

³⁹ Iesu oganoga radu hunirote'e Farisea vazeḡa Simona'a roḡae e'e'a 'ouge haḡairote'e horonirotene, ani ane zamao zamariro, raena'a, "Vaze 'adi'e peroveta vazeḡa reine, ani roḡae nagiḡani'a obone'eta'e ederi'uma. Ebu roḡae 'ahi'e sau'a rae ederi'uma!" ⁴⁰ Ebu Iesu'a niro, raena'a, "Simona, e hari 'ahoga ḡe'uma." Simona'a nina'a, "Thore vazeḡa, eho'i!"

⁴¹ Ebu Iesu'a hari me'odo haro, raena'a, "Vaze 'aheu'a vaze 'ahoḡa mazao moni gezo madu bare ha'uma reiro. 'Ahogani'a moni 500 meiro, a'e 500 mada gauḡa moniḡa. U 'ahoḡani'a'e moni 50 meiro, a'e 50 mada gauḡa moniḡa. ⁴² Ebu vaze 'aheu'e moni vazeḡa mazao moni baronoga mene idararo, e'ano'o moni vazeḡani'a zina'a, 'Ahiga, ago barono'i!"

Iesu'a hari e'e hauḡirotene, Simona ḡadiniro, raena'a, "'Ougine, anianine bo'aḡano'e iniu'a moni vazeḡa mazao ufeta zamare borofi'uma?"

⁴³ Simona'a naenaeniro. "E zamarone, vaze moni 500 madu moni vazeḡani'a ḡararo harote'e vazeḡa." Ebu Iesu'a nina'a, "Ḡa naenae'e duduga."

⁴⁴ Ebu Iesu'a roḡae tehe ḡianadu Simona niro, raena'a, "Ḡa roḡae 'ada'a eḡe mazao haḡate'e horonahe? E ḡa ne diuḡatene, ḡa'e odahe vuzu'oga veize vu mene eneha. Rehano roḡae 'ahi'e eḡe oda ani ni vuḡa hina abunadu iguḡa hina zauhe imineha. ⁴⁵ Ḡa'e mene gubahe fura'iheha, rehano roḡae 'ahi'e eḡe'a diuḡi arate'e'ano'o odahe mene ri'iri'i

fura'ineha. ⁴⁶ Ġa'e vadiniheo dehero mene beu'eha, rehano ani'a e odao dehero hohoga manoġa beu'eha. ⁴⁷ E'ano'o eġe'a ġa'ohe. Moni 500 madu moni vazegā'a ġararo harote'e vazegā teige, roġae 'ahi'e ane sau'a ġehaġa 'ai rae modeha, e'ano'o ani eġe zamare borofadu 'ouge haġaeha. Rehano moni 50 madu moni vazegā'a ġararo harote'e vazegā teige, sau'a ufiġa haġae'ete'e vazegā'e ane sau'a tahife rae modi'uma ebu e tahife zamari'uma."

⁴⁸ Ebu Iesu'a roġae nina'a, "Ġa sau'a 'ai rae modeha." ⁴⁹ 'Ougirotene, Iesu teite ogarote'e azaġa'e zamariro, raena'a, "'Ahi'e iniu? Ani vase sau'a zuni rae modehehe?" ⁵⁰ Ebu Iesu'a roġae niro. "Ġa'e eġe mae ġihiheha, e'ano'o ġae sau'anono'o ġabodeha. Zamaġo roġenadu onamo'i!"

8

Roġae Roġae'a Iesu Dananiro

¹ E'e enogano Iesu'e haba nunu zu ne 'ahoga 'ahoga onamadu Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a, hariġa manoġa haraminu ebu tahi'aġa 12 zuni ane ġatininu. ² Ebu vine sau'ani'a ragano reirote'e zu uġi nunu'a meirote'e roġaeġa roġaeġa'e ugize manoradu Iesu duġuru danaziro. Ze bo'aġano Magadala neġa roġae niġa Maria ani'e vine sau'a 7 raganono'o hegone bunirote'e roġaeġa. ³ Ebu Kuza inuġa niġa Ioana. Kuza ani'e kinġa Heroda gau zu neġa taufe'ete'e vazegā. Roġae 'ahoga niġa Susana zu roġae 'ahoga 'ahogani'a zeġe zeġe ġau hina Iesu ebu ane tahi'atahi'a danaziro.

*Ezone Feune Ġorarote'e Hari Idaidaġa
(Mataio 13:1-23, Mareko 4:1-20)*

⁴ Mada 'ahogano vase ġuġuvaġani'a Iesu haba nunuono'o Iesu vaġe ariro. 'Ougadu Iesu'a hari 'ahoga idaniro, raena'a,

⁵ “Hihi vaseġa 'ahogani'a mebaġano ezone ġora onamiro. Ani mebaġano ezone feune ragavirotene, nu'e oda ibiġano rururaro. E'e ezoneġa'e vase'a rana edau oname onainu zu nini'a onadu au hauġiro. ⁶ Ezone nu'e hadi haba'ano rururaro. E'e ezoneġa'e ġuhuriro, rehano roraro, mazaġa raha'e mene abu'a. ⁷ Ezone nu'e ve renogano rururaro. Ebu ezone zu ve renoga tibano ġuhure bororaro. Rehano ve renogani'a ezone ġuhuġa simarinadu mene iniro. ⁸ U ezone nu'e raha manogano rururadu faine ġuhure bororaro, ebu vesu huga'e ġae 100 hudaro.” Iesu ani ġoere hauġirotene, ani ġihau ġoeriro, raena'a, “Teġaġeta vaseġa'e faifaine egadu huga edero'i!”

⁹ Ebu Iesu tahi'atahi'a'a hari e'e huga ani ġadiniro. ¹⁰ Iesu'a naenaeziro, raena'a, “Za'e Badi'a'a ibitozini'ete'e moneo 'u'uru ti'ete'e ihoze'ohe. Rehano vase nu'e hari huga nidu'a hari idaidaġa hina ihoze'ohe, e'ano'o ze'e huga mene ederi'uma. Peroveta azaġani'a amahi 'ahige reiro, raena'a,

'Ze'e Badi'a'a nagini haġae'eta'e horone'ohe rehano, huga'e mene horoni'uma.

Ze'e Badi'a'a nagini ra'eta'e igi'ohe rehano, e'e huga'e mene ederi'uma.'

11 Eḡe'a ezone feune ḡorau'ete'e hariḡa idaidaḡa huga'e rae deheni'uma. Ezone'e Badi'a ḡoere. 12 Ezone ibio rurune'eta'a'e, vase'a Badi'a ḡoere igi'ohe. Rehano ze'a Badi'a ḡoere mene mae ḡihinadu ḡabone mene hidifine, Satani'a zeḡe zamaono'o Badi'a ḡoere mae vaḡine'ohe. 13 Ezone hadi haba'ano rururu'eta'e, Badi'a ḡoere igi'etene matu'uzeta mae ḡihine'ohe. Rehano ze fie'e ire taiga o'o'a heuḡa, e'ano'o mada tahiḡa da'o fie'ohe. Ebu Satani'a tuhuze nuri'etene uite'ohe. 14 Ezone ve renoga zamaḡano rururu'eta'e, ze Badi'a ḡoere igi'ohe. Rehano radiu'ete'e madaḡano, zamarone aduga borofe'ohe, haba toheḡa ufeta zamare'ohe zu haba ḡauḡa manomano hina ufeta matu'e'ohe. E'ano'o ze'e mene ini'ohe. 15 U ezone raha manogano rururu'eta'e, mene ḡurire'ena'a zama manogano Badi'a ḡoere igi'ohe. Ebu ze'e aduga hide'e rehano, Badi'a'a matu'e'ete'e haḡaiḡa haḡae'ena'a, hudau'ohe.

Ihure Hari Idaidaḡa
(Mareko 4:21-25)

16 Vaze 'ahogani'a ihure hufine siuva hina mene ogone ti'uma ga fata 'u'uḡano mene ti'uma. Rehano ne diuḡe'ete'e vase'a agaḡa horonoga veize, midau ti'ete'e haba'ano midau'ohe. 17 Ihure'a ḡau nidu'a agane'ete'e teige, 'u'uru radiu'ete'e ḡauḡa nidu'a furera'uma. Ebu ogone ḡahine'ete'e ḡauḡa zuni horoni'uma. 18 E'ano'o eḡe'a zi'ete'e ḡoe'a faine zamare ego'i! Faifaine zamare igi'ete'e azaḡa'e, Badi'a'a edeḡa boro zini'uma. U mene faine zamare

igi'ete'e azaġa'e, Badi'a'a ze'e tahiġa edeġa ra
zamare'ete'e zuni mae vaġini'uma.

Iesu Vi'a ebu Negoġa

(Mataio 12:46-50, Mareko 3:31-35)

¹⁹ E'e enoġano Iesu vi'a ebu negoġa duġuru'a
ani vaġe onamiro, rehano vase ġuġuvaġa 'ahine
ani uhiġa onamoga mene idararo. ²⁰ Ebu vase
'ahoġani'a Iesu niro, raena'a, "Ġa vi'u zu negoġo
duġuru'a ġia'ihhi radu ne enona edau radiu'ohe."
²¹ Ebu Iesu'a naenaenziro, raena'a, "Badi'a ġoere
egadu haġaiġa haġae'ete'e azaġa'e eġe nanu zu
eġe nego."

Zavara 'Uiro

(Mataio 8:23-27, Mareko 4:35-41)

²² Mada 'ahogano Iesu'a ane tahi'atahi'a teite
ġasio tiradu ze ziro, raena'a, "Aro, du'ura mon-
eafa fare onamihi." Ebu ze fare onamiro. ²³ Ze
fare oname'ete'e zamaġano, Iesu ani baziro.
Ebu zavara boro'a feuradu vu'a ġasi kafere
diuġadu fo'ariro. Ze'e ariga runeo diuġiro!
²⁴ 'Ougirotene, Iesu tahi'atahi'a'a ani evaniro,
raena'a, "Zuhi'a Boro, Zuhi'a Boro, eme izidi
hunuhune'ohe!"

Ebu Iesu'a evatadu zavara zu sa'u riġa
ġoreziro, raena'a, "Sifu radadu roġerano'!"
Ani 'ouge reirotene, zavara zu sa'u'a hauġiro
zu du'ura'a roġeraro. ²⁵ Ebu Iesu'a ziro,
raena'a, "Za eġe mazao mene fie'ohe!" Rehano,
zeġe nidu'a rihau'ena'a zu zaguzagau'ena'a,
ġadititiro. "Ahi'e iniu? Ani'a zavara zu sa'u riġa
ġorezitene, ġoe'a egohu'ohe!"

*Vine Sau'aġeta Vazeġa Fainiro
(Mataio 8:28-34, Mareko 5:1-20)*

²⁶ E'e enogano, Iesu zu ane tahi'atahi'a'a Galilea du'uraġa moneafa ruhau faradu Gerasa* azaġa habao hebetiro. ²⁷ Iesu ani ġasiono'o buarotene, e'e haba'ano vine sau'a sau'aġeta vazeġa 'ahogani'a Iesu hidiro. Ani'e mada faġa firina zu neġano mene radiunu, rehano 'idu haba'ano radiudo. ²⁸⁻²⁹ Vine sau'ani'a vaze 'adi'e mada ġehaġa ibitohaudote'e u'ano, haba e'e azaġani'a auri miniġa riġa hina evo'a zu odaġa batune teadu taufe radiudo. Rehano ani'a mini e'e ri'i ġuzuhadu vine sau'ani'a tuġune haba boha'a onamido.

Ani'a Iesu horonirotene, Iesu'a riġa ġoreniro, raena'a, "Vine sau'a toraga, ani mazaono'o buano'i!" Ani Iesu zamao hiġau bauradu ġaniġanaro, raena'a, "Iesu, Ġihi'ahune Badi'aġa Ubuga! Ġa'e eġe mazao nagini urate'ohe? E umi'e'ohe, aduga aġo eno'i!" ³⁰ Ebu Iesu'a ġadiniro, raena'a, "Ġa niġo iniu?" Ebu ani'a naenaeni. "E ni'e Legioni!†", mazaġa vine sau'a ġehaġa vaze e'e ranao radiunu. ³¹ Vine sau'a sau'ani'a Iesu uminiro, raena'a, "Eme ho'one ġonaga o'o'ano‡ ago tuġufo'i!" ³² E'e madaġano aba ġehaġa'e haba maġano ogaunu. E'ano'o vine sau'a sau'a'a bare Iesu uminiro. "Eme aba e'e mazao diuġoga tuġufo'i!" Iesu'a naenaezina'a, "Idaġa, bu'anadu onamo'i!" ³³ Ebu vine sau'a sau'a 'ai vaze e'e mazaono'o buanadu aba

* **8:26** Gerasa'e Iuda haba'a enogano † **8:30** E'e hugani'e uti azaġa 6000 heuġa ‡ **8:31** vine sau'ani'a ġutau'ete'e haba'a

gēhaḡa mazao diuḡe ḡouriro. Aba gēhaḡa 'ai maḡa be'ano'o dure ovoadu du'urao hunuhune rudaro.

³⁴ Aba taufe'ete'e azaḡani'a nagini'a furerarote'e horonadu, ferau uhiḡa neḡa zu haba'a haba'a onamiro. Ebu e'e harigā vazevaze mazao me'odiro. ³⁵ Vaze gēhaḡa'a nagini'a furerarote'e ḡianoga veize Iesu vaḡe onamiro. Ze onamirotene, vine sau'aḡeta vazegā e'e dabua vidanadu zamarone manogāno Iesu oda babaḡano ehorirote'e horoniro. E'ano'o ze'e rihau ḡouriro. ³⁶ Ebu furerarote'e haḡaiḡa nidu'a horonirote'e azaḡani'a haba 'ahoga 'ahoganono'o onairote'e azaḡa mazao Iesu'a vine sau'aḡeta vaze e'e nougenouge ḡabonirote'e me'odoziniro. ³⁷ 'Ougadu Gerasa haba'a azaḡa nidu'a'e riho'a mae ḡouriro. Ebu ze'e Iesu'a e'e haba'anono'o vaḡinoga veize uminiro. E'ano'o Iesu'e ḡasio tiradu bare du'ura moneafa fare onamiro.

³⁸ Vine sau'aono'o manorirote'e vazegā'e Iesu teite onamoga veize uminiro. Rehano Iesu'a ani tuḡune'ena'a, niro. ³⁹ "Mene. Ḡa bare neḡo onamadu Badi'a'a ḡae mazao haḡai manogā haḡate'e nabuḡo ihozo'i!" E'ano'o ani bare onamadu ne nidu'a ragave'ena'a, Iesu'a ani mazao nagini haḡairote'e haḡaiḡa me'odo ziniro.

*Iairo Aboḡa ebu Ugi Roḡaeḡa
(Mataio 9:18-26, Mareko 5:21-43)*

⁴⁰ Iesu'a faradu ruhau hebetirotene, vaze gēhaḡani'a hidadu mae ḡihiniro, mazaḡa ze'e mada faḡa guhiniro. ⁴¹ Ebu vaze 'ahoga niḡa Iairo'a onamadu Iesu oda babaḡano ḡuḡuriro.

Ani'e nu'onu'o neġa ġiane'ete'e vazegā ġihi'aġa. Ani'a Iesu uminiro, raena'a, "E ne aradu aboehe faino'i!" ⁴² Ani aboġa'e tibuhuga e'e da'o zu muriġa'e 12. Ani'e uġine sausaunadu ariga rudaro.

Ebu Iesu'a Iairo teite ane ne onamirote'e zamaġano vase ġuġuvaġani'a naenaeno'o bibine runiro. ⁴³ Vaze ġehaġa bo'aġano, roġae 'ahoga'e roġae uġi'a madu muri 12 zamaġano adudu radiro. Rehano gohe vazegā 'ahogani'a zu manonoga mene idararo. ⁴⁴ Ebu ani'e uġiġani'a manoroga veize Iesu ġaruna hegote aradu dabuaġa ariġa tu'iniro. 'Ougirotene, uġiġani'a ġarihe hune hauġiro! ⁴⁵ Ebu Iesu'a ġadimaro, raena'a, "Iniu'a e tu'ihaha?" Vaze nidu'a'a naenaenina'a, "Eme mene tu'i'eha." Ebu Petero'a raena'a, "Zuhia Boro, vase ġuġuvaġani'a bibi'e'ete'e u'ano, vase ġehaġani'a ġa tu'i'eha." ⁴⁶ Rehano Iesu'a niro, raena'a, "E edereha, vase 'ahogani'a tu'ihadu e mazaono'o gigi'a inarahe'a buaneha, ebu vase e'e faineha." ⁴⁷ Iesu'a 'ouge ziotene roġae e'e ani mazao nagini'a furerarote'e u'uranoga mene idaġa rae zamariro. Ebu ani rihau'ena'a rereru Iesu vaġe onadu ani oda babaġano tuġe ġuġuriro. Ebu ani nouġadu Iesu dabu'a tu'inate'e, zu ġarihe manorate'e hariġa vase nidu'a ziro. ⁴⁸ Ebu Iesu'a roġae e'e nina'a, "Aboe, ġa'e eġe mazao fiate'e u'ano, uġiġo'a manoreha. E'ano'o matu'uġota onamo'i!"

⁴⁹ Iesu ani roġae e'e ġorene'enoġano vase 'ahogani'a Iairo neono'o onaadu Iairo niro, raena'a, "Ġa aboġo 'ai rudaneha. E'ano'o

ihore vazegā'a gā ne onamoga veize ago umine bano'i!" ⁵⁰ Rehano Iesu'a hari e'e egadu, Iairo nina'a, "Zamaḡo ago adufo'i! Eḡe mazao fio'i! 'Ougine, ḡa aboḡo'e bare ḡabodi'uma."

⁵¹ Ebu ze oname Iairo neo feuriro. Iesu'a Petero, Iakobo, Ioane zu roḡae kome'a vi'a moga da'o tutuze neo diuḡiro, u vase 'ahoga 'ahoga'e mene zamaze zouziro. ⁵² Ze diuḡirotene,

vaze nidu'a'a ne zamaḡano harae niau radiunu. Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Ago niano'i! Ani'e mene rudaneha, rehano baze'ohe."

⁵³ Ze'a ani eḡofoharo, mazaḡa ze'e roḡae tahi'a'a rudanata'a'e edeḡa. ⁵⁴ Ebu Iesu'a roḡae kome'a

abine ḡihinadu hune niro, raena'a, "Eḡe tahi'a, iḡuno'i!" ⁵⁵ E'e zamaḡano ani vigani'a bare

onaadu ḡarihe hune ḡabode iḡuniro. Ebu Iesu'a e'ea radirote'e azaḡa ziro, raena'a, "Ogomu nu

hano'i!" ⁵⁶ Ani vi'a moga'e zaguzagau rudaro. Rehano Iesu'a ḡoere riḡa zina'a, "Nagini'a fur-eranata'e vase ago zo'i!"

9

Iesu'a Ane Tahi'a Tahi'a 12 Tuḡuzi-ro (Mataio 10:5-15, Mareko 6:7-13)

¹ Iesu'a ane tahi'atahi'a 12 huze nu'oziro. Ebu vine sau'a nidu'a uhize buze'ete'e zu uḡi azaḡa faize'ete'e gigi'aḡa ziniro. ² Ebu Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a moneo vase ihozoga zu uḡi azaḡa faizoga veize tuḡuzi-ro. ³ Izema

ani'a ze tuḡuzogano, raena'a, "Zae ragavo zamaḡano o'o'a huga ago mo'i! Tuḡu, tunahu, ogomu, moni zu dabu'a 'ahoga zuni ago odoho'i!

⁴ No'e haba'ano ne 'ahoga diuḡo'idene, e'ea da'o

rado'i! Ebu zae'a haba e'e mode'ete'e madaġa ro'idene, ne e'e mode iġuno'i! ⁵ Haba 'ahogano ne azaġani'a zae mene mae zouzadu ne e'e modo'idene, odaze hu'uruġa zauhe mode man-aho'i! A'e ze'a mene ġihurine, aduġa hidi'uma rae ihozi'uma." ⁶ Ebu Iesu tahi'atahi'a 12 neġa neġano ragavadu hari manoġa haramiro zuni uġi azaġa manoziro.

*Heroda Iesu mazao Zamare 'Ada'adiro
(Mataio 14:1-12, Mareko 6:14-29)*

⁷ Heroda Antipasi, Galilea haba'a kiniġa'e Iesu hariġa igirotene, ani'e zamaġa 'ada'adiro, mazaġa vaze nu'a raena'a, "Iesu'e Ioane Batabiso. Ani'a ibite rudanadu bare ġabodeha." ⁸ U vaze nu'e raena'a, "Ani'e peroveta vazeġa, Elia. Ani'a bare fureraneha," ebu vaze nu'e raena'a, "Ani'e peroveta ibi'aġa vazeġa 'ahoga, ebu bare ġabodeha." ⁹ Rehano Herod'a 'ahiġe reiro, "Ahi'e mene Ioane, mazaġa ani'e goruniro. Nougadu vaze'a 'Ani'e Ioane,' rae ġoane'ohe?" E'ano'o ani Iesu'e iniu vaze rae ġianihi reiro.

*Iesu'a Vaze 5,000 Ġubuziro
(Mataio 14:13-21, Mareko 6:30-44, Ioane 6:1-14)*

¹⁰ Apostolo azaġani'a Iesu vaġe bare onairo. Ebu zeġe'a nagini haġairrote'e nidu'a Iesu me'odo haro. Ebu Iesu'a sifu zeġe teite vaġinadu Betesaida haba'a onamiro. ¹¹ Rehano vaze ġuġuvaġa ze ani'e no'e oname'eta'e ederadu zeġe nidu'a ani hegotiro. Ebu Iesu'a ze mae ġihizadu Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a ziro zu uġi azaġa faiziro.

12 Ĝorava rarotene, Iesu tahi'atahi'a 12 ani vaĝe aradu niro, "Ahi'e haba boha'a. Ogomu vaĝoga ebu ohere bazoga veize, vase nidu'a ne uhiĝa uhiĝano tuĝuzoi!" 13 Rehana Iesu'a reiro, raena'a, "Zae'a ogomu zeno'i!" Ebu ze ani naenaeniro. "Mene idaĝa! Eme mazao'e beredi fu'o ebu ĝozone 'aheu da'o. Vaze ĝehaĝa 'ahi ĝubuzoga veize, ogomu ĝehaĝa hoitine manoĝa!" 14 E'ea vase nidu'a bo'aĝano ohoze da'o'e nidu'a 5,000 radiunu.

Iesu'a ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, "Ze 'ahige zo'i, '50 rovonervone ehoroi'" 15 'Ougadu Iesu reirote'e idunaĝano vase nidu'a ehoriro. 16 E'e ĝarugano Iesu'a beredi fu'o zu ĝozone 'aheu madu adure ĝiane'ena'a, Badi'a mazao manoĝa tauĝi reiro. Ebu beredi zu ĝozone tahi tahe vaheĝe ane tahi'atahi'a zinadu ze ĝahuĝe ĝemiro. 17 Zeĝe nidu'a au ubararo ebu Iesu tahi'atahi'a ogomu ĝaha'a ĝaha'a'e tunahu nidu'a 12 iriva'oniro.

*Petero'a Iesu'e Keriso rae Reiro
(Mataio 16:13-16, Mareko 8:27-30)*

18 Mada 'ahogano Iesu'e ane da'o kurau radiro, ebu ane tahi'atahi'a da'o ane teite radiro. Ebu Iesu'a ze ĝadiziro, "Vaze'a e'e iniu rae ra'ohē?" 19 Zeĝe'a naenaenina'a, "Nu'e 'Ioane Babatiso', nu'e 'Elia,' ra'ohē. Nu'e raena'a, 'Amahi rudarote'e peroveta vazega 'ahogani'a ĝabode iĝuniro.'" 20 Ebu Iesu'a ĝadiziro, raena'a, "U za'a ra'etene e'e iniu?" Petero'a nina'a, "Ĝa'e Badi'a'a tuĝu'irote'e vazega, Keriso!" 21 Iesu'a ĝoere riĝa ziro, raena'a, "'Adi ĝoe'a vase 'ahoga ago zo'i!"

²² Ebu ani raena'a, “Eḡe, Vaze Ubugani'a aduga ḡehaḡa hidi'uma. Vaze boroboro, Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a he'ehe'ehi'uma zu uḡuhi'uma. Rehano mada uḡidu zamaḡano bare ḡabode iḡuni'uma.”

Iesu Hegote'ete'e Ibiḡa

(Mataio 16:24-28, Mareko 8:34—9:1)

²³ Ebu Iesu'a zeḡe nidu'a zina'a, “Iniu'a eḡe ḡaruna hegoti'uma ro'idene, ane ura haḡaiḡa nidu'a modadu, mada nidu'a ane sa-tauro odohe'ena'a, eḡe hegoto'i! ²⁴ Mazaḡa iniu vaze ane ḡabone obone giganine, ani ḡabone tuḡutuḡu mene hidi'uma. Rehano iniu vaze ane ḡabone eḡe 'uano ahetine, ḡabone tuḡutuḡu hidi'uma. ²⁵ Vaze 'ahogani'a haba nidu'a madu ḡaboneḡa mae vaḡinine, nagini manoḡa hidi'uma? ²⁶ Vaze'a eḡe zu eḡe ḡoere o'onine, eḡe'a eḡe aḡaḡano, mamahe aḡaḡano ebu tuḡure viga zaḡoḡa aḡaḡano bare ovaine, eḡe, Vaze Ubuga zu ani o'oni'uma. ²⁷ E hube hune zi'ohe, faifaine ego'i! Izidi zae bo'aḡano vaze nunu'a, izema rudanogano, Badi'a'a ibito-hau'ete'e haba'a horoni'uma.

Iesu Iraḡani'a Nufiro

(Mataio 17:1-8, Mareko 9:2-8)

²⁸ Mada fu'o uḡidu fare ḡarugano Iesu'a Petero, Iakobo ebu Ioane zamaze maḡa rana kuranḡa radu itiro. ²⁹ Ani kurau'ete'e zamaḡano, iraḡani'a nufiro zu dabuaḡani'a uranadu vazavazahiro. ³⁰⁻³¹ E'e madaḡano vaze

'aheu, Mose zu Elia'a fureradu ze Iesu teite ġoaniro.

³² Petero zu Iesu tahi'a 'aheue baze rudaro. Ze'a evatirotene Iesu agaġa zu ani uhiġano vase 'aheu edanoga horoziro. ³³ Mose ebu Elia'a Iesu muhinoga madaġa meirotene, Petero'a Iesu niro, raena'a, "Zuhi'a Boro, eme 'adama radiu'ete'e manoġa tauġi! Emeġe uġidu'a nugo taruha uġidu ogoratihi, tiba'e ġae veize, tiba'e Mose veize ebu tiba'e Elia veize." Petero ani'a nagini ra'eta'e aġu'a. ³⁴ Ani 'ouge reirotene ġoze'a ovadu ogozro, e'ano'o ze ri-hau rudaro. ³⁵ Ebu ġoze zamaġanono'o Badi'a ago 'ahoga igiro, raena'a, "'Ahi'e eġe Ubude, eġe'a ohotirote'e vaseġa. Ani ġoere egohanoi!" ³⁶ Ago'a hauġirotene Iesu ane da'o horoniro. Zeġe uġidu'a nagini horonirote'e vase 'ahogani'a mene rae fureniro.

*Tahi'a Kome'a Vine Sau'aġeta Manoniro
(Mataio 17:14-18, Mareko 9:14-27)*

³⁷ Mada e'e ġarugano Iesu zu ane tahi'atahi'a teite maġanono'o ovairo, ebu vase ġuġuvaġa hidiro. ³⁸ Vaze ġuġuva zamaġanono'o vase 'ahogani'a Iesu huniro, raena'a, "Ihore vaseġa, e ġa umi'e'ohe. Eġe ubude tibuhuga 'adi ġabono'i! ³⁹ Vine sau'ani'a ani agatohau'etene, tabara huau ġaniġana'ena'a, bero'ude ġeme'ohe zu hena hebe'anono'o busure'ohe. Vine sau'a'a mada nidu'a ani zamao radiu'ena'a, ahi'a sausaune'ohe. ⁴⁰ Eġe'a ġae tahi'atahi'a mazao vine sau'a e'e hegone bunoga radu umizeha, rehano ze mene idaraneha."

⁴¹ Iesu'a vaze ġuġuvaġa e'e naenaenziro, raena'a, "Za'e Badi'a maza'o mene fi'e'ete'e zu ve'ore'ete'e azaġa! E mada faġa zae teite zamahe gigane mene obone ti'uma!" Ebu tahi'a e'e moga nina'a, "Ubugo odohe 'adi aro'i!" ⁴² Mogani'a tahi'a e'e tutune ona'ete'e zamaġano, vine sau'ani'a ahi'a rana radu higau bauriro zu bero'ude ġemiro. Ebu Iesu'a vine sau'a roniro, raena'a, "Tahi'a ahi'a'ono'o buano'i!" 'Ougadu vine sau'a'e zogone buanadu tahi'a e'e manoriro. Iesu'a ani moga bare haro. ⁴³ Ebu vaze nidu'a Badi'a gigi'aġa boro horonadu zaguzagararo.

Runeġa Hariġa Bare Reiro

(Mataio 17:22-23, Mareko 9:30-32)

Vaze nidu'a Iesu'a haġairote'e haġaiġa horonadu zaguzagarotene, Iesu'a ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, ⁴⁴ "Ġoere 'adi faifaine zamaro'i! Eġe, Vaze Ubuġa, agirehe 'evorao ri'ih'i'uma." ⁴⁵ Rehano ane tahi'atahi'a'e ani'a nag'i ra'eta'a'e mene zamariro, mazaġa ze'a mene ederoga veize huga e'e u'uruġa. Ebu ze'e ani'a ra'eta'e moneo bare ġadimanoga'e riharo.

Iniu'e Niġa Ġihi'aġa Ra'ohe?

(Mataio 18:1-5, Mareko 9:33-37)

⁴⁶ Iesu tahi'atahi'a boaġano iniu'e niġa ġihi'aġa radu zeġe'a bare tairotitiro. ⁴⁷ Iesu'a ze nagini zamare'ete'e horonadu tahi'a komeġa zamahu ane babaġano ohoniro. ⁴⁸ Ebu ziro, raena'a, "Iniu'a eġe u'ano tahi'a komeġa 'ahiguġa mae ġihinine, ani'e eġe mae ġihihe'ohe. Ebu iniu'a eġe mae ġihihine, ani'e eġe da'o mene mae ġihihe'ohe, rehano eġe tuġuhirote'e Badi'a zuni

mae ġihine'ohē. Zae boāġano iniu'a ane bare niġa mae ovoine, Badi'a ubumao ani'e niġa ġihi'aġa rae ra'ohē.”

Eme Mone Vazeġa'e Iniu?

(Mareko 9:38-40)

⁴⁹ Ioane'a Iesu niro, raena'a, “Zuhi'a Boro, vase 'ahogani'a ġae niġano vine sau'a sau'a hegoze buzirote'e emeġe'a horoniro, ebu emeġe'a ani garariro, mazaġa ani'e emeġe teite mene tiburū'ohē.” ⁵⁰ Rehano Iesu'a ziro. “Ani ago gararo'i! Za mene agire'ete'e vazeġani'e, zae mone vaseġa.”

Samaria Azaġani'a Iesu Hezahoharo

⁵¹ Iesu'e adure iti'uma madaġani'a hani-tirotene ani Ierusalemā haba'a onamoga radu inare zamariro. ⁵² Ebu ani vase nu ibite tuġuziro. Ze'e Iesu veize ruhibifine Samaria neġa onamiro. ⁵³ Rehano ne azaġani'a Iesu mene mae ġihiniro, mazaġa ani'e Ierusalemā haba'a onaminu. ⁵⁴ Iesu tahi'a 'aheu, Iakobo zu Ioane'a horonadu Iesu ġadiniro. “Zuhi'a Boro, ġa uratine, eme'a Badi'a uminadu adureono'o ire roga tuġuni'uma ebu ze hufi haozi'uma!” ⁵⁵ Rehano Iesu'a tehdadu roziro. “Ago 'ouge ro'i!” ⁵⁶ Ebu ze ne 'ahoga onamiro.

Iesu Hegote'ete'e Vazeġa

(Mataio 8:19-22)

⁵⁷ Ze ibio oname'enogano, vase 'ahogani'a aradu Iesu niro, raena'a, “Ġa'a no'e onamine, e ġa hegoti'uma.” ⁵⁸ Iesu'a naenaenina'a, “Butu ġuniġa'e bazuni haba'azeta, ebu hitana niniġa'e

nezeta. Rehano eġe, Vaze Ubuġa'e bazunihe haba'a'e o'o'a."

⁵⁹ Ebu Iesu'a vaze 'ahoga huniro, raena'a, "Eġe hegoto'i!" Rehano vaze e'e'a raena'a, "Zuhia Boro, e geno mamahe guri onamihi ra'ohe."

⁶⁰ Iesu'a nina'a, "Vine ruga azaġa'a rune azaġa guri'uma. U ġa'e aradu Badi'a'a ibitozini'ete'e moneo haramo ragavo'i!"

⁶¹ Ebu vaze 'ahogani'a raena'a, "Zuhi'a Boro, e ġa hegoti'uma. Rehano e ize ibite nabudihe uhizi onamihi." ⁶² Iesu'a naenaenenina'a, "Mene. Iniu'a tehe'ena'a mebaġa afidaune, mene faine afida'uma. E'e teige, iniu'a eġe hegotadu tehe gau nunu zamarine, ani'e Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a veize gauġa mene idaġa."

10

Iesu'a Ane Tahi'a 72 Tuġuziro

(Mataio 11:20-24)

¹ E'e ġarugano Iesu Zuhi'a Boro'a vaze 72 zamaziro. Ebu ane'a onamihi reinute'e neġa nidu'a zu haba'a nidu'ano 'aheu 'aheu ibite tuġuziro.

² Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Hirivi'uma ġauġa'e ġehaġa bagaġa, rehano ġauġa azaġa'e mene ġehaġa. E'e teige, Badi'a ederihi ra'ete'e azaġa'e ġehaġa bagaġa, rehano ani ġoere haramoga veize ġauġa azaġa'e o'o'a. E'ano'o ġauġa azaġa nu tuġuzadu ani ġoere haramozoga veize hirive'ete'e Zuhi'aġa, Badi'a umino'i! ³ Onamo'i! Butu ġuniġa bo'aġano mamoe tuġuze'ete'e teige, e za agire azaġa bo'aġano tuġuze'ohe. ⁴ Moni, nihara ga tamaka 'ahoga ago mae odoho'i! Ebu

ibio vaze 'ahoga hido'idene mada hauḡena'a ago ḡoreno'i!

⁵ Vaze 'ahoga neo diuḡo'idene ibite 'ahige ro'i, 'Badi'a'a zama roḡeḡa zini'uma!' ⁶ Ne e'e zamaḡano vaze 'ahoga'e zama roḡeḡa vazega reine, za'a rate'e zama roḡeḡa'e ani rana radi'uma. U mene reine, zama roḡeḡa e'e zae bare vaḡi'uma. ⁷ Diuḡe'ete'e neḡano da'o rado'i! Ebu zeḡe'a zini'ete'e ogomuḡa ano'i zu gago'i, mazaḡa gauḡa azaḡani'a naeḡa ma'ete'e teige, zae zuni ogomu zini'uma. Ne 'ahoga 'ahogano'e ago edau ragavo'i!

⁸ Neḡa 'ahoga onamadu mae ḡihizo'idene, nagi ogomuḡa zini'ete'e ano'i! ⁹ Ebu e'ea ugi azaḡa faizadu haramozeno'i, raena'a, 'Badi'a'a ibitozini'ete'e zae uhiḡano feureha.' ¹⁰ U neḡa 'ahoga onamadu mene mae ḡihizo'idene, ibi boro onamo'i! ¹¹ Ebu zo'i, raena'a, 'Badi'a'a zae sau'a ederifine, zae haba konoga odafeo kadaranate'e 'ada zauhe mode manahe'ohe. Rehano edero'i, Badi'a ibitozini'ete'e zae uhiḡano feureha!" ¹² Ebu Iesu'a bare ziro, raena'a, "Ḡiano'i, e hube hune zi'ohe! Ibite Sodoma haba'a azaḡa'e sau'a boro u'ano, Badi'a'a ruiziro. Rehano Badi'a'a sau'a manoga rovoni'uma madaḡa meine, zae mene mae ḡihize'ete'e neḡa azaḡa'e ufeta aduga boro vitine hidi'uma.

¹³ Korasini azaḡa zu Betesaida azaḡa, za fase vetuḡaḡa, aduga boro hidi'uma! Zae mazao haḡai gigi'aḡa haḡainuta'a'e Turo zu Sidona azaḡa mazao haḡaifone, ze'e sau'aono'o garihe zamare ḡihurifo. Ze dabua ḡu'a vidau ehoradu vega vadinizeo ase ḡuzuhe'ena'a, zeḡe'a zamare

gihurifo. ¹⁴ Kota madaḡano, za'e Turo zu Sidono azaḡa aduga vitine hidi'uma.

¹⁵ Zae Kaperanauma azaḡa, zae'a zamare'etene za Badi'a haba'ao gubazi'uma ra'ehe? Mene! Za'e rune haba'ano mae feuzi'uma. ¹⁶ Iniu'a zae ḡoere egozine, a'e eḡe egoni'ohe, zu iniu'a za hezahozine, a'e eḡe hezahoni'ohe. Ebu iniu'a eḡe hezahonine, eḡe tuḡuhirote'e Badi'a hezahohau'ohe."

¹⁷ Ebu Iesu tahi'a 72 onamadu ane'a zirote'e gauḡa haḡairo. Ze barirotene, matu'uzeta feuriro. Ebu Iesu me'odoharo, raena'a, "Zuhia Boro, eme ḡa niḡano vine sau hegozatene, ze eme ḡoere egadu feraneha!" ¹⁸ Iesu'a ziro, raena'a, "O'e, vazabu adureono'o agaru ovaoga teige, Satani'a ḡarihe fase vaḡinate'e horoneha. ¹⁹ Ḡiano'i! Mohe ga asiasi edeze ruzoga teige, emeḡe agire Satani gigi'a vitinifine, eḡe'a inara gigi'aḡa ziniro. Ḡau 'ahogani'a mene sausauzi'uma. ²⁰ Rehano vine sau'a sau'ani'a za ḡoere egate'e veize ago matuo'i! U matuo'i, mazaḡa Badi'a'a za ni'e ane habao mirihiro."

Iesu'a Matu'e Kuraro
(*Mataio 11:25-27, 13:16-17*)

²¹ E'e madaḡano Iesu'e Vine Zaḡoḡani'a ragano radu matu'e rudaro. Ebu Badi'a kurau niro, raena'a, "Mama, ḡa'e adure zu raha Zuhi'aḡa! E nigu'e'ohe, mazaḡa ḡae'a eda'eḡa zu edeḡa boro azaḡa mazao hube hune haḡaiḡa 'ahi u'u'rutiro. Rehano tahi'a teige, edeḡa o'o'a rae zamarete'e azaḡa mazao'e fureniro. Mama, a hube! 'Ouge haḡirota'e ḡae'a urate'ete'e ḡauḡa." ²² Ebu vase zina'a, "Eḡe Mama'a ḡau nidu'a eḡe iniro. Vaze

'ahoga'e e'e aḡu'a, rehano eḡe Mama da'o edeḡa. Ebu vase 'ahoga'e eḡe Mama aḡu'a, rehano eḡe, Ane Ubuga da'o edeḡa. Ebu e eḡe Mama moneo ihozoga veize ohote'ete'e azaḡa da'o eḡe Mama edeḡa."

²³ Ebu Iesu'a ane tahi'atahi'a tehe ḡiazadu sifu ziro, raena'a, "Za, matu'o'i, mazaḡa nagini'a fureru'ete'e haḡaiḡa horone'ohe. ²⁴ Eḡe'a zi'ohe. Peroveta zu kini azaḡani'a, zae'a horone'ete'e haḡaiḡa 'adi ḡianihi reinu, rehano mene horoniro. Ebu zae'a igi'ete'e hariḡa 'adi igihi reinu, rehano mene igiro."

Samaria Vazeḡa Manoḡa Hari Idaidaḡa

²⁵ Mada 'ahogano Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e vazeḡa 'ahogani'a iḡunadu Iesu tuhune nurihi rae zamare'ena'a, ḡadiniro, raena'a, "Ihore vazeḡa, e nougenougine, ḡabone tuḡutuḡu hidi'uma?" ²⁶ Ebu Iesu'a naenaenina'a, "Goro ḡoe'ano'e nouge rae mirihiro? Ḡa'a nouge me'ode horone'ohe?" ²⁷ Ebu vase e'e'a naenaenina'a, "Goro ḡoe'a 'ahige ra'ohe, 'Gae Badia Zuhi'a Boro'e, zamaḡo nidu'a hina, vineḡo nidu'a hina, inaraḡo nidu'a hina zu zamaroneḡo nidu'a hina zamaro'i! Ebu ḡae'a ḡae bare zamare'ete'e teige nabugo zu zamaro'i!" ²⁸ Ebu Iesu'a nina'a, "O'e, a hube. Ḡa 'ouge haḡaine, ḡabone tuḡutuḡu hidi'uma."

²⁹ Ebu vase e'e'a, Iesu'a ani mazao 'Ḡa'e duduḡa,' ra'ete'e uratiro, e'ano'o Iesu bare ḡadiniiro. "Iniu'e eḡe nabudihe?" ³⁰ Ebu Iesu'a hari 'ahoga idane naenaeniro.

“Mada 'ahogano Iuda vazeḡa 'ahoga'e Ieruselema habaono'o Ieriko neḡa boro ovoinu. Ebu ibi nemao ḡonore azaḡa hidiro. Ze dabuaḡa ni fuhi'adu ḡauḡa nidu'a meiro. Ebu boune'ena'a ariga mau runiro, zu e'ea bazune mode feraro.

³¹ E'e madaḡano, Badi'a dibu'o hau'ete'e vazeḡa 'ahogani'a e'e ibiḡano ovoiro. Ebu omatirote'e vazeḡa e'e horonirotene, ḡenaḡano teiḡe vitaro. ³² Vesu kuru neḡano gaue'ete'e Levi idu'u vazeḡa 'ahoga zuni e'e ibiḡano ovoadu vazeḡa e'e horoniro, rehano ani zu ḡenaḡano teiḡe vitaro.

³³ E'e enoḡano Samaria vazeḡa 'ahogani'a e'e ibiḡano ovoiro ebu vaze e'e horonadu vetuḡani runiro. ³⁴ Ebu ane vaḡe onamadu ḡabonihi radu dehero zu vaini vuḡa hina idiriḡa rana beu'adu 'umiro. Ane doniki rana mae ohonadu i'udo neḡa tutune onamadu e'ea taufe radiro. ³⁵ Ebu baze irarirotene, ani'a ne izema mode rafogano, moni nu* madu i'udo neḡa vazeḡa haro. Ebu nina'a, 'Ani taufe rado'i! Moni 'ahi'e mene idaḡa ro'idene, eḡe'a barine, ragate bare ḡani'uma.'”

³⁶ Iesu hari e'e hauḡirotene, Mose goro ḡoe'a ihozi'ete'e vaze e'e ḡadiniro, raena'a, “Vaze uḡidu 'adi bo'aḡano, ḡae zamarone'e iniu'e ḡonore azaḡa hidirote'e vazeḡa nabuḡa?”

³⁷ Ani'a Iesu naenaenina'a, “Ane vetuḡanirote'e ebu dananirote'e vazeḡa.” Iesu'a nina'a, “O'e, izidi onamo'i, ebu ḡae zu ani teiḡe 'ouge haḡao'i!”

* **10:35** Giriki, 'Denari 'aheu', Mada 'aheu naeḡa

Iesu'a Mareta zu Maria Ne Diuḡiro

³⁸ E'e ḡaruḡano Iesu'a ane tahi'atahi'a teite aune onamadu ne 'ahogano feuriro. Ebu roḡae niḡa Mareta'a neḡano mae zouziro. ³⁹ Ebu negoḡa niḡa Maria, ani'e Zuhi'a Boro oda babaḡano ehoradu nagini reinute'e igi radiunu. ⁴⁰ U Mareta'e i'udo vazeḡa veize ruhibe'ena'a, zamaḡa ḡugine radiro. E'ano'o Iesu vaḡe onaadu nina'a, "Zuhi'a Boro, negohe'e re'ore'adu mene danahe'ohe. Eḡe da'o gaue'ohe! Ḡa e'e mene zamare'ehe? Ane danahoga veize no'i!"

⁴¹ Zuhi'a Boro'a naenaeniro, raena'a, "Mareta, eḡe vaze, ḡa'e gau ḡehaḡa u'ano zamaḡo'e adudu'ohe zu ḡunuḡunu'e'ohe. ⁴² Rehano gau boro'e tiba da'o, a'e eḡe ḡoere igi'ete'e! Maria'a e'e ederadu eḡe babaḡano ehore'ena'a abite'ohe, e'ano'o vaze 'ahogani'a ani mene gararoha'uma.

11

Iesu'a Tahi'aḡa Kuru Ihoziro (*Mataio 6:9-15, 7:7-11*)

¹ Mada 'ahogano Iesu'e haba 'ahogano kurau radiro. Kuru hauḡirotene, ane tahi'a tibani'a aradu niro, raena'a, "Zuhi'a Boro, Ioane Babatizo'a ane tahi'atahi'a kuru ibiḡa ihozirote'e teige, emeḡe zuni nougenouge kurau'ete'e ihofo'i!" ² Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Kurano'idene 'ahige kurano'i!

'Mama!
Eme umi'e'ohe, vaze'a ḡae guba'e'ena'a ḡa niḡo'e
zaḡoḡa re'uma,
ebu ḡa'a vaze nidu'a ibitozi'uma.

3 Mada tiba tiba eme'a au'ete'e ogomuḡa rife'eno'i!

4 ebu emeḡe'a eme sausaufe'ete'e azaḡa nidu'a zeḡe sau'a rae mode'ete'e teige, emeḡe sau'a zu rae modof'o'i!

Ebu Emeḡe' a haḡai sau' a haḡaihi ra' eta' a' e ago tutufo' i''

5 Ebu Iesu'a zina'a, "Hari 'ahoga idani'uma. Zae bo'aḡano vaze tiba'e vazeḡeta reifo. Ohere nema 'ahogano ani ane vaze vaḡe onamadu uminifo, raena'a, 'Vazehe, fase, beredi uḡidu nu eno'i, 6 mazaḡa e vazehe 'ahogani'a izidu'u i'udoni feureha, rehano e neheo nagini ha'uma ogomuḡa o'o'a.'"

7 Iesu'e ane tahi'atahi'a ḡadiziro, raena'a, "Ane vaze'a ne zamaḡanono'o 'ahige naenaeni'uma ga? 'Nagini huḡane irare'ohe! Ibiheta 'ai bireha, ebu e tahi'aheta baze'e 'ahine, iḡunadu ḡau ni 'ahoga mene ḡani'uma!' Mene, ani'e mene 'ouge re'uma! 8 E zi'ohe, ane vaze u'ano da'o, iḡunadu berediḡa mene ha'uma, rehano ani'a bare bare umine'ete'e u'ano, iḡunadu umide'ete'e ḡauḡa ha'uma.

9 E'ano'o e'e zi'ohe. Za nagini urato'idene, Badi'a mazao umido'i, 'ouquine zini'uma. Za nagini vaḡo'idene, Badi'a mazao umido'i, 'ouquine hidi'uma. Badi'a'a danazoga uratine, ibihetao toketokero'i, 'ouquine ibiheta vavaozini'uma. 10 Umide'ete'e vazeḡa'e ha'uma, vaḡe'ete'e vazeḡa'e hidi'uma ebu toketokere'ete'e vazeḡa'e ibiheta vavaoha'uma.

¹¹ Zae bo'aḡano moze nagiḡa'e, ane ubugani'a ḡozone umidine, mohe ha'umahe? ¹² Ebu ubugani'a bare kokoro maḡa umidine, mogani'a asiasi ha'umahe? Mene 'ougi'uma! ¹³ Za'e haḡai sau'a azaḡa rehano, ḡau manomano ubudeze zenoga urate'ohe. E'e teige, zae Moze, adureo radiu'eta'a'e, ane mazao umide'ete'e azaḡa, Vine Zaḡoḡa hube hune zini'uma!"

Iesu zu Belezebulo

(Mataio 12:22-30, 12:43-45, Mareko 3:20-27)

¹⁴ Mada 'ahogano Iesu'a mene ḡoere'ete'e vase 'ahoga mazao vine sau'a hegone buniro. Ani bare ḡoerirotene, vase ḡuḡuvaḡa'e zaguzagaro. ¹⁵ Rehano vase nu'e horonadu raena'a, "Iesu'a vine sau'a sau'a zuhi'aḡa Satani, niḡa 'ahoga Belezebulo, ane inaraḡa hina vine sau'a hegoze buze'ohe." ¹⁶ U nu'e Iesu obone tihi radu tuhune nuri'ena'a reiro. 'Badi'a'ono'o haḡai nu badeḡa haḡao'!

¹⁷ Rehano Iesu'a ze nouge rae zamarirota'e ederadu ziro, raena'a, "Haba tiba zamaḡano zeḡe'a rovatadu utitifone, e'e haba'e ane bare ruini'uma. Ebu ne tiba zamaḡano zeḡe'a rovatadu utitifone, ne e'e ane bare ruini'uma. ¹⁸ Za'e eḡe'a Belezebulo inaraḡa hina vine sau'a hegone bune'ohe rae ra'ohe. Rehano 'ouGINE, Satani'e zeḡe bare rovozadu utiti'uma ebu zeḡe haba'e mene edau gigara'uma. E'ano'o e inara'e mene Belezebulo'ono'o, rehano Badi'a'ono'o! ¹⁹ Eḡe'a Belezebulo inaraḡa hina vine sau'a hegoze buzi-fone, zae tahi'atahi'a'e iniu inara hina vine sau'a hegoze buze'ohe? Zae tahi'atahi'a'e zae mazao ve'oḡa rae re'uma. ²⁰ Rehano eḡe'a vine sau'a'e

Badi'a inaraġa hina hegoze buzine, za edero'i, Badi'a'a zae ibitozini'ohe.

²¹ E hari 'ahoġa idaidani'uma. Inara vazegā'e uti ġauġa ġauġa hina neġa taufine, ani ġauġa nidu'a manoġa radi'uma. ²² Rehano inaraġa ufeta boro vazegā 'ahogani'a aradu vase 'adi utite raharahanine, ane bire'ete'e uti ġauġa nidu'a meine hauġi'uma. Ebu ane ne ġauġa zu nidu'a meinadu ġahuge ġuzuhi'uma. Hari 'ahi teige, e'e Satani inaraġa vitinoga, e'ano'o hegoze buze'ohe. ²³ Iniu e mene teite reine, ani eġe agirehi'ete'e vazegā. Ebu iniu Badi'a mazao vase nu'oze'ohe radu eġe teite mene gauē tiburu'ete'e reine, ani Badi'a mazao'ono'o vase rovoze'ete'e vazegā.”

²⁴ Ebu Iesu'a zina'a, “Vine sau'a ani vase 'ahoga maza'ono'o buau'etene, ani haba boha'ano ragave'ohe ebu ahi'a ohonoga radu haba 'ahoga vaġe'ohe. Rehano mene horone'etene, ani 'ahige ra'ohe, raena'a, 'E eġe'a vaġinate'e vazegā vaġe bare onamihi.' ²⁵ Ani baradu vase e'e horonetene, ani'e neġa deheġa hune zu idaidane touga heuġa. ²⁶ Ebu vine sau'a e'e'a onamadu hena vine sau'a nidu'a fu'o 'aheu fare, a'e ufeta hune sau'a, zamaze'ohe, ebu vase e'e mazao diuġe radiu'ohe. Ebu vase e'e ani ufeta hune sautu'ohe, ibite mene heuġa.”

²⁷ Iesu'a goere'ete'e zamaġano roġae 'ahogani'a vase ġuġuvaġa bo'aġanono'o ġoere iġuniro, raena'a, “Ġae fure'irote'e zu ġubue borofirote'e vi'uġa'e Badi'a'a manohuga haro!” ²⁸ Rehano Iesu'a naenaenina'a, “Badi'a ġoere

egadu haḡaiḡa haḡae'ete'e azaḡa'e Badi'a manohuga hide'ohe."

Iona Haḡai nu Badeḡa

(Mataio 12:38-42, Mareko 8:12)

²⁹ Iesu vaḡe onairote'e azaḡa'e ufeta ḡehararotene, Iesu'a ziro, raena'a, "Izidi ega'e sau'a, 'Haḡai nu badeḡa ihofoi!' rae ra'ohe. Rehano e haḡai nu badeḡa'e mene furenzini'uma, u peroveta vazēḡa Iona mazao furerarote'e haḡai nu badeḡa re'uma. ³⁰ Iona mazao nagini'a furenirote'e haḡaiḡa'e Nineva azaḡa mazao haḡai nu badeḡa reiro. E'e teige, eḡe mazao nagini'a furera'uma haḡaiḡa'e izidi ega mazao haḡai nu badeḡa re'uma.

³¹ Ibite madaḡano Siba haba'a kini roḡaeḡani'a haba faḡanono'o kini Solomona ḡoere abitoga veize onamiro. Izidi Solomona vitinoga vazēḡa'e eḡe, rehano za eḡe ḡoere abitoga mene urate'ohe. E'ano'o Badi'a kota madaḡano Siba kini roḡaeḡani'a izidi ega zamao edanadu zi'uma, raena'a, 'Za'e ve'oga!' ³² Ibite madaḡano Nineva azaḡa'e Iona haramo abitadu sau'aono'o ḡihure ḡouriro. Izidi Iona vitinoga vazēḡa'e eḡe, rehano za'e eḡe ḡoere abitoga mene urate'ohe ebu mene ḡihure'ohe. E'ano'o Badi'a kota madaḡano Nineva azaḡani'a izidi ega zamao edanadu zi'uma, raena'a, 'Za'e ve'oga!'"

Ahiri Agaḡa

(Mataio 5:15, 6:22-23)

³³ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Vaze 'ahogani'a ihure hufine mene 'u'uru ti'uma ga tunahu hina mene ogone modi'uma. U vazē'a ne diuḡine

agaḡa horoni'uma radu midau ti'ete'e haba'ano midau ti'uma.

³⁴ Ġa ubuma'e ahi'o ihureḡa heuḡa. Ġa ubumaḡo manoga reine, ḡa ahiri'e agaḡani'a iriva'i'uma. Rehano sautaune, ḡa ahiri'e uzabo'a iriva'i'uma. ³⁵ E'ano'o ḡae zamao agaḡa'e uzabo ga mene ḡiano'i! ³⁶ Ġa ahiri'e agaḡani'a iriva'adu uzaboḡa 'ahoga o'o'a reine, a'e agaḡa bagaḡa ihureḡa ḡae rana agaru'ete'e heuḡa.”

Iesu'a Farisea zu Mose Goro Ġoe'a Ihoze'ete'e Azaḡa Ro'aze Goeriro

(Mataio 23:1-36, Mareko 12:38-40, Luka 20:45-47)

³⁷ Iesu'a ḡoere hauḡirotene, Farisea vazega 'ahogani'a ane teite oganoga veize uminiro. Ebu Iesu'a ani ne onamadu ogomu fataḡa zamaine ehoriro. ³⁸ Farisea vazega'e Iesu'a izema oganogano 'evo'a mene vuzu'irote'e horonirotene ani zaguzagaro, mazaḡa zeḡe vouḡa haḡaio, 'Evo'a ibite vuzu'adu ogafo,' rae reiro. ³⁹ Ebu Zuhi'a Boro'a Farisea azaḡa ziro, raena'a, “Farisea azaḡa, za'e bioze zu siuvaze enoga da'o vuzu'e dehene'ete'e azaḡa heuḡa, mazaḡa 'evoreze vuzu'e'ohe rehano, zamaze'e ununu zu sau'a toraḡa hina iri'ave'ohe. ⁴⁰ Za'e mene huhuzaḡa! Badi'a'a enone da'o mene haḡairo, rehano zama zuni haḡairo. Evoreze da'o ago vuzu'o'i, rehano zamaze zuni dehenoi!
⁴¹ E'ano'o zae mereki zamaḡano ḡauze* zahara azaḡa zeno'i! 'Ougine za'e Badi'a ubumao'e deheḡa taugi re'uma.

* **11:41** Zae'a meirote'e ḡauze

⁴² Farisea azaġa, zae fase vetuġaġa, aduga boro hidi'uma! Mazaġa za'e tirara nebaġano eġa zu murari teige kome'a fase gaubanana tiba Badi'a hau'ohe. Rehano vase mazao haġai duduġa haġae'ete'e zu Badi'a zamare'ete'e igi mode'ohe. Za ġau boro 'adi'e haġao'i, ebu kome'a kome'a zuni haġao'i! ⁴³ Farisea azaġa, zae fase vetuġaġa, aduga boro hidi'uma! Mazaġa za'e nu'onu'o neġano vase boroboro'a ehore'ete'e haba'ano ehorih ra'ohe. Ebu vase-vaze'a nu'onu'o haba'ano hidine, 'Zuhi'a' rae gubaze ġorezihi ra'ohe. ⁴⁴ Zae, fase vetuġaġa, aduga boro hidi'uma! Mazaġa za'e rune iduġa u'uruġa heuġa. Rune ahi'a'e idu zamaġano ruhuġa rehano, vase'a e'e rana oname onae'ohe. E'e teige, vase'a horoze'etene zamaze'e toraġa rae mene edere'ohe."

⁴⁵ Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e vaseġa 'ahogani'a Iesu niro, raena'a, "Ihore vaseġa! Ġa 'ouge ġoere'ete'e eme zu rae sausaufe'ete'e heuġa." ⁴⁶ Iesu'a naenaenina'a, "Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġa, zae zuni fase vetuġaġa, aduga boro hidi'uma! Mazaġa za ihore'e riga hune, e'ano'o vase'a hegotoga reine mene idaġa. Za'e vase da'o aduga boro zini'ohe, rehano zae 'evore hudu'a tiba hina zu mene hune danaze'ohe. ⁴⁷ Zae, fase vetuġaġa, aduga boro hidi'uma! Mazaġa peroveta azaġa'e vouġaze'a zimiro, ebu zae'a ze rune iduġa rohorohone'ohe. ⁴⁸ Vouġaze'a peroveta azaġa zemadu zae'a iduze rohorohone'eta'a'e, za'e vouġaze'a haġai duduga haġairo rae ra'ohe. ⁴⁹ E'ano'o Badi'a huhuzaġa, ani reiro, raena'a,

'Egē'a peroveta azaḡa zu apostolo azaḡa nu zeḡe mazao tuḡuzi'uma, ebu nu'e zimi'uma, u nu'e sausauzi'uma,' reiro. ⁵⁰ Badi'a'a raha 'adi haḡairote'e madaḡanono'o peroveta azaḡa zimiro. E'ano'o e'e adugaḡa nidu'a'e, izidi egani'a odohi'uma. ⁵¹ A'e ibite Abela mau runirote'e e'eano'o onao ḡonaḡanobone Sakaria maro. Zakaria'e dibu'o fataḡa zu Badi'a ne zaḡoḡa hune bo'aḡano mau runiro. E hube hune zi'ohe, e'e aduga nidu'a'e izidi egani'a odohi'uma. ⁵² Za, Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa, fase vetuḡaḡa, aduga boro hidi'uma! Mazaḡa vase'a Badi'a edeḡa me'uma neḡa ibihetaḡa vava'e'ete'e kiḡa'e, zae'a u'uru ti onae'ohe. E'ano'o za'e mene diuḡi'uma, ebu Badi'a ederoga veize diuḡihi ra'ete'e azaḡa zuni zae'a 'ue'ohe."

⁵³ Iesu'e ḡoere hauḡadu ne be'ano'o buarotene, Farisea zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a ane mazao maḡunu monede riḡa ḡadiḡadiniro. ⁵⁴ Mazaḡa ani'e nagini nu rae ve'onine adugano mae ohonihi rae inariro.

12

Ḡoe'a Riḡa zu Inaraḡa (*Mataio 10:26-33, 12:32, 10:19-20*)

¹ E'e madaḡano, vase ḡuḡuvaḡani'a nu'oraro 'ahine, odaze rana edaro. Ebu Iesu'a ane tahi'atahi'a ibite ziro, raena'a, "Farisea azaḡa haḡaize ḡiano'i! Mazaḡa ze'e zama guhi azaḡa ebu Isiti heuḡa. ² Rehano izidi 'u'uruḡa ḡau'a nidu'a Badi'a'a furene hauḡi'uma. ³ E'ano'o

ohere nagini sifu ra'ete'e ḡoe'a nidu'a hunio agao igi'uma. Ebu bazuni neḡa zamaḡano nagini gumude ra'ete'e ḡoe'a nidu'a vaze'a egoga veize ne binuḡa hitaganono'o harami'uma.

⁴ Nego nabudi, ego'i, e hube hune zi'ohe! Ahiri mau'ete'e azaḡa ago rihozo'i, mazaḡa ze ahiri da'o mau'ohe rehano, vine sausaunoga'e mene idara'uma. ⁵ U rihoni'uma vazeḡa'e Badi'a da'o! Mazaḡa ani'e vaze manadu ire rogao mae feuze'ete'e gigi'aḡa'e obone ti'ohe. Hube hune ani da'o rihoni'uma!

⁶ Vaze'e tiburi ninīḡa fu'o moni kome'a* hina hoite'ohe. Ze'e mene ḡau boro, rehano Badi'a'a e'e tibuhuga ramo mene agutu mode'ohe. ⁷ Badi'a'a zae zamaradu vadini iguḡa nidu'a nugu'e edeḡa. E'ano ago rihano'i, mazaḡa za'e Badi'a ubumao tiburi ninīḡa vitinoga.

⁸ Ḡiano'i! E hube hune zi'ohe. Iniu'a vaze ubumao raena'a, 'E'e Iesu mone,' rae reine, eḡe, Vaze Ubugani'a ani zu Badi'a tuḡure viga ubumao raena'a, 'Vaze adi'e eḡe none,' re'uma. ⁹ Ebu iniu'a vaze ubumao e rae o'ohine, eḡe zu Badi'a tuḡure viga ubumao ani rae o'oni'uma. ¹⁰ Iniu'a eḡe, Vaze Ubuga rae sausahine, Badi'a'a ani sau'a rae modoha'uma. U iniu'a Vine Zaḡoḡa rae sausaunine, ani sau'a'e mene rae modoha'uma.

¹¹ Za'e e hegote'ete'e u'ano, kota veize tutuze onamadu nu'onu'o neḡa, zuhi'aḡa zu ḡihi'aḡa azaḡa zamao ohozo'idene, nouge za biri'uma zu nouge rae ḡoeri'uma moneo ago zamare

* **12:6** Girikio, 'Assaria aheu', moni kome'a

ada'ado'i, ¹² mazaġa za edanadu nouge rae ġoerite'e moneo Vine Zaġoġ'ani'a ihozi'uma.”

Ma'ora Vazeġa mazao Ġoere rae Idaniro

¹³ Vaze 'ahogani'a vaze ġuġuvaġa bo'aġanonono'o Iesu niro, raena'a, “Ihore vazeġa, mamafe'a mode rudarote'e toheġa nu rovonadu naeġa eġe enoga veize negohe no'i!” ¹⁴ Iesu'a naenaenina'a, “Nego, vaze 'ahogani'a toheze ġahuge'ete'e haġaiġa veize e mene ohohiro.” ¹⁵ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, “Za ununu haġaiġa mene haġaifine, zamaze gigano'i! Mazaġa vaze'a tohe ġehaġaono'o ġabone mene hide'ohe.”

¹⁶ Ebu ze hari 'ahige idaniro, raena'a, “Ma'ora vazeġa 'ahoga'e mebaġano ogomu manomano'a hudaro. ¹⁷ E'ano'o ani ane'a bare zamariro, raena'a, 'E ogomuhe godoġoga neġa'e o'o'a. E nagini haġai'uma?’ ¹⁸ Ebu ani raena'a, 'E 'adigine manoġa! Ogomu ti'ete'e neġa ibi'a'e fahadu boro iziga ogoratihi ebu ogomuhe zu tohehe nidu'a e'ea zouni'uma.' ¹⁹ Ebu ani ane bare raena'a, 'E muri faġa radiu onamite veize ogomu boro hune ruhibe teha. E'ano'o e'e ogau'ena'a zu gage'ena'a matu'e onami'uma!' ²⁰ Rehano Badi'a'a niro, raena'a, 'Ġa'e mene huhuzaġa! Eġe'a izidi ohere ġae ġabone mae vaginine, ġa'a ruhibate'e tohe'e iniu'a me'uma?’”

²¹ Iesu'a ġoere ġonagano reiro, raena'a, “De'eguġa vazeġa'e ane tohe da'o ruhibe'ohe, rehano Badi'a moneo ani'e mene ma'ora vazeġa ra'ohe.”

*Ago Zamare Adudano'i
(Mataio 6:25-34)*

²² Ebu Iesu'a ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, "E'ano'o e zi'ohe. Zae ḡabone veize nagi ogomu a'uma ga ahirize veize nagi dabua vidi'uma rae ago zamare adudano'i! ²³ Mazaḡa ḡabone zu ahiri' e ogomu zu dabua vitinoga. ²⁴ Nugo gaoza zamaro'i! Ze ezzone mene ḡorau'ohe zu mene hirive'ohe. Ogomuze nu'one'ete'e haba'a zu o'o'a, rehano Badi'a'a ḡubuze'ohe. Za'e nini vitize hune'ohe! ²⁵ Zae bo'aḡano iniu'e zamare adudaune, ḡabone'a tahiḡa zuni fara'umahe? Mene! ²⁶ Ḡau kome'a e'e haḡaoga zu mene idaḡa reine, za nougadu ḡau 'ahoga veize zamare adudu'ohe?

²⁷ Butu kakaḡa'e nougenouge ḡuhure'ete'e ḡiano'i! Ze mene gaue'ohe ga dabuaze mene turine'ohe. Rehano e zi'ohe, butu kakaḡa 'ahoga'e ma'ora vazega kini Solomona'a haḡairote'e dabuaḡa manomano vitinoga. ²⁸ Ebu butu veḡa'e izidi ḡaboga, hena ohogore'e vase'a masinadu ireo hufi hauni'uma, rehano Badi'a'a faifaine manohuni'ohe. Za'e ve vitinoga, e'ano'o Badi'a'a hubehune dabua vidauzini'uma. Rehano za'e Badi'a mazao mene borofe fie'ohe! ²⁹ Nagini a'uma zu gagi'uma rae ago zamare adudano'i! ³⁰ Mazaḡa Badi'a aḡu'a azaḡa'a 'ahiguḡa nidu'a vaḡe'ohe, rehano Moze'e za'a e'e ḡauḡa urate'eta'e edeḡa. ³¹ 'Ougine Badi'a'a ibitozini'ete'e vaḡo'i, ebu e'e ḡauga nidu'a zuni zini'uma!

³² E'ano'o za'e, mamoe kome'a kome'a heuḡa, ago rihano'i, mazaḡa ane'a ibitohau'ete'e haba'a

zinifine, Moze ani matu'e rudau'ohe. ³³ Ebu toheze seronadu moniḡa'e zahara azaḡa zeno'! 'Ougine mene ziga'uma tunahuḡano toheze nu'one'ete'e teige, toheze adureo nu'oni'uma. E'ea tine, mene haugi'uma ebu de'ea'e ḡonore zu zuhi'a mene sausauni'uma. ³⁴ Mazaḡa za'a toheze nouma tine, zamaroneze zu de'ea ti'uma."

*Zuhi'a Boro'a Onaite'e veize Ruhibo'i
(Mataio 24:45-51)*

³⁵ Iesu'a ziro, raena'a, "Za'e, tuḡure azaḡa teige, gau dabuaḡa haḡae ruhibe rado'i, ebu ihureze zu agane modo'! ³⁶ Ebu zuhi'aze hahu muiḡanono'o ne u'a bare feuradu ibihetao toketokerine ibiheta ḡarihe vava'e'ete'e teige, Zuhi'a Boro'a onaite'e veize ruhibo'!
³⁷ Zuhi'aze'a bare onaadu tuḡure azaḡa'e ani guhine radiu'ena'a ruhibe'ete'e horozine, ani matu'o zenadu manohuga zini'uma. E hube hune zi'ohe, zuhi'aze'a gau dabuaḡa vidanadu ogau'ete'e fataḡano ohozadu ogomu zini'uma.
³⁸ Ebu zuhi'aze'a ohere ga uzeuze feuradu tuḡure azaḡani'a ani guhine radiu'ete'e horozine, matu'o zenadu manohuga zini'uma.

³⁹ Za'e 'adi zamaro'! Vaze 'ahogani'a ḡonore vazega'e no'e madaḡano ani ne onai'uma rae ederine, ḡonore vazega'e diuḡoga mene idarafine, ani'e neḡa faine taufi'uma. ⁴⁰ E'ano'o zae zuni ruhibe rado'i, mazaḡa eḡe, Vaze Ubuga'e za'a mene edere'ete'e madaḡano bare onai'uma."

⁴¹ Ebu Petero'a niro, raena'a, "Zuhi'a Boro, ḡae'a hari 'adi'e emeḡe veize da'o ga vase nidu'a veize zuni idane'ohe?" ⁴² Zuhi'a Boro'a nae-naenina'a, "E'e iniu huhuzaḡa zu zama tibano

gau'ete'e azaḡa zi'ohe. Tuḡure vazegā 'ahoga'e huhuzaḡa zu zama tibano gauine, zuhi'a'e ani teite matu'i'uma. Ebu vase e'e tuḡure azaḡa ḡihi'aḡa mae ohonadu 'ahige re'uma, raena'a, 'Tuḡure azaḡa nidu'a taufo'i! Ogomuze zuni mada idunane zeno'i!' 'Ougadu ani'e on-ami'uma. ⁴³ Tuḡure vazegā'e 'ouge gauine zu zuhi'aḡani'a bare feuradu horonine, ani matuadu manohuga ha'uma. ⁴⁴ E hube hune zi'ohe, ani'e zuhi'aḡani'a ane tohe nidu'a taufe'ete'e vazegāno ohoni'uma.

⁴⁵ Rehano tuḡure vazegā'e ane'a bare raena'a, 'E zuhi'a'e vehu'u faḡanobu'u onai'uma,' rae zamaradu tuḡureḡa azaḡa nidu'a bouzine zu ufeta ogau gage baboraane, ⁴⁶ zuhi'aḡa'e, ane'a mene edere'ete'e madaḡano bare on-aadu aduga boro ha'uma ebu zama tibano mene gauirote'e azaḡani'a radiu'ete'e haba'ano ohoni'uma. ⁴⁷ Tuḡure vazegā'e ane zuhi'a'a nagini urate'ete'e haḡaiḡa edegā rehano, mene ruhibine zu haḡaiḡa mene haḡaine, ani'e boune sausauni'uma. ⁴⁸ U tuḡure vazegā'e ane zuhi'a ura mene ederadu ve'oḡa haḡaine, ani'e fa'one tauḡi'uma. Iniu'e Badi'a mazaono'o manohuga boro hidine, Badi'a'a ani gau boro haḡaoga urati'uma.

*Mene Uniho Manoḡa Rehano Rovoti'uma
(Mataio 10:34-36)*

⁴⁹ Iesu'a bare ziro, raena'a, "Eḡe'a raha 'adi hufoga radu ire roga mae onairo. Ebu ire roga'e amahi raha 'adi iri radiune matu'i'uma.

⁵⁰ Rehano e aduga hidite'e bapatizoḡa 'ahoga

me'uma zu zamahe'e aduga onamo ḡonaga me'uma. ⁵¹ Za'a zamare'etene, eḡe'a raha 'adi uniho manōga mae ovairo ga? Mene! Eḡe'a rovoze ḡuzuhoga veize ovairo. ⁵² Izidiono'o onamo zama moneo ne azaḡa'e rovoti'uma, mazaḡa nu'e eḡe mazao fie'ohe, u nu'e mene fie'ohe. Ne e'e azaḡa'e fu'o reine, zeḡe bo'aḡano rovotadu uḡidu'a 'aheu teiteagiretiti'uma, ga 'aheu'a uḡidu teite agiretiti'uma. ⁵³ A'e mogani'a ubuga teite agiretiti'uma ga ubugani'a moga teite agiretiti'uma. Ebu vi'ani'a aboḡa teite agiretiti'uma ga aboḡani'a vi'a teite agiretiti'uma. Ebu vi'ani'a ubuga inuga teite agiretiti'uma ga ubuga inugani'a i'a vi'a teite agiretiti'uma.”

Madaḡa'e Nougenouge Ederi'uma
(Mataio 5:25-26, 16:2-3)

⁵⁴ Iesu'a vase ḡuḡuvaḡa ziro, raena'a, “Ḡoze'a ḡutanoga horone'etene[†], za'a raena'a, 'Iругu'a ru'a'uma.' A hube, irugu'a ru'a'uma. ⁵⁵ Ebu ohere ḡoze'a bororanadu nahudu'etene[‡], za'a raena'a, 'Mada'a hia'uma.' A hube, mada'a hia'uma. ⁵⁶ Zae, zama guhi azaḡa! Adure zu raha iraḡa horone'etene nagini'a furera'uma zae edeḡa. U izidi madaḡano nagini'a fureru radiu'ete'e mene faine zamare horone'ohe.

⁵⁷ Zae'a zae bare nagini'e haḡai duduḡa rae mene edere'ohe. ⁵⁸ E hari 'ahoga idani'uma. Ḡa'e vase 'ahoga moni madu mene bare haune, ani'a ḡae kotao oho'ihī radu ani teite onami'uma.

[†] 12:54 Girikio, 'Mada zubure'ete'e moneo ḡoze'a ite'etene'

[‡] 12:55 Girikio, 'Za guzu'ono'o zavara horone'etene'

E'e zamaḡano ḡanine ge ibio uniho manofoi! Mene 'ouguine, ani'a ḡa kota ibitohau'ete'e vazega 'evorao oho'i'uma, ebu ḡu'a neḡa taufe'ete'e vazega evorao oho'adu ḡu'a neḡano oho'i'uma. ⁵⁹ E hube hune ḡa'ohe, ḡa mene bua'uma onamo ḡae'a ani moni nidu'a bare ha'uma."

13

Sau'a'ono'o Ḡihuradu Badi'a Vaḡe Aro'i

¹ E'e madaḡano vaze nu'e Iesu vaḡe aradu niro, raena'a, "Galilea azaḡa nu'e Badi'a dibuo hau radiu'ete'e zamaḡano Pilato, Roma gavana vazega, ani'a uti azaḡa nu tuḡuzadu ze zemeha." ² Iesu'a naenaезiro, raena'a, "Za'a zamare'etene, ze sau'a'e Galilea azaḡa nu omo sau'a ro'anoga 'ahine, 'ouge rudaneha rae ra'ohe? ³ Mene! Eḡe'a zi'ohe, za'e zae sau'anono'o mene ḡihurine, zae zuni zeḡe teige 'ouge ruda'uma. ⁴ Ebu za edeḡa, Siloami haba'ano ne hitagani'a fahanadu vaze 18 rudaro. Za'a zamaretene, ze sau'a'e Ierusalem azaḡa nidu'a sau'a ro'anoga rae ra'ohe? ⁵ Mene! Eḡe'a zi'ohe, za'e zae sau'anono'o mene ḡihurine, zae zuni 'ouge ruda'uma."

Figi Ireḡa Huga O'o'a Hariḡa Idaniro

⁶ Ebu Iesu'a hari 'ahoga idaniro. "Vaze 'ahogani'a vaini nebaḡano figi ireḡa ḡoraro. E'e enogano, ani'a huga nu re'oga veize onairo, rehano huga'e o'o'a. ⁷ E'ano'o neba ḡiane'ete'e vazega niro, raena'a, 'E muri uḡidu zamaḡano huga re'oga veize ona rehano, huga ni 'ahoga mene horoneha. E'ano'o udi higono'i, mazaḡa

haba iriva'one tauge'ohe!' ⁸ Ebu neba ġiane'ete'e vazegani'a naenaenina'a, "Eġe zuhi'a, ge muri tiba modo'i! Eġe'a mazaġano busi mumuġa teadu ġiani'uma. ⁹ 'Ougadu muri tiba zamaġano hudaune manogā, u mene hudano'idene, udi higono'!"

Iesu'a Bana Madaġano Oda Sau'a Roġaeġa Fainiro

¹⁰ Bana Madaġa 'ahogano Iesu'e nu'onu'o neġano Badi'a ġoere ihoze radiunu. ¹¹ E'ea roġae 'ahogani'a radiunu. Vine sau'a'a ani ragano radu ġaruga mae beonadu muri 18 mene edau faraunu. ¹² Iesu'a ani horonirotene, hunadu Iesu vage onairo. Ebu Iesu niro, raena'a, "Roġae, ġa ugi 'ai manoreha." ¹³ Iesu'a 'evo'a ane rana trio, ebu ani'a zogone edau fararo zu Badi'a matu'oharo.

¹⁴ Rehano nu'onu'o neġa ġiane'ete'e ġihi'a'e maġuniro, mazaġa Iesu'a Bana Madaġano ugi roġaeġa fainiro. Ani'e vase ziro, raena'a, "Eme mada 6 zamaġano gau'uma. E'ano'o ugi azaġa'e e'e madaġano aradu faizi'uma, mene Bana Madaġano!"

¹⁵ Ebu Zuhi'a Boro'a naenaenziro, raena'a, "Zama guhi azaġa! Za'e Bana Madaġa madaġano boromakau zu donikize vu gagoga veize maġuono'o fui'e buze'ohe. ¹⁶ E'e teige, Satani'a roġae 'adi, Aberahamo mariga, muri 18 ogoru tiro, ebu eġe'a Bana Madaġano 'ouge fui'e modiro. E'e haġai duduga haġaeha!"

¹⁷ Ani 'ouge reirotene, maġunoharote'e azaġa nidu'a'e mazagaroziro, u vase ġuġuvaġa

nidu'a'e, ane'a haḡai manomano nidu'a haḡairote'e u'ano, matu'iro.

*Badi'a'a Ibitozini'ete'e Moneo Goeriro
(Mataio 13:31-33, Mareko 4:30-32)*

¹⁸ Ebu Iesu'a zina'a, "Badi'a'a ibitozini'eta'e nagini heuḡa? Nagini hina idani'uma? ¹⁹ A'e Guava* maḡa kome'a tiba vase'a madu nebaḡano ḡorau'ete'e heuḡa. Ebu ḡuhure ire boro radu nini'a rafiu are ezagano kamadu neḡa ogora'uma.

²⁰ Iesu'a bare zina'a, "Badi'a'a ibitozini'eta'a'e nagini hina rae idani'uma? ²¹ A'e isiti heuḡa. Roḡae'a isiti tahiḡa madu uvahuḡa ḡehaḡa teite mirune tibune'ohe onamo 'uvahu nidu'a mini'ohe."

*Ibiheta Kokosiḡa
(Mataio 7:13-14, 7:21-23)*

²² Iesu'e Ierusalem'a haba'a oname'ena'a, haba'a haba'ano zu neḡa neḡano ihoze onaminu. ²³ Ebu vase 'ahogani'a ḡadiniro, raena'a, "Zuhi'a Boro, Badi'a'a vase nu'a da'o sau'aze'ono'o ḡabozi'umahe?" Iesu'a nae-naeziro, raena'a, ²⁴ "Ḡabone tuḡutuḡu ibiḡa diuḡihi roidene, ibiheta kokosi'ano diuḡo'i! Eḡe'a zi'ohe, e'e diuḡoga veize inare gauo'i, mazaḡa vase ḡehaḡa'e e'e diuḡihi ra'ohe rehano, mene idara'uma! ²⁵ Ne vaseḡani'a edanadu ibiheta haraune, za'e enonao edanadu toketokeri'uma, raena'a, 'Zuhi'a Boro, ibiheta vava'o'i! Rehano ani naenaezi'uma, raena'a, 'E za noumaono'o onata'e aḡu'a.' ²⁶ Ebu za

* **13:19** Girikio, Fufu

'ai re'uma, raena'a, 'Eme ḡae teite ogau tibu-raunu zu ḡa'e emeḡe ne ibiḡano ihofinu, e'ano'o ḡa'e eme edeḡa!' ²⁷ Rehano ani naenaenzi'uma, raena'a, 'Za'e noumano'o onata'e e aḡu'a. Za haḡai sau'a azaḡa, eḡe mazaono'o vaḡino'!

²⁸ Ebu Badi'a'a ibitohau'ete'e zamaḡano Aberahamo, Isako, Iakobo zu peroveta azaḡa nidu'ani'a radiu'ete'e horozi'uma, u za'e enona be'a ḡiaze mode tauḡi'uma. Ebu za'e nia'uma zu maḡunadu ḡononeze atiti'uma. ²⁹ Iuda mene azaḡani'a naenaeno'o onadu Badi'a'a ibitohau'ete'e zamaḡano ehoradu ogau tibura'uma. ³⁰ Ḡiano'! Ibite'ete'e azaḡa'e vesi'uma, ebu vesi'ete'e azaḡa'e ibiti'uma.

*Iesu'a Ierusalemā Haba'a U'ano Niaro
(Mataio 23:37-39)*

³¹ E'e madaḡano Farisea azaḡa nu'a Iesu vaḡe onadu niro, raena'a, "'Adano'o vaḡinadu haba 'ahoga onamo'i, mazaḡa kini Heroda'e ḡa ḡamihi ra'ohe!" ³² Iesu'a naenaenziro, raena'a, "Ani'e butu ḡuniḡa so'oso'oḡa heuḡa. Ani onamadu 'ahige no'i, 'E mada mene faḡano vine sau'a hegoze buzi'uma zu ugi azaḡa faizi'uma, ebu hena eḡe gau nidu'a haḡae hauḡi'uma. ³³ Nagini'a eḡe mazao furera'uma rehano, e'e izidi oname madaḡano Ierusalemā haba'a onami'uma. Mazaḡa peroveta azaḡa'e Ierusalemā haba'a enogano mene ruda'uma.

³⁴ O, Ierusalemā azaḡa, Ierusalemā azaḡa! Zae'a peroveta azaḡa zimiro zu Badi'a'a tuḡuzirote'e azaḡa hadi hina zimi ruzi-ro. Kokoroku'a isaḡa zamaḡano ubuga gugube'ete'e

teige, e'e mada gēhaḡa zae taufighi reiro, rehano za'e mene uratinu! ³⁵ E'ano'o ḡiano'i, neze fahi'uma! Ebu za'e eḡe mene bare horohi'uma onamo zae'a raena'a, 'Zuhi'a Boro niḡano onae'ete'e vazēḡa mae ḡihino'i!"

14

Iesu'a Bana Madaḡano Ugi Vazeḡa Fainiro

¹ Bana Madaḡa 'ahogano Iesu'a Farisea azaḡa ibitozini'ete'e vazēḡa neo ogomu anoga veize on-amiro. Ebu vazevaze'a ani uhiḡano ḡiaḡianiro. ² E'ea Iesu zamao vase 'ahoga'e ahi'a uginadu menoga radiunu. ³ Ebu Iesu'a Mose goro ihoze'ete'e azaḡa zu Farisea azaḡa ḡadiziro, raena'a, "Za'a zamare'etene Bana Madaḡano ugi vazēḡa fainoga idaḡa ga mene?" ⁴ Ze'a mene naenaeniro. Iesu'a 'evo'a ugi vazēḡa obone'ena'a, fainadu tuḡune vaḡiniro. ⁵ Ebu Iesu'a zina'a, "Zae bo'aḡano Bana Madaḡano iniu ubuga ga boromakau'a idu zamaḡa ovoine, ḡarihe mae ḡihini'uma ga mene?" ⁶ Ze'e mene bare naenaeniro.

Haḡai Ovoroga Haḡao'i

⁷ Iesu'a huzirote'e azaḡa hitana ehorogano ehoroga horozitotene, ani'a hari 'ahoga idaniro, raena'a, ⁸ "Vaze 'ahogani'a hahu muiḡa auḡoga veize ḡa huḡadine, hitana ehorogano ago ehoroi! ⁹ Mazaḡa ufeta hitaga vazēḡa zuni hunine, ḡanine huzate'e vazēḡani'a onadu ḡani'uma, raena'a, 'Ġa ehoru haba'a vase 'adi hano'i!' 'Ougine ḡa'e nouge rae zamari'uma?"

E'e bone mazagaru'adu raha ehorogā vāge on-ami'uma.

¹⁰ E'ano'o muie'ete'e vazeḡani'a huḡado'idene, raha ehorogano ehoroi! 'Ougine, mui haḡae'ete'e vazeḡani'a horo'adu ḡa vāge ari'uma. Ebu ḡa'ena'a, 'Vazehe, iḡunadu hitana ehorogano ehoroi! 'Ougadu ḡae teite huzate'e azaḡani'a ḡa nigu'i'uma. ¹¹ Iniu vaze ane'a bare niḡa mae itine, ani'e mae ovo'i'uma, u iniu vaze ane'a bare niḡa mae ovoine, ani'e mae ḡihini'uma."

¹² Ebu Iesu'a vaetadu ani hunirote'e vazeḡa e'e niro, raena'a, "Ogomu ga mui veize huzo'idene, vazeḡo, negoḡo, nabugo ga ḡae uhiḡano radiu'ete'e ma'ora azaḡa ago huzo'i! 'Ougine ze'a ḡa bare naenae'e huḡadi'uma. ¹³ Rehano ḡa muio'idene, zahara azaḡa, oda sau'a azaḡa, edanoga mene idaḡa azaḡa ebu ubumaze kuruḡa azaḡa huzo'i! ¹⁴ 'Ougine za'e Badi'a'a manohuga zini'uma. Mazaḡa ze'e baronoga'e mene idaḡa 'ahine, duduḡa azaḡani'a bare ḡabode iḡune'ete'e madaḡano, ḡa'e Badi'a'a naeḡa ḡani'uma."

Mui Boro Hariḡa Idaniro
(Mataio 22:1-10)

¹⁵ Iesu teite ogau radirote'e vazeḡa 'ahogani'a Iesu ḡoere igirotene, ani Iesu niro, raena'a, "Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'ano ogau tiburute'e azaḡa'e matui'uma!"

¹⁶ Ebu Iesu'a hari 'ahoga idaniro, nina'a, "Mada 'ahogano vaze 'ahogani'a mui boro ruhibadu vaze ḡehaḡa huziro. ¹⁷ Mui madaḡa

reiirotene, ani tuḡure vazeḡa'e huziirote'e azaḡa mazao tuḡunadu 'ahige ziiro. 'Mui boro veize ḡau nidu'a ruhina 'ahine, za'e nidu'a, izidi aro'i!' ¹⁸ Ebu tuḡure vazeḡa'e 'ouge ḡoeriro, rehano ze tiba tiba'e ḡoere nufenufiiro. Ibite nirote'e vazeḡani'a raena'a, 'E haba iziga hoiteha, e'ano'o e e'e ḡiani onamihi. E mene amate'e moneo ago maḡuno'i!' ¹⁹ Ebu vaze 'ahogani'a raena'a, 'E boromakau 10 hoiteha. E'ano'o e ze manoga ga mene rae tuhune nurihi. E mene amate'e moneo ago maḡuno'i!' ²⁰ Ebu vaze 'ahogani'a raena'a, 'E izidu'u hahureha, e'ano'o e mene ami'uma.'

²¹ Tuḡure vazeḡa ani'e bare onamadu ze'a reiirote'e ḡoe'a zuhi'aḡa ihoniro. Ani'a ihoniirotene mui vazeḡa'e maḡune rudaro ebu tuḡure vazeḡa niro, raena'a, 'Ne ibiḡano zu ibi kokosiḡano ḡarihe onamadu zahara azaḡa, oda sau'a azaḡa, ubumaze kuruḡa azaḡa zu edanoga mene idaḡa azaḡa huzo'i!' ²² Tuḡure vazeḡa onamadu 'ouge haḡairo. Ebu bare onaadu zuhi'aḡa niro, raena'a, 'Zuhi'a, ḡa'a ehate'e ḡauḡa haḡaeha, rehano ne ize mene iriva'eha.' ²³ Zuhi'aḡani'a tuḡure vazeḡa niro, raena'a, 'Ibi boro zu maḡa neḡa ibiḡano buau onamadu vaze vaḡo'i ebu tutuze aro'i! Vaze hina eḡe ne iriva'o'no'i!' ²⁴ Ḣiano'i! Eḡe'a ibite mui veize huziirote'e azaḡa nidu'a'e, eḡe mui tahiḡa zu mene auḡi'uma."

Iesu Hegote'ete'e Ibiḡa

(Mataio 5:13, Mareko 9:50)

²⁵ Mada 'ahogano vaze ḡuḡuvaḡa hune'a Iesu ḡaruna hegotinu. Ebu Iesu'a vaetadu

ziro, raena'a, ²⁶ “Iniu'a eḡe ḡaruna hegotoga urato'idene, eḡe zamare borof'o'i! Moḡa zu vi'a, inuḡa zu ubuga, negoḡa zu ezeḡa, ebu ḡaboneḡa zuni ago zamare borof'o'i! 'Ouge haḡaine, ani'e eḡe tahi'a rae re'uma. ²⁷ Iniu'a ane satauro odohadu eḡe ḡaruna mene hegotine, ani'e eḡe mene tahi'a rae re'uma.

²⁸ E hari 'ahoga idani'uma. Zae bo'aḡano, vase 'ahogani'a ne hitaḡa ogoranoga uratine, ibite geno ehoradu moni nugu hina ogoru hauḡi'uma rae ḡiani'uma. Zu ani moniḡa'e ne e'e ogoranoga veize idaḡa ga mene rae ḡiani'uma. ²⁹ Iḡite ohonadu mene ogoru hauḡine, vase ḡehaḡani'a e'e horonadu ḡiriho ha'uma. ³⁰ Ze'e raena'a, 'Vaze 'adi'e ne ohoniro, rehano hauḡoga'e mene idaraneha!

³¹ Ebu kini 'ahogani'a kini 'ahoga teite uti onamine, ani ibite geno ehoradu zamare'ena'a, 'Eḡe uti azaḡa'e 10,000 ebu 'ahoga uti azaḡa'e 20,000. E'e kiniḡa teite utitine, ani vitini'uma ga mene?' rae ḡiani'uma. ³² Ani vitinoga mene idaḡa reine, kiniḡa e'e ize faḡano, ani teite uniho manoḡa mouga veize hari odohe dure'ete'e vazega tuḡuni'uma. ³³ E'e teige, zae bo'aḡano iniu vase ane ḡau nidu'a hune modoga moneo ibite mene zamarine, ani'e eḡe tahi'a rae mene re'uma.”

³⁴ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, “Za'e dama heuḡa. Dama'e manoḡa, rehano inigani'a dauḡine, nougenouge damaḡa bare haḡai'uma? ³⁵ Damaḡa mene bare haḡaine, raha ga ogomu ḡuhune'ete'e busiḡa'e mene manoḡa, e'ano'o

mae modi'uma. Za teḡazeta ro'idene, eḡe ḡoere faifaine abito'i!"

15

Mamoe'a Dauḡirote'e Hariḡa Idaidaḡa (Mataio 18:12-14)

¹ Mada 'ahogano takesi azaḡa ebu haḡai sau'a azaḡani'a nu'oranadu Iesu ḡoere abit-inu. ² Rehano Farisea azaḡa ebu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa ze mene matuiro ebu ufeta ḡoereriro, raena'a, "Iesu'e haḡai sau'a haḡae'ete'e azaḡa mae zouze'ohe ebu zeḡe teite ogau tibururohe."

³ Ebu Iesu'a hari 'ahoga idaniro. ⁴ "Zae bo'aḡano vase 'ahoga'e mamoe'ḡa 100, rehano tibani'a dauḡine, ani'e mamoe' 99 haba boha'a nobe'a modadu dauḡoga mamoe'ḡa vaḡe ragavi'uma. ⁵ Ani horone meine, ani matu'e rudanadu mae ane herao ti'uma. ⁶ Ebu ani bare ne onamadu ane vase, negoḡa zu nabuga huze nu'ozi'uma. Ebu ra'ena'a, 'E'e eḡe mamoe' dauḡoga ḡauḡa horoneha, e'ano'o eḡe teite matuihi!' ⁷ E zi'ohe. Hari e'e teige, haḡai sau'a vaseḡa tiba'e ane sau'a'ono'o ḡihurine, adureo ani mazao ufeta matu'i'uma. Sau'a'ono'o ḡihuri'uma haḡaiḡa o'o'a ra'ete'e duduḡa azaḡa 99 vitizi'uma."

Moni'a Dauḡirote'e Hari Idaidaḡa

⁸ Iesu'a hari 'ahoga idaniro, raena'a, "Roḡae 'ahoga'e moniḡa nidu'a* 10, rehano tibani'a dauḡine, ani nagini haḡai'uma? Ani ihureḡa

* **15:8** Girikio, '10 Derakema', Derakema tiba'e mada tiba gau naeḡa

tinadu ne fode'ena'a, haba nidu'a faine ġiane vaġi'uma. ⁹ Ebu horone meine, ane vase, negoġa zu nabuga huzadu zina'a, 'Eġe'a daunirote'e moni tiba vaġe horoneha, e'ano'o eġe teite matu'ihil' ¹⁰ E za zi'ohe. E'e teiġe, Exhaġai sau'a vazegā tibani'a ane sau'a'ono'o ġihurine, Badi'a tuġure viga'e matu'i'uma.”

Ubugani'a Dauġirote'e Hari Idaidaġa

¹¹ Ebu Iesu'a hari 'ahoga bare idaniro. “Vaze 'ahogani'a ubuga 'aheu teite radiunu. ¹² Mada 'ahogano ubuga veġani'a moga niro, raena'a, 'Mama, ġae toheġo zamaġano eini'uma ġau nidu'a 'ai eno'il' Ebu mogani'a ane ġau ubuga 'aheu veize a'anadu ziniro.

¹³ Mada nu ġarugano, ubuga veġani'a ġauġa nidu'a nu'onadu haba faġa vaġine onamiro. Ebu e'ea ani mene faine zamaradu moniġa au tauġe'ena'a nidu'a modiro. ¹⁴ Ani moniġa nidu'a mode hauġirotene, e'e haba'ano zahara boro'a buaro ebu ani vinine runiro. ¹⁵ E'ano'o ani gauoga veize e'e haba'a vazegā 'ahoga vaġe onamiro, ebu vazegani'a ani haba boha'ano aba taufe'ete'e gauġa haro. ¹⁶ Ani e'ea vinine runadu ani ura boro'e aba ogomu atihi reinu, rehano vase 'ahogani'a ogomu 'ahoga mene haro.

¹⁷ Ġonagano zamaġani'a bohatanadu ani ane bare reiro, raena'a, 'Eġe mama veize gaue'ete'e azaġa'e ogomuze ġehaġa bagaġa, u e'e ahama vinihe ruhe'ohe. ¹⁸ E mama vaġe bare onami'uma ebu 'ahige ni'uma. “Mama, e'e ġa zu Badi'a mazao haġai sau'a haġaeha. ¹⁹ E'ano'o e ġae ubugo rae ago huho'i, rehano ġae veize

gaue'ete'e azaḡa teige huho'i!" ²⁰ 'Ouge rae zamaradu ani iḡunadu moga vaḡe bare onamiro.

Ani ize faḡano onairotene, mogani'a horoniro. Ani'e vetuḡaneadu ani ubuga 'u'a dure onamiro ebu ahainadu fura'iniro. ²¹ Ubugani'a moga niro, raena'a, 'Mama, e'e Badi'a zu ḡa mazao haḡai sau'a haḡaeha, e'ano'o e ḡae ubugo rae ago huho'i!' ²² Rehano mogani'a tuḡure azaḡa zina'a, 'Dabua manoḡa ḡarihe odohe aradu vidanohano'i! 'Evore adiriḡa redohano'i, zu tamaka redohano'i! ²³ Ebu boromakau modohuḡa iga reite'e odohe aradu mano'i! Eme au matu'i'hi! ²⁴ Mazaḡa e ubude 'ahi'e rudaro ebu bare ḡabodeha, ani dauḡiro ebu bare horone maha!' E'ano'o tuḡure azaḡani'a ani'a reirote'e ḡauḡa nidu'a haḡairo. Ebu mui boro haḡadu zeḡe nidu'a matue tiburaro.

²⁵ E'e zamaḡano ubuga ibi'ani'a mebao gaue radiunu. Ani ne u'a bare onamadu uhiḡano feurirotene, muie haraoḡa igiro. ²⁶ Ebu ani tuḡure vazēḡa 'ahoga hunadu nagini'a fureranate'e ḡadiniro. ²⁷ Tuḡure vazēḡani'a naenaenina'a, 'Negoḡo ani manoḡa bare feureha, e'ano'o mogo'a boromakau modohuḡa iga manadu mui boro haḡaeha.' ²⁸ 'Ouge reirotene ubuga ibi'a ani maḡune rudaro ebu ne zamaḡa diuḡoga mene uratiro.

Ebu mogani'a buanadu uminiro, raena'a, 'Ne diuḡadu eḡe teite muio matu'i'hi!' ²⁹ Rehano ani'a naenaenina'a, 'Mama, zamaro'i! E muri ḡehaḡa tuḡure vazēḡa teige ḡae veize gau'e onae'ohe zu ḡae ḡoere mene hezahohaunu. Rehano e'e eḡe vazehē duḡuru teite matu'u veize

ḡae'a gouti ubuga tiba zu mene maro. ³⁰ U ubugo aha'a ubuma ḡezo haḡaiḡano ḡae moni mode hauḡadu ne u'a bare onatene, ḡa boromakau modohuḡa iga mano haneha!' ³¹ Ebu mogani'a niro, raena'a, 'Eḡe ubude! Ġa mada nidu'a eḡe teite radiu'ohe, e'ano'o e ḡau nidu'a'e ḡae veize. ³² U negoḡo ani'e rudaro ebu bare ḡabodeha, zu dauḡiro ebu bare horoneha. E'ano'o emeḡe'a mui haḡadu matu'i'uma!'"

16

Ma'ora Vazeḡa Ġau Taufē'ete'e Vazeḡa Hari Idaidaḡa

¹ Iesu'a ane tahi'atahi'a hari 'adi idaniro. "Ma'ora vazeḡa ḡau nidu'a tafe'ete'e vazeḡani'a radiunu. Mada 'ahogano ma'ora vaze e'e'a ane ḡau tafe'ete'e vazeḡani'a ani moni au hauḡinite'e igiro. ² 'Ougadu ma'ora vazeḡa'e ani hunadu niro, raena'a, 'Ġae moneo hari egata'e hubehehe? Ġa'a eḡe moni hina nougenouge gauinite'e faine me'odono'i, mazaḡa ḡa'e eḡe ḡau mene bare taufi'uma!'

³ 'Ouge nirotene, ani'a ane bare reiro, raena'a, 'Eḡe zuhi'a'a gauono'o mae vaḡiheha. E izidi nougi'uma? E ahiri gauḡa moneo inarahe 'o'o'a zu moni umidoga mazagarohē'ohe. ⁴ O, e nougi'uma'e edereha! 'Ahige haḡaine, gau 'ahi modi'uma rehano, vazevaze'a zeḡe neo huhe zouhi'uma.'

⁵ 'Ougadu ani'a ane zuhi'a ḡau meirote'e azaḡa tiba tiba huziro. Ebu ani'a zeḡe bo'aḡano vaze tiba ḡadiniro, raena'a, 'Ġa'a eḡe zuhi'a ḡau'e

nugu meiro?' ⁶ Vaze e'e naenaenina'a, 'E olive dehoroga 800 galeni meiro.' Ġau taufe'ete'e vaze'a niro. 'Ġae'a meirote'e umine meirote'e so'aġa mo'i, ebu ehoradu 400 galeniġa rae bare mirihe to'i!' ⁷ Ebu hena vaze 'ahoga ġadiniro. 'Ġa eġe zuhi'a ġau nugu meiro?' Vaze e'e'a naenaenina'a, '100 vuidi baige boro meiro.' Ani'a niro. 'Ġae so'a madu 80 baige rae bare mirihe to'i!'

⁸ Ma'ora vazeġani'a ani ġau taufe'ete'e vazeġani'a nagini haġairote'e igirotene, ani ġuriro vazeġa rehano, niguniro, mazaġa haġaiġa'e huhuzaġa."

Iesu'a reiro, raena'a, "E'e teige, raha adao Badi'a aġu'a azaġa'e zeġe veize gauoga ufeta huhuzaġa. Aġaġa azaġa vitize'ohe. ⁹ Eġe'a zi'ohe, za'e raha ada ġau madu vaze danazo'i zu ze teite vazetito'i! Ġauġo nidu'a hauġadu zae zu rudaune, za'e tuġutuġu haba'a mae zouzi'uma.

¹⁰ Iniu'a gau komeġa veize ane zama hina faine haġaine, gau boro zuni 'ouge haġai'uma. U iniu'a gau kome'ano ġuririne, gau boro zuni ġuriri'uma. ¹¹ Ebu za'a rahao ada ġau mene faine odohe gauine, Badi'a'ono'o vine ma'oraġa huga mene me'uma. ¹² Za vaze nu ġau mene faine odohe gauine, zae ġauġa mene me'uma.

¹³ Tuġure vazeġa'e zuhi'a 'aheu veize gauoga mene idaġa. 'Ougine ani 'ahoga'e zamari'uma, u 'ahoga'e he'ehe'eni'uma. Ebu 'ahoga veize faine gaui'uma, u 'ahoga'e turuni'uma. E'e teige, za'e Badi'a ebu moni veize gauoga mene idaġa."

14 Farisea azaḡa'e moni zamare borofe'ete'e u'ano, Iesu ḡoere igirotene, ze Iesu eḡofoharo.

15 'Ougadu Iesu'a ziro, raena'a, "Vaze ubumao za'e zae'a bare duduḡa ra'ohe, rehano Badi'a'e zae zama'e sau'a rae edeḡa. Vaze'a ḡau boro ra'ete'e ḡauḡa'e, Badi'a'a agirohau'ena'a mene urate'ohe.

16 Ioane Babatiso'a izema onairote'e madaḡano, Mose goro ḡoe'a zu peroveta azaḡani'a mirihirote'e ḡoe'a vaze ibitoziniro. E'e ḡarugano Badi'a hari manōḡa'e eḡe'a haram'e'ohe, ebu vaze ḡehaḡa'e Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a diuḡoga veize inare'ohe.

17 Adure zu raha'e dauḡi'uma, rehano Mose goro ḡoe'a kome'a hune zuni mene dauḡi'uma.

18 Mose goro ḡoe'a 'ahoga idani'uma. Hahu ohoze'a inuga modadu roḡae 'ahoga teite hahurine, ani'e daro'e'ohe. Ebu ohoze 'ahoga'e i'ani'a modirote'e roḡaeḡa teite hahurine, ani zuni daro'e'ohe."

Ma'ora Vazeḡa ebu Lazaro

19 Iesu'a hari 'ahoga idaniro, raena'a, "Ma'ora vazeḡa 'ahogani'a radiunu. Ani dabua miriḡa manōḡa vidaunu zu mada nidu'a ani ogomu manōḡa aunu ebu ne manōḡa huneo radiunu.

20 U ani ne ḡabiriḡa ibihetaḡano zahara vazeḡa niḡa Lazaro'a radiunu. Ani ahiri'e idiri ḡunuḡa.

21 Ani ma'ora vazeḡani'a fatao oganadu mu-muḡani'a rururaudote'e ufe atihi reinu. Rehano ḡuni'a aradu ane idiri ubidinu.

22 Ḣonagano Lazaro'a rudarotene tuḡure viga'a ovadu Aberahamo vaḡe zamahu itiro. Ebu ma'ora vazeḡa zuni rudanadu guriro.

23 Ma'ora vazegā viga'e rune haba'a onamadu ani e'ea huau ḡaniḡanau'ena'a ite ehamaro, ebu faḡano Aberahamo babaḡano Lazaro horoniro. 24 'Ougadu ani'a huario, raena'a, 'Aberahamo, mama! Eḡe vetuḡaho'i! Lazaro tuḡunadu ane 'evo'a hudu'a vuo taradu mazanehe amunano'i! E ire roga duhuḡa zamaḡano gigi'a boro hide'ohe!' 25 Rehano Aberahamo'a naenaeniro, raena'a, 'Ubude, ḡa 'ahi zamaro'i! Ḡa'a rahao ḡabode radiudote'e madaḡano ḡau manomano hidinu, u Lazaro ani aduga hidinu. 'Ahine Lazaro ani izidi ahao matu'e rudau'ohe, u ḡa'e gigi'a hide'ohe. 26 Ḡau 'ahoga zuni 'ahi e'e, emeḡe bo'aḡano'e dofara boro. Vaze 'ahoga ahan'o ḡa mone fare amoga mene idaḡa, ebu eme none fare aroga mene idaḡa.'

27 'Ouge reirotene, ma'ora vazegani'a naenaeniro. 'Mama Aberahamo, e ḡa umi'e'ohe. Lazaro eḡe ne tuḡune onamo'i! 28 E negohe nidu'a fu'o. Ze rudaune aduga hide'ete'e haba'a 'ahi mene aroga veize, Lazaro ane onamadu eḡe'a ahao gigi'a hide'ete'e ihozi'uma.' 29 Rehano Aberahamo'a nina'a, 'E 'ouge mene haḡai'uma, mazaḡa Mose zu peroveta azaḡa miriho'e e'e radiu'ohe. Ze uratine mirihoḡa e'e me'odi'uma ebu e'e moneo ederi'uma.' 30 Ebu ani nina'a, 'O mene, mama Aberahamo! Vaze 'ahoga runeono'o zeḡe vaḡe tuḡunine, ze'e haḡai sau'anono'o ḡihuri'uma.' 31 Rehano Aberahamo'a niro. 'Ze Mose zu peroveta azaḡa mene egozine, runeono'o ḡabode iḡune'ete'e vazegā zuni mene hune egoha'uma.'"

17

Iesu'a Sau'a Rae Mode'ete'e zu Fie'ete'e Ihoziro

(Mataio 18:6-7, 21:22, Mareko 9:42)

¹ Mada 'ahogano Iesu'a ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, "Vaze sau'a moneo tutuze'ete'e'e gāuḡa'e mada nidu'a furera'uma, rehano vaze haḡai sau'ano tutuze'ete'e vazeḡa'e, fase vetuḡaḡa, aduga hidi'uma. ² Ani'a kome'a kome'a bo'aḡano tibani zu sau'ano tutune ihonine, e'e vazeḡa'e hadi horeḡa unuḡano aute varahadu davarao feunine'e manoga. ³ E'ano'o tohutoho'i! Ekalesia nabugo'a sau'a haḡao'idene, riḡa ḡoreno'i, raena'a, 'Ḡa ve'oreha haḡai sau'a ago haḡao'i! Ebu ani haḡai sau'anono'o ḡihuro'idene, sau'aḡa rae modo'i! ⁴ Ani'a mada tiba zamaḡano ḡae 7 sau'a ḡae mazao haḡaine zu ḡae 7 bare onaadu 'E ḡa mazao haḡai sau'a haḡaeha,' rae ro'idene, ane sau'a aḡutu modo'i!"

⁵ Mada 'ahogano apostolo azaḡani'a Zuhi'a Boro niro, raena'a, "Eme ḡa mazao fie'ete'e ufeta borofoi!" ⁶ Zuhi'a Boro'a naenaezina'a, "Za'a eḡe mazao fie'eta'a'e fufu maḡa kome'a tiba heuḡa rehano, za'a Irimo ireḡa nina'a, 'Irimo ire, ḡae'a bare taigota iḡunadu davarao ḡuhuro'i,' rae reine, ani za ḡoere egozini'uma."

⁷ Iesu'a bare zina'a, "Zae bo'aḡano vaze 'ahogani'a tuḡure vazeḡa 'ahogaḡeta reine, tuḡure vazeḡa e'e'a mebao raha houni'uma ga mamoe taufi'uma. Ebu gauono'o bare onaine, ane zuhi'a'a 'ahige re'umahe, 'Aro'i, ehoradu ogano'i? Mene! ⁸ Ani zuhi'a'a 'ahige re'uma, raena'a, 'Eḡe veize ḡorava ogomuḡa ḡoroho'i,

dabarano'i, ebu e ibite oga'uma zamaḡano danaho'i! E'e ḡaruganobu'u ḡa'a ogano'i!' ⁹ Ebu tuḡure vazega'e gau haḡate'e veize ani zuhi'a'a manoḡa tauḡi rae mene ni'uma. ¹⁰ E'ano'o za zuni Badi'a'a zeate'e gauḡa haḡae hauḡo'idene, za 'ahige ro'i, 'Eme tuḡure azaḡa roḡeḡa. Eme'e gau'e tauḡeha.'"

Lefera Azaḡa 10 Manoziro

¹¹ Iesu ani Ierusalemaba'aba' u'a onaminu. Ebu ani Samaria zu Galilea haba'aba' nemaḡano onamiro. ¹² Ani de'e haba'ano ne 'ahoga diuḡirotene, lefera azaḡa 10 faḡano edanadu Iesu horoniro. ¹³ Ebu ḡihau huario, raena'a, "Zuhi'a Boro Iesu, eme vetuḡafadu dehefe faifo'i!" ¹⁴ Iesu'a horozadu ziro, raena'a, "Badi'a dibu'o hau'ete'e azaḡa vaḡe onamo'i, ebu ahirize ihozo'i! Ze'a za manora ga mene rae ḡiazi'uma." Ebu ze ibio oname'ete'e zamaḡano, leferaze'a deheru manoriro.

¹⁵ Vaze tiba'e leferaḡani'a manoroga horonirotene, Iesu vaḡe bare onadu ḡihau huau'ena'a, Badi'a niḡa niguniro. ¹⁶ Vaze 'adi'e Samaria vazega. Ani Iesu oda babaḡano rahao ovoe ḡuḡuradu niro, raena'a, "Zuhi'a Boro, ḡa'a deheheha! Manoḡa tauḡi!" ¹⁷ Ebu Iesu'a ḡadiniro, raena'a, "E vase 10 dehe faizeha, rehano vase 9 nou'e'e? ¹⁸ Iuda mene vazega ḡa'a da'o baradu Badi'a nigunahehe?" ¹⁹ Ebu Iesu'a vase e'e niro, raena'a, "Iḡune edanadu onamo'i! Ḡae'a eḡe mazao fie'ete'e'a ḡabo'eha."

*Badi'a'a Ibitohau'ete'e Haba'a Ihoziro
(Mataio 24:23-28, 24:37-41)*

20 Mada 'ahogano Farisea azaḡani'a Iesu ḡadiniro, raena'a, "Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a'e nani'a ari'uma?" Iesu'a naenaenziro. "Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a'e onae'ete'e vaze'a ubumaze hina ḡianoga mene idaḡa. 21 'Ani ahama ra'ohe,' ga 'Ani omoa ra'ohe,' de'uge mene rae re'uma, mazaḡa Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a'e zae bo'aḡano* radiu'ohe."

22 Ebu Iesu'a ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, "Za'a zazore mone mada 'ahogano, eḡe, Vaze Ubuga ḡiahihi re'uma, rehano za'e e mene horohi'uma. 23 Vaze'a raena'a, 'Ḡiano'i, Iesu omo'e'e' ga 'Iesu 'ahi'e'e,' rae zo'idene, ago buau onamo'i zu ago hegoto'i! 24 E, Vaze Ubugani'a bare onaine, vaze nidu'a hune'a horohi'uma. A'e, viri'a vazahadu adure nae ruganono'o nae ruga aganadu vaze nidu'a horone'ete'e heuḡa. 25 Rehano e'e ḡauḡa izema fureranogano, e'e aduga ḡehaḡa hidi'uma zu izidi azaḡani'a eḡe hezahohi'uma.

26 Eḡe, Vaze Ubugani'a bare onai'uma madaḡano'e vazevaze'a Noa madaḡano haḡainute'e teigi'uma. 27 E'e madaḡano vazevaze'a radiunute'e radoneḡano ogaunu, gaginu zu hahurinu onamo Noa'a ḡasi boro diuḡiro. 'Ougadu zobo'a onaadu zeḡe nidu'a ruize hauḡiro. 28 Ebu eḡe, Vaze Ubugani'a bare onai'uma madaḡano'e vazevaze'a Lota madaḡano haḡainute'e teigi'uma. Zeḡe'a radiunute'e radoneḡano ogaunu, gaginu, maketinu, hihinu ebu neze ogoraunu. 29 Rehano

* 17:21 zae zamaḡano

Lota'a Sodoma haba'a mode iḡunirotene, ire roga zu ire roga hadiḡani'a adureono'o iruḡu teige rururu ovoiro ebu nidu'a hune ruize haugiro. ³⁰ Eḡe, Vaze Ubugani'a adureono'o bare onaine, a'e e'e madaḡa teigi'uma.

³¹ E'e madaḡano iniu'a ne enona radiu'ete'e vazeḡa'e ḡauḡa mouga veize neḡa mene diuḡi'uma! Meba zamaḡano hihe'ete'e vazeḡa zuni neḡa mene bare onami'uma! ³² Nugo zamaro'i, Lota inuga'e nougadu rudaro! ³³ Iniu vaze ane ḡabone obone giganine, ani ḡabone tuḡutuḡu mene hidi'uma. Rehano iniu vaze ane ḡabone eḡe 'uano ahetine, ḡabone tuḡutuḡu hidi'uma. ³⁴ E zi'ohe, e'e bare onaite'e ohe'ano vaze 'aheu'e evane tibano bazi'uma. E'e zamaḡano 'ahoga'e zamaha'uma, u 'ahoga'e mode iḡuni'uma. ³⁵ Roḡae 'aheu'e uvahu mirune radi'u'ete'e zamaḡano, 'ahoga'e zamaha'uma, u 'ahoga'e mode iḡuni'uma†." ³⁷ Ebu ane tahi'atahi'a'a ḡadiniro, raena'a, "Zuhi'a Boro, 'ahi'e nouma furera'uma?" Iesu'a naenaeziro. "Nagini'a rudanate'e haba'ano gaoza'a nu'ora'uma."

18

Ḡozoba'a Bare Bare Uminirote'e Hari Idaidaḡa

¹ Mada 'ahogano Iesu ane tahi'atahi'a'a kuroo iḡaiḡa kuranoga zu mene ahetoga veize hari 'ahoga idaniro. ² Ani raena'a, "Haba

† **17:35** Mirihe farirote'e 'ahoga'e v. ³⁶ 'ahige ra'ohe, 'Ohoze 'aheu'a mebao gau'ete'e zamaḡano, 'ahoga'e zamaha'uma, u 'ahoga'e mode iḡui'uma.'

'ahogano kota ibitohau'ete'e vazegā 'ahogani'a radiunu. Ani'e Badi'a mene rihoninu zu vase mene gubazinu. ³ E'e haba'ano gōzoba 'ahogani'a zuni radiunu. Ani mada nidu'a bare bare kota ibitohau'ete'e vazegā vaḡe onamadu niro, raena'a, 'Eḡe agire vazegā'a eḡe mazao haḡairote'e haḡaiḡa'e mene duduḡa. E'ano'o ḡa ani mazao nagini'e haḡai duduḡa ihono'i! ⁴ Kota ibitohau'ete'e vazegā ani faḡa hune gōzoba e'e dananoga mene uratiro. Rehano vesu'u ani ane'a bare raena'a, 'E Badi'a mene rihone'ohe zu vase mene gubaze'ohe. ⁵ Rehano gōzoba ada'a, e ufeta ḡunuḡuhe'ohe! E'ano'o e ani kota abiti'uma ebu ani'e duduḡa rae ni'uma. 'Ouge mene haḡaine, ani bare bare onaadu ihi'uma ebu e fuḡofuḡohe ruhi'uma!"

⁶ Ebu Zuhi'a Boro'a raena'a, "Kota ibitohau'ete'e vazegā ani zuni mene duduḡa vazegā. Rehano ani'a nagini ra'ete'e faine abito'i! ⁷ Badi'a'e, ane'a ohotirote'e azaḡani'a ohere zu madai ani uminine, ani zogone nagini duduḡa ra'ete'e ḡauḡa zini'uma ebu danazoga'e mene sasi'uma. ⁸ E zi'ohe, Badi'a'a nagini duduḡa ra'ete'e ḡauḡa ḡarihe zini'uma. Rehano eḡe, Vaze Ubugani'a bare onai'uma madaḡano, Badi'a mazao fie'ete'e vase nu horozi'uma ga mene?"

Farisea Vazegā zu Takesi Ufe'ete'e Vazegā

⁹ Iesu'a zeḡe'a zeḡe bare duduḡa rae ra'ete'e zu vase edeze ḡahize'ete'e azaḡa mazao hari 'ahoga idaniro. ¹⁰ Ani raena'a, "Mada 'ahogano vase 'aheu, Farisea vazegā zu takesi vazegani'a kuranoga radu kuru neḡa itiro. ¹¹ Ebu Farisea

vazeḡani'a edanadu 'ahige kuraro, raena'a, 'Badi'a, manoga tauḡi! Mazaḡa e'e vase sau'azeta nu, a'e ḡonore azaḡa, haḡai sau'a azaḡa ebu ubuma ḡezo azaḡa mene heuḡa. Takesi ufe'ete'e vazeḡa omo zu mene heuḡa! ¹² Fura tiba zamaḡano, e ḡae 'aheu zaḡozaḡe'ohe zu e'e hide'ete'e ḡauḡa nidu'a zamaḡano gaubanana tiba ḡa ḡane'ohe.' ¹³ U takesi vazeḡa ani faḡano edaro. Ani adure ḡoha zu mene ite ehamanadu 'u'uga fa'ofa'one'ena'a kuraro, raena'a, 'Badi'a, e'e sau'a vazeḡa, vetuḡaho'i!"

¹⁴ Ebu Iesu'a raena'a, "E zi'ohe, Badi'a'a Farisea vazeḡa'e mene duduḡa reiro. Rehano takesi vazeḡa ani duduḡa radu ani neḡa onamiro. Iniu vase ane'a bare niḡa mae itine, Badi'a'a niḡa mae ovo'i'uma, rehano iniu vase ane'a bare niḡa mae ovoine, Badi'a'a niḡa mae iti'uma."

*Iesu zu Tah'i'a Kome'a Kome'a
(Mataio 19:13-15, Mareko 10:13-16)*

¹⁵ Mada 'ahogano vase nu'a zeḡe tahi'a kome'a kome'a tutuze Iesu vaḡe ariro, mazaḡa Iesu'a 'evo'a zeḡe rana touga uratiro. Rehano ani tahi'atahi'a'a tutuze arirote'e azaḡa roziro. ¹⁶ Rehano Iesu'a tahi'a kome'a kome'a huziro ebu vase e'ea zina'a, "Tahi'a kome'a kome'a eḡe vaḡe tuḡuzo'i, zu ago gararo'i! Mazaḡa Badi'a'a ibitohau'ete'e vazeḡa'e, tahi'a kome'akome'a teige Badi'a ḡoere igi'ete'e vazeḡa. ¹⁷ E hube hune zi'ohe. Tahi'a kome'a teige, iniu'a Badi'a'a ibitohau'ete'e mene mae ḡihinine, ani Badi'a'a ani mene ibitoha'uma."

*Ma'ora Vazeḡa**(Mataio 19:16-30, Mareko 10:17-31)*

¹⁸ Iuda azaḡa ibitozini'ete'e vazeḡa 'ahogani'a Iesu ḡadiniro, raena'a, "Ihore vazeḡa manōḡa, e nagini haḡaine ḡabone tuḡutuḡu hidi'uma?"

¹⁹ Iesu'a niro, raena'a, "Ḡa nougadu e manōḡa rae huhe'ohe? Badi'a ane da'o huga hune manōḡa, u vaze 'ahogani zu mene hune manōḡa.

²⁰ Rehano ḡa ḡadimu moneo naenae'ihhi. Mose goro ḡoe'a ḡa edeḡa. A'e 'ahi'e'e: Ubuma ago ḡezano'i, vaze ago mano'i, ago ḡonotano'i, kota zamaḡano ḡoere ve'oḡa ago ḡoero'i ebu vi'u mogo gubazo'i! Ḡa goro ḡoe'a haḡaiḡa 'ahi hegote'e ga?"

²¹ Ani'a naenaeniro, raena'a, "E kome'anono'o 'ahi ḡauḡa nidu'a haḡae hune'ohe."

²² Iesu'a e'e igirotene, ani niro, raena'a, "Ḡa ḡau tiba iḡine'ohe. Ḡauḡo nidu'a seronadu zahara azaḡa zeno'i! 'Ougine ḡa radone tuḡutuḡu haba'ano naeḡa me'uma. Ebu aradu eḡe hegoto'i!"

²³ Ani'a Iesu ḡoere igirotene, zamaḡani'a adudu bororaro, mazaḡa ani'e ufeta ma'ora vazeḡa 'ahine.

²⁴ Ebu Iesu'a vaze 'e'e horonadu niro, raena'a, "Ma'ora azaḡa'e Badi'a'a ibitohau'ete'e vazeḡa rouga'e riḡa bagaḡa.

²⁵ Kamero'e niduru ho'oga diuḡoga'e riḡa. Rehano ma'ora vazeḡa'e Badi'a'a ibitohau'ete'e vazeḡa rouga'e ufeta riḡa."

²⁶ E'e igirote'e azaḡani'a raena'a, "'Ougine iniu'a da'o ḡabone hidi'uma?"

²⁷ Iesu'a nae-naezina'a, "Vaze'a haḡaoga mene idaḡa ḡauḡa'e, Badi'a'a haḡaoga idaḡa." ²⁸ Ebu Petero'a niro,

raena'a, "Eme g̃au nidu'a modadu g̃a g̃aruna hegote'ohe." ²⁹ Iesu'a zina'a, "E hube hune zi'ohe. Vaze 'ahogani'a Badi'a'a ibitohau'ete'e veize, neḡa, inuga, negoḡa, vi'a moga ga tahi'aḡa mode iḡunine, ³⁰ izidi madaḡano ani naeḡa g̃ae g̃ehaḡa hidi'uma, zu zama moneo g̃abone tuḡutuḡu me'uma."

Iesu'a Ane Rune Bare G̃o'aniro
(Mataio 20:17-19, Mareko 10:32-34)

³¹ Ebu Iesu'a ane tahi'atahi'a 12 nu'ozadu ziro, raena'a, "Zae edeḡa eme Ierusalemaba'a ite'ohe. E'ea feurine, peroveta azaḡani'a eḡe, Vaze Ubuga, moneo mirihrote'e g̃auḡani'a huda'uma. ³² E'e Roma azaḡa evora ri'ih'i'uma. Ebu ze'a ḡirihohi'uma, mazagarohi'uma zu eḡe rana so'abidi'uma. ³³ Ebu masihi'uma zu uḡuhi'uma, rehano mada uḡiduḡano bare ḡabode iḡuni'uma." ³⁴ Rehano ani ḡoere huga'e 'u'uruḡa 'ahine, Iesu tahi'atahi'a'e ani'a zirote'e goe'a huga mene ederiro.

Iesu'a Ubumaḡa Kuruḡa Vazeḡa Fainiro
(Mataio 20:29-34, Mareko 10:46-52)

³⁵ Iesu'e Ieriko haba'a hanitiro. E'ea ubuma kuruḡa vazeḡa 'ahoga'e ibi genaḡano ehoradu vaze mazao moni umidinu. ³⁶ Ani vaze ḡuḡuvaḡani'a harae vitau'ete'e egadu nagini'a fureru'ete'e ḡadimaro. ³⁷ Ze'a nina'a, "Iesu Nazareta vazeḡani'a vitau'ohe." ³⁸ Ze'a 'ouge nirotene, ani huau iḡuniro, raena'a, "Iesu, Davida mariga vazeḡa, eḡe vetuḡaho'i!" ³⁹ Ebu ibite'ete'e azaḡani'a riḡa ḡoreniro. "G̃a sifu rado'i!" Rehano ani ḡihau baḡaga huauna'a,

“Davida mariga vazeḡa, eḡe vetuḡaho!” ⁴⁰ Iesu ani e'e igirotene, tue edanadu ebu zina'a, “Ohoze e'e tutune aro'i!” ⁴¹ Ubuma kuru vazeḡani'a aradu Iesu'a ḡadiniro, raena'a, “Ḡa ege'a ḡa veize nagini haḡaoga urate'ohe?” Ani'a nae-naenina'a, “Zuhi'a Boro, e ehamatihi!” ⁴² Iesu'a niro, raena'a, “Nugo ehamano'i! Mazaḡa ḡae'a eḡe mazao fie'ete'e'a mano'eha.” ⁴³ Ebu vaze e'e ubumaḡa'e zogone manoradu ehamu idararo zu Badi'a nigune'ena'a, Iesu ḡaruna hegotiro. Vaze nidu'a e'e horonirotene, zeḡe zuni Badi'a niguniro.

19

Zagaio zu Iesu

¹ Iesu ani Ieriko haba'ano feuradu vitau on-amiro. ² E'ea vaze 'ahoga niḡa Zagaio'a radiunu. Ani'e takesi azaḡa ḡihi'aḡa zu ma'ora vazeḡa. ³ Ani Iesu ḡianihi reiro, rehano ani'e vaze futu'a 'ahine vaze ḡuḡuvaḡa bo'aḡanono'o Iesu horonoḡa'e mene idararo. ⁴ E'ano'o ani Iesu horonoga radu dure ibitadu ibi genaḡano Nuguri ireḡa 'ahoga sibiriro, mazaḡa Iesu ani e'e ibiḡano vita'uma. ⁵ Ebu Iesu'a e'e haba'ano feurirotene, ani ite ehamanadu Zagaio huniro, raena'a, “Zagaio! Ḡarihe bua ovao'i! E izidi ḡae neo radi'uma.” ⁶ Zagaio ani ḡarihe sibire buanadu matu'u boroḡeta ane neo Iesu mae ḡihiniro. ⁷ Vaze vaze'a e'e horonadu zeḡe nidu'a gumude ḡoeriro, raena'a, “Iesu ani'e haḡai sau'a vazeḡa neo diuḡe radiu'ohe!”

15 Rehano haba zuhi'aḡani'a ani kinio ohonadu bare onairo. Ane'a moni zinirote'e tuḡure azaḡa huzadu ze'a nougenouge moni borofirote'e ederihira rae reiro. 16 Ebu tuḡure vazeḡa ibi'ani'a ane vaḡe onaadu raena'a, 'Zuhi'a, ḡa'a inirote'e moni tiba hina moni 10 haḡaeha.' 17 Ane zuhi'a'a nina'a, 'Manoḡa taugi! Ḡa'e tuḡure vazeḡa manoḡa! Ga gau kome'a faine odohe gaueha u'ano, neḡa neḡa nidu'a 10 ḡiane'ete'e vazeḡano oho'i'uma.' 18 Tuḡure vazeḡa 'aheuḡani'a onaadu zuhi'aḡa nina'a, 'Zuhi'a, ḡa inirote'e moni tiba hina bare moni fu'o haḡaeha.' 19 Ane zuhi'a'a naenaeniro, raena'a, 'Manoḡa taugi! Ḡa zuni neḡaneḡa nidu'a fu'o ḡiane'ete'e vazeḡano oho'i'uma.'

20 Rehano tuḡure vazeḡa 'ahogani'a onaadu raena'a, 'Zuhi'a, ḡa moni ahi'e'e. Eḡe'a mene daunoga veize dabua hina umadu u'uru tiro. 21 Ḡa'e vaze riḡa. Vaze'a tirote'e ḡauḡa ḡa'a ma'ohe, zu vaze'a ḡorarote'e ḡauḡa ḡa'a hirive'ohe. E'ano'o e ḡa mazao rihanadu 'ouge haḡairo.' 22 Ane zuhi'a'a naenaeniro, raena'a, 'Ḡa'e tuḡure vazeḡa sau'a! Ḡa'a ra'ete'e ḡoe'a u'ano, e ḡa aduga ḡani'uma! E'e vaze riḡa radu vaze'a ti'ete'e zu ḡorau'ete'e ḡauḡa ma'ohe rae ederifone, 23 ḡa nougadu e moni moni neḡano mene tiro? 'Ougifone e bare aradu moni e'e bare ragate meifo. 24 Ebu ani vaetadu uhira edarote'e azaḡa ziro. 'Ani mazao moni tiba e'e mo'i, ebu moni 10 mate'e tuḡure vazeḡa hano'i!' 25 Rehano ze'a nina'a, 'Zuhi'a, ani moni 10 amahi maha.' 26 Ani naenaezina'a, 'O'e, rehano e 'ahige

rae zihī. Iniu vaze nagini hide'ete'e faine odohe gauine, ani hena borofe hidi'uma. Rehano iniu vaze nagini hide'ete'e mene faine odohe gauine, ani mazao nagini kome'a zuni meini'uma. ²⁷ Ebu eḡe'a kini rouga mene uratirote'e agire azaḡa tutuze aradu eḡe zamao mau ruzo'i!"

Iesu'a Ierusalemā Haba'a Diuḡiro

(Mataio 21:1-11, Mareko 11:1-11, Ioane 12:12-19)

²⁸ 'Ouge radu Iesu ani ane tahi'atahi'a zamao Ierusalemā haba'a u'a itiro. ²⁹ Olive maḡano Betefage zu Betania neḡano feurirotene, ane tahi'a 'aheu tuḡuziro. ³⁰ Ebu zina'a, "Zama mone neḡa onamo'i. Diuḡine, doniki modohuḡa, vaze 'ahogani'a mene ehoroga ḡauḡa e'ea 'ute touga horoni'uma. Ebu fuhi'adu 'ahi mae aro'i! ³¹ Vaze 'ahogani'a ḡadizena'a, 'Nougadu fui'e'ohe?' ro'idene, 'Zuhi'a Boro'a urate'ohe,' rae no'i!"

³² Iesu'a zirote'e idunaḡano ze onamiro ebu doniki modohuḡa horoniro. ³³ Ze e'e fuhi'e'enogano, doniki modohuḡa e'e azaḡani'a ḡadiziro, raena'a, "Za nogadu e'e fuhi'e'ohe?" ³⁴ Ze'a naenaenina'a, "Zuhi'a Boro'a urate'ohe." Ze 'ouge reirotene doniki modohuḡa azaḡani'a ziniro. ³⁵ Ebu ze doniki modohuḡa mae Iesu vaḡe onamadu dabuaze doniki modohuḡa ḡarunio zahariro, ebu Iesu ani rana tiriro.

³⁶ Iesu'a oname'ete'e zamaḡano, vaze ḡuḡuvaḡani'a dabuaze ane ibio hirau onamiro. ³⁷ Ebu ani Olive maḡanono'o ovoe'ete'e ibiḡa hanitiro. E'ea Iesu ḡaruna hegote'ete'e vaze ḡuḡuvaḡa nidu'a oname'enogano matu'uzeta

46 Ebu zina'a, "Buka Zaḡoḡa zamaḡano 'ahige mirihiro, raena'a, 'Badi'a ne'e vase'a kurau'ete'e neḡa re'uma.' Rehano zae'a kuru neḡa'e ḡonore haba'a teige haḡae'ohe!"

47 E'e ḡaruḡano Iesu'a mada nidu'a kuru neḡano vase ihozinu. Rehano Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa, Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa zu vase boroboro'a ani matihi reiro. 48 Rehano ze ani ma'uma ibiḡa mene hidiro, mazaḡa vase nidu'a Iesu'a reinute'e ḡoe'a faifaine abitinu.

20

Iesu Gigi'aḡa Moneo Ḡadiniro

(Mataio 21:23-27, Mareko 11:27-33)

1 Mada 'ahogano Iesu'a kuru neḡano Badi'a hari manoḡa haraminu zu vase ihozinu. E'e madaḡano Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa, Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa zu vase boroboro'a ani vaḡe onamiro.

2 Ebu ze Iesu ḡadiniro, raena, "Eme efo'i, ḡa no'e gigi'aḡa hina haḡai e'e haḡae'ohe? Iniu'a 'ahi gigi'aḡa ḡaniro?" 3 Iesu'a naenaезiro, raena'a, "Eḡe zuni ḡadimu 'ahoga zinihi. 4 Ioane'a bapatizo haḡainuta'a'e Badi'a mazaono'o ga vase mazaono'o? Eho'i!"

5 Zeḡe'a zeḡe da'o neneḡaniro. "Badi'a mazaono'o reine, 'Za nouḡadu Ioane ḡoere mene mae ḡihinido?' rae ifi'uma. 6 U vase mazaono'o reine, vase nidu'a hadi hina uḡue rui'uma, mazaḡa zeḡe nidu'a Ioane ani'e hube hune peroveta vazeḡa rae mae ḡihiniro." 7 E'ano'o ze naenaenina'a, "Eme aḡu'a Ioane gigi'a'e noumano'o

meiro.” ⁸ Ebu Iesu'a zina'a, “Eġe zuni no'e gigi'a hina haġai 'ahi haġaete'e mene ihozi'uma.”

Hihi Azaġa Sau'a Hari Idaidaġa
(*Mataio 21:33-46, Mareko 12:1-12*)

⁹ Iesu'a vase mazao hari 'ahi idaniro. “Vaze 'ahogani'a vaini mebaġa ġoranadu hihi azaġa nu'evora ti'ena'a, 'ahige reiro. 'Hirivi'ete'e ġauġa nu e'a me'uma.' Ebu ani'a haba 'ahoga onamadu mada faġa ragavinu. ¹⁰ Vaini maġa ri'i'ete'e madaġa reirotene, vaini maġa nu mouga radu ani tuġureġa vaseġa 'ahoga hihi azaġa e'e vaġe tuġune onamiro. Rehano ze'a bounadu 'evo'a isoġa tuġune baroniro. ¹¹ Ani hena tuġure vaseġa 'ahoga bare tuġuniro, rehano ani zuni bouniro, mazagarone runiro zu 'evo'a isoġa tuġuniro. ¹² Ebu ani tuġure vaseġa uġiduġa bare tuġuniro, rehano e'e vaseġa'e ruharo zu uhine baroniro.

¹³ Ġonagano vaini mebaġa vaseġani'a 'ahige reiro. 'E nagini haġai'uma? Eġe ubude zamarone tahi'aġa tuġuni'uma, giseha ze ani u'u gubani'uma.' 'Ougadu ani tuġuniro.

¹⁴ Rehano hihi azaġani'a horonirotene, zeġe'a neneġaniro. 'Ani'e vaini mebaġa 'adi me'uma vaseġa! 'Aro matihi, ebu vaini mebaġa 'adi emeġe'a me'uma!' ¹⁵ E'ano'o ze'a vaini mebaġanono'o ani uhine bunadu mau runiro. 'Ougadu vaini mebaġa vaseġe'e ze mazao nagini haġai'uma? ¹⁶ Ani onaadu hihi azaġa e'e mau ruzi'uma ebu vaini mebaġa'e vase nu zini'uma.”

Vaze'a hari e'e igirotene, ze niro, raena'a, “‘Ahiguġa mene fureraune manoġa!” ¹⁷ Rehano

Iesu'a ġiazadu zina'a, "Ouge rouga idaġa, rehano Buka Zaġoġa zamaġano 'ahige mirihirote'e ġoe'a huga'e zamaro'i!

Vaze'a hadi hina ne ogorarotene, ze'a mene uratadu mae modirote'e hadiġani'e, gaūga boro hadiġa raha.

¹⁸ Vaze 'ahoga hadiġa e'e rana higaune, ani vahegu tahitahi'uma, zu hadiġa e'e'a vaze 'ahoga rana higaune, ani'e se'eti'uma."

¹⁹ Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġa zu Badi'a dibu'o hau'ete'e ġihi'aġaġihi'aġa'e Iesu hari idaidaġa zeġe veize reirote'e ederirotene, ze'e Iesu zogone obone tihi reiro. Rehano ze mene 'ougiro, mazaġa vaze ġuġuvaġani'a ze mazao maġuni'uma radu rihoziro.

Roma Kiniġa Takesi Moniġa
(*Mataio 22:15-22, Mareko 12:13-17*)

²⁰ Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġa zu Badi'a dibu'o hau'ete'e ġihi'aġaġihi'aġani'a Iesu faine ġianiro. Ze'e u'uru gaue'ena'a duduġa rae ġurire'ete'e azaġa madu Iesu mazao tuġuziro, mazaġa Iesu ani ġau nu rae ve'onine Roma gavana vazeġa mazao utoga reiro. ²¹ Ebu ze Iesu vaġe onamadu ġadiniro, raena'a, "Thore vazeġa, eme edeġa ġa'e huga da'o ġoere'ohe zu ihoze'ohe. Ebu vaze boro zu kome'a idaze'ohe, zu Badi'a'a urate'ete'e ibiġa hugano da'o ihoze'ohe. ²² E'ano'o 'ahi ġadimatihi. Roma kiniġa takesi moniġa haune, idaġa ga mene?"

²³ Iesu ani ze'a ani so'one'eta'a'e ederiro, ebu zina'a, ²⁴ “Roma moniḡa* ihoho'i! Iniu viga zu iniu niḡa e'e rana touga?” Ze'a naenaeniro. “A'e Roma kiniḡa† viga zu niḡa.” ²⁵ Ebu ani'a ziro. “Tena Roma kiniḡa ḡau'e Roma kiniḡa ane hano'i, u Badi'a ḡau'e Badi'a ane hano'i!” ²⁶ E'ano'o ze vazevaze ubumaō Iesu'a reirote'e ḡoe'a'e ve'oga ra'ete'e mene idararo. Ebu Iesu'a ḡadimuze naenaenirote'ano ze zaguzagadu sifu radiro.

*Runeono'o Iḡune'ete'e moneo Ḡoe'a
(Mataio 22:23-33, Mareko 12:18-27)*

²⁷ E'e ḡarugano Sadukea azaḡa nu'a Iesu vaḡe ariro. Sadukea azaḡa'e vaze'a runeono'o mene bare ḡabode iḡuni'uma rae reiro. ²⁸ Ze Iesu ḡadiniro, raena'a, “Ihore vazeḡa, Mose'a goro ḡoe'a 'ahige mirihiro. 'Ohoze 'ahogani'a rudanadu ane inuga'e eneḡa 'o'o'a reine, ohoze negoḡani'a ḡozobaḡa teite hahuradu ani rune negoḡa niḡa mouga veize ene fureno ha'uma. ²⁹ Negoḡa nidu'a 7 radiudo. Ibi'ani'a hahuriro ebu ubuga o'o'ano rudaro. ³⁰ Negoḡa 'aheuḡani'a ḡozobaḡa teite hahuriro, rehano ani zuni ubuga o'o'ano rudaro. Ebu negoḡa uḡiduḡa zuni ani teite hahuriro, rehano haḡai idaḡani'a fureraro. ³¹ Ebu negoḡa nidu'a 7 ḡozoba teite hahuriro, rehano nidu'a rudau hauḡadu, ubudeze 'o'o'a reiro. ³² Hena vesu'u ḡozoba zuni rudaro. ³³ 'Ougadu runeono'o bare iguni'uma madaḡano roḡae a'e iniu inuga re'uma? Mazaḡa ohoze 7 ani teite hahuriro.”

* **20:24** Girikio, 'Denari' † **20:24** Girikio, 'Kaisara'

³⁴ Iesu'a naenaenziro, raena'a, "Hahu'e raha azaḡa 'adi veize ra'ohē. ³⁵ Rehano runeono'o bare iḡunadu Badi'a habao radoga idaḡa ra'ete'e azaḡa'e mene hahuri'uma. ³⁶ Ebu ze mene bare ruda'uma, mazaḡa ze'e tuḡure viga heuḡa. Ze'e runeono'o iḡunirote'e azaḡa u'ano, Badi'a ubuga ra'ohē.

³⁷ Runeono'o bare iḡuni'uma moneo, Mose'a zuni Buka Zaḡoḡa zamaḡano mirihiro. Ani butu zamaḡano Badi'a hidirotene, 'ahige huniro, raena'a, 'Aberahamo Badi'a, Isako Badi'a zu Iakobo Badi'a! Mazaḡa ze amahi rudaro rehano, ze vine'e ḡabode'ena'a Badi'a'e zeḡe Badi'a rae reiro. ³⁸ Badi'a'e mene rune azaḡa Badi'a, rehano ḡabone azaḡa Badi'a. Zeḡe nidu'a ani ubumao'e ḡaboḡa."

³⁹ Ebu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa nu'a naenaenziro. "Ihore vazeḡa, ḡa faifaine raha!" ⁴⁰ E'e enogano ze Iesu inare ḡadine'ete'e mene bare haḡairo.

Keriso'e Iniu Mariga?

(Mataio 22:41-46, Mareko 12:35-37)

⁴¹ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Nougadu vaze'a Keriso'e Davida mariga ra'ohē? ⁴² Davida ane'a Keriso moneo Salamo bukaḡano 'ahige mirihiro.

'Badi'a'a eḡe Zuhi'a Keriso niro, raena'a,

"Eḡe eda'e moneo ehoro'i,

⁴³ onamo eḡe'a agireḡo nidu'a madu odaḡo 'u'uḡano ti'uma."

⁴⁴ Davida'a Keriso mazao 'Zuhi'a' rae huniro. E'ano'o Keriso'e Davida mene mariga ra'ohē."

Mose Goro Ĝoe'a Ihoze'ete'e Azaĝa Ĝiano'i
(Mataio 23:1-36, Mareko 12:38-40, Luka 11:37-54)

⁴⁵ Vaze nidu'a abitirote'e zamaĝano, Iesu'a ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, ⁴⁶ "Mose goro ĝoe'a ihoze'ete'e azaĝa faine ĝiazo'i! Ze niguzoga raduni, dabua faĝa haĝadu oname onaihi, ebu vazevaze'a ne hunio hidine, 'Vaze boro,' rae gubaze ĝorezihi ra'ohe. Nu'onu'o neĝa zamaĝano vaze boroboro'a ehore'ete'e haba'ano ehorih'i ra'ohe, zu muio zuni ehor'o haba'a manoga'ano da'o ehorih'i ra'ohe. ⁴⁷ Ebu ze'e ĝozoba so'ozadu toheze nidu'a meize'ohe, zu kuru faĝafe ĝurire kurau'ohe. E'ano'o zeĝe haĝai sau'a u'ano, aduga boro bagaĝa hidi'uma.

21

Ĝozoba'a Ĝahunanirote'e Moniĝa
(Mareko 12:41-44)

¹ Iesu ani kuru neĝano ma'ora azaĝani'a Badi'a ĝahunani'ete'e moni mauĝaĝano zeĝe ĝahunone ufi'ete'e horoziro. ² U ani zahara ĝozobaĝa 'ahoga zuni moni kome'a 'aheu ofoga horoniro. ³ Ebu ane tahi'atahi'a ziro, raena'a, "E hube hune zi'ohe, Zahara ĝozobaĝa 'ada'a ofata'e vaze 'ahoga 'ahogani'a ofate'e teite mene idaĝa. Ĝozoba'e boro hune ofeha. ⁴ Ma'ora azaĝani'a zeĝe moni ĝehaĝaono'o tahiĝa da'o ofeha. U ĝozoba 'adi'e zahara roĝaeĝa, rehano ane mazao radi'u'ete'e moniĝa nidu'a ofeha."

Mada Ĝonagano'e Haĝai nu Badeĝa
(Mataio 24:3-14, Mareko 13:3-13)

⁵ Iesu tahi'atahi'a nu'a kuru neġa hadi manōġa hina ogorarote'e zu Badi'a harote'e rohorohoġa biri ragano tirote'e ġo'aniro. Rehano Iesu'a ziro, raena'a, ⁶ "Izidi zae'a horone'ete'e ġauġa e'e nidu'a'e agire azaġani'a ruine hune hauġi'uma. Madaġani'a onaine hadi 'ahoga ani ranano mene radi'uma."

⁷ 'Ougadu ze Iesu ġadiniro, raena'a, "Thore vazegā, 'ahi ġauġa'e nani'a furera'uma? E'e haġaiġa nidu'a furera'uma madaġano, nagi haġai nu badeġani'a ibite furera'uma?" ⁸ Ani'a naenaeziro. "Ġiano'i, vase'a tutuze ve'ozi'uma! Ze'e eġe ni radu onai'uma, zu 'ahige re'uma, raena'a, 'E'e Keriso,' ebu 'Madaġa 'ai haniteha!' Rehano ġoereze ago ego'i! ⁹ Uti zu agato hariġa ego'idene, ago rihano'i! 'Ahi ġauġa'e ibite furera'uma, rehano mada ġonaga'e zogone mene ari'uma." ¹⁰ Ebu hena ani ziro, raena'a, "Haba'a 'ahogani'a haba'a 'ahoga teite utiti'uma, zu gavamani 'ahogani'a gavamani 'ahoga teite utiti'uma. ¹¹ Haba nunu zamaġano haba'a hagare'ete'e boro'a furera'uma, zaga'a hia'uma zu ugi boro'a furera'uma. Ebu adureono'o riho ġauġa zu haġai nu badeġa boroboro'a furera'uma.

¹² Rehano 'ahi ġauġa ize mene fureranogano, vase'a za oboze teadu sausauzi'uma, zu nu'onu'o neġano zu ġu'a neġano ohoze ti'uma. Eġe u'ano, kini zu gavana azaġa mazao ri'izi'uma. ¹³ E'e'a fureraune, zae'a zeġe mazao eġe hari rouga madaġa re'uma. ¹⁴ Zae moneo nagini ġoe'a re'uma rae ago ibite zamare borofoi! ¹⁵ Mazaġa za'a nagini re'uma ġoe'a'e eġe'a huhuzazi'uma, e'ano'o agireze 'ahogani'a zuni

mene agatozi'uma. ¹⁶ Zae vize moze, negoze, nabudize zu vazeze'a revozini'uma ebu za nu'e runeo tuḡuzi'uma. ¹⁷ Za'e eḡe hegote'ete'e 'u'ano vaze nidu'ani'a he'ehe'ezi'uma. ¹⁸ Rehano iguze zuni hube hune mene ruizi'uma. ¹⁹ Zae'a edau gigaraune za'e ḡabone tuḡutuḡu hidi'uma.

Ierusalem a Haba'a Ruini'uma

(Mataio 24:15-21, Mareko 13:14-19)

²⁰ Ierusalem a haba'a'e uti azaḡani'a ganaḡeḡanoga horono'idene, a'e Ierusalem a haba'a ruini'uma madaḡa 'ai haniteha rae ederi'uma. ²¹ E'e madaḡano Iudea haba'ano radiu'ete'e azaḡa'e haba maḡa ferau ito'i! Ierusalem a haba'a zamaḡano radiu'ete'e azaḡa'e ferau vaḡino'i! Ierusalem a haba'a enogano radiu'ete'e azaḡa'e Ierusalem a haba'a ago diuḡo'i! ²² Mazaḡa e'e madaḡano Badi'a'a Ierusalem azaḡa aduga hune zini'uma. Ebu Buka Zaḡoḡano peroveta azaḡani'a mirihirote'e ḡauḡa nidu'a huda'uma. ²³ E'e madaḡano ahi'eta roḡaeḡa zu nune hina ene guraḡa ḡubuze'ete'e roḡaeḡa, ze'e fase vetuḡaḡa, feranoga mene idaḡa u'ano, aduga hidi'uma. Raha 'ahi'e aduga boro bagaḡa hidi'uma ebu Badi'a'a vaze mazao maḡuno zini'uma. ²⁴ Ze nu'e venisi hina ḡouze ruzi'uma, ebu nu'e oboze teadu, ḡu'a azaḡa teige, 'avo'a haba'a nunuo tutuze onami'uma. Iuda mene azaḡani'a Ierusalem a haba'a sausaune radi'uma onamo zeḡe mada'a hauḡi'uma.

Iesu'a Onaite'e Madaḡa

(Mataio 24:29-31, Mareko 13:24-27)

25 Mada, bato zu buzuva ragano haḡai nu badeḡa horoni'uma. Ebu raha 'ada haba nunu zamaḡano, davara zu sa'u boroboro guguḡa u'ano vase nidu'a rihau ruda'uma ebu zamaze'a ada'adi'uma. 26 Vaze'a nagini rahao ada furera'uma rae zamare'ena'a rihau rudanadu higau bauri'uma, mazaḡa adure ḡianete'e gigi'aḡani'a'e hagahagari'uma. 27 Ebu e'e madaḡano eḡe, Vaze Ubugani'a ḡoze zamaḡano gigi'a inaraḡa boro zuni agaḡa manoḡa madu ovai'uma. Ebu vazevaze'a e'e horoni'uma. 28 'Ahi ḡauḡani'a ḡadahe furerano'idene, iḡunadu dude ehamano'i, mazaḡa Badi'a'a zae ḡabozi'uma madaḡa 'ai haniteha."

Figi Ireḡa Hari Idaidaḡa

(Mataio 24:32-35, Mareko 13:28-31)

29 Ebu Iesu'a hari 'ahoga idaniro, raena'a, "Figi ireḡa zu ire nidu'a ḡiano'i! 30 Rouḡani'a udufa'oga horono'idene, a'e irugu madaḡa haniteha rae edere'ohe. 31 E'e teige, 'ahiguḡani'a fureranoga horono'idene, a'e Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a haniteha rae edero'i! 32 E hube hune zi'ohe, izidi radiu'ete'e azaḡa'e mene hauḡi'uma onamo 'ahiguḡaguḡani'a furera'uma. 33 Adure zu raha'e hauḡi'uma, rehano eḡe ḡoere'e mene hauḡi'uma.

Ruhibe Rado'i

34 Tohotohe rado'i! Za mene 'ouGINE, re'ore'ete'e, gage'ete'e zu ḡaboneze zamare borofe'ete'e u'ano, zamaze'e aduda'uma. Ebu eḡe'a bare onae'ete'e madaḡano'e zaguzaga'uma, mazaḡa e'e 'ahiri miniḡani'a mani zu aba tabara 'ahirini'ete'e teigi'uma.

³⁵ Raha 'adi azaḡa nidu'a e'e madaḡa hidi'uma.

³⁶ E'ano'o adugani'a fureraune, ferau'ete'e zu eḡe, Vaze Ubuga zamao edau'ete'e veize, mada nidu'a kurau'ena'a tohutohe rado'i!"

³⁷ Mada nidu'a Iesu ani kuru neḡano ihozinu, u ohere nidu'a'e vaḡinadu Olive maḡa onamadu e'ea radiunu. ³⁸ Ebu oherebau uzeuze vaze nidu'a Iesu ḡoere abitoga veize kuru neḡa on-aminu.

22

Iuda'a Iesu Revoharo

(Mataio 26:1-5, Mareko 14:1-2, 14:10-11, Ioane 11:45-53)

¹ Isitiḡa O'o'a Beredi Muiḡa, niḡa 'ahoga'e Iḡine Mode'ete'e Muiḡa madaḡa hanitiro.

² Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a Iesu manoga ibiḡa vaḡiro, mazaḡa vaze ḡuḡuvaḡani'a ederine, utiti'uma radu rihoziro.

³ Isakariota vazega niḡa Iuda'e Iesu tahi'a 12 zamaḡano tahi'a 'ahoga. Satani'a ane zama diḡiro. ⁴ Ani Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu kuru neḡa taufe'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa vaḡe onamiro. Ebu zeḡe 'evoreo Iesu ri'inite'e ibiḡa vaḡe ḡoeriro. ⁵ Ze matu'e rudanadu Iuda mazao ḡoere tiro, nina'a, "Moni ḡani'uma." ⁶ Iuda ani naenaezina'a, "Manoḡa!" Ebu ani vaze ḡuḡuvaḡa o'o'a zamaḡano Iesu ri'inoga veize mada manoḡa vaḡiro.

Iḡine Mode'ete'e Muiḡa Ruhibe Tiro

(Mataio 26:17-25, Mareko 14:12-21, Ioane 13:21-30)

7 Isiti O'o'a Berediġa Muiġa madaġa ibi'a'e Iġine Mode'ete'e Muiġa ebu dibu'o mamoeġa ubuga mau'ete'e madaġa, e'e reiro. 8 Iesu ani Petero zu Ioane tuġuze'ena'a, ziro. "Onamadu emeġe oganoga veize Iġine Mode'ete'e Muiġa ruhibe to'i!" 9 Ebu zeġe'a ġadiniro. "Ġa ura'e nouma ruhibe ti'uma?" 10 Ane'a naenaezina'a, "Ego'i! Ierusalem haba'ano diuġine, ohoze 'ahogani'a vu ġoġoreġa odohe'ete'e horoni'uma. Ebu ani ġaruna hegotadu ane'a diuġi'uma neġa diuġo'i! 11 Diuġadu e'e ne vazegħa 'ahige ġoreno'i, 'Thore vazegħani'a ane tahi'atahi'a teite Iġine Mode'ete'e Muiġa* a'uma neġa zamaġa'e nou'e'e rae ġadimu'ohe.'" 12 Ebu ani'a ne hitagano bazuni neġa boro 'ahoga ihozi'uma zu ruhibe teate'e ġauġa horoni'uma. De'ea ogomufe ruhibe to'i!" 13 Ze iġunadu onamiro, ebu Iesu'a zirote'e ġauġa nidu'a horoniro. 'Ougadu Iġine Mode'ete'e Muiġa ruhibe tiro.

Iġine Mode'ete'e Muiġa Aro

(Mataio 26:26-30, Mareko 14:22-26, 1Ko 11:23-25)

14 Madaġani'a feurirotene, Iġine Mode'ete'e Muiġa afine, Iesu ani apostolo azaġa teite e'e neġa zamaġano ehoriro. 15 Ebu ani'a ziro, raena'a, "E izema aduga hidogano, zae teite Iġine Mode'ete'e Muiġa 'ahi anoga hubehune uratiro. 16 Mazaġa eġe'a zi'ohe, e'e Muiġa 'ahi'e mene bare a'uma onamo Badi'a'a ibitohau'ete'e madaġano Iġine Mode'ete'e Muiġa hugani'a hubehune huda'uma."

* **22:11** Iġine Mode'ete'e Muiġa mamoeġa

¹⁷ Ebu ani vaini vuḡa bioḡa madu Badi'a mazao kuranadu ziro, raena'a, "'Ahi madu zae zuni tahitahe gago'i! ¹⁸ Mazaḡa eḡe'a zi'ohe, e'e vaini vuḡa mene bare gagi'uma, onamo Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a madaḡani'a onai'uma." ¹⁹ 'Ougadu ani beredi meiro, zu Badi'a mazao kuranadu vahege tahitahadu ziniro. Ebu zina'a, "Beredi 'adi'e eḡe ahiri. Zae zini'ohe. Eḡe zamaroga radu haḡaiḡa 'adi haḡao'i!"

²⁰ Ḡorava ogomuḡa enogano ani vaini vuḡa bioḡa madu ziro, raena'a, "Bioḡa 'adi zamaḡano'e eḡe ru. Eḡe'a zae u'ano rudanadu ruhe'a be'uti'uma, a'e ḡoitore iziga ra'ohe. ²¹ Rehano ḡiano'i! Eḡe revoni'uma vazēḡa'e emeḡe teite ogau tiburu'ohe. ²² Eḡe, Vaze Ubuga'e Badi'a urao ruda'uma. Rehano eḡe revoni'uma vazēḡa'e aduga hune hidi'uma." ²³ 'Ougadu ze bare ḡadimutitiro, raena'a, "Emeḡe bo'aḡano iniu'a 'ouge haḡai'uma?"

Iniu'e Niḡa Boro?

²⁴ Ebu Iesu tahi'atahi'a bo'aḡano iniu'e niḡa boro raena'a zeḡe'a bare ta'irotitiro. ²⁵ Iesu'a zina'a, "Avo'a kinigakinigani'a zeḡe haba azaḡa zuhi'azi'ohe, ebu gigi'azeta azaḡani'e haba azaḡani'a 'Du'u vazēḡa' rae huze'ohe. ²⁶ Rehano za'e ze teige ago 'ougo'i! Zae bo'aḡano iniu'a niḡa boro reihī reine, ani'e vaze niḡa kome'a heuḡa rae re'uma. Ebu iniu'e zuhi'a reihī reine, tuḡure vazēḡa heuḡa rae re'uma. ²⁷ Iniu'e niḡa boro? Ehore ogau'ete'e vazēḡa ga tuḡure vazēḡa? A'e ehore ogau'ete'e vazēḡa. Rehano e'e zae bo'aḡano tuḡure vazēḡa heuḡa.

²⁸ Eḡe'a aduga hide onainute'e zamaḡano za'e eḡe teite radiu onaeha. ²⁹ E'ano'o eḡe Mama'a vase nidu'a ibitozini'ete'e gigi'aḡa inirote'e teige, e zae zuni e'e gigi'aḡa zini'ohe. ³⁰ Ebu eḡe'a ibitohau'ete'e haba'ano za'e eḡe teite oga'uma, zu kini'a ehore'ete'e haba'ano ehoradu Isaraela azaḡa, 12 urabo, ibitozini'uma."

Petero'a Iesu O'oni'uma

(Mataio 26:31-35, Mareko 14:27-31, Ioane 13:36-38)

³¹ Ebu Iesu'a Simona niro, raena'a, "Simona, Simona! 'Adi ego'i! Satani'a, vuiti zuizuine'ete'e† teige, zae zama tuhunoga veize Badi'a umineha. ³² Rehano Simona, e ḡae'a eḡe mazao fie'ete'e'a mene dauḡifine ḡae rana kuraneha. E'ano'o ḡae'a ḡihuradu eḡe vaḡe bari'uma madaḡano ne-goḡo duḡuru inarazono'i!" ³³ Petero'a naenaenina'a, "Zuhi'a Boro, e'e ḡae teite ḡuta'uma, ebu ḡae teite ruda'uma zuni idaḡa!" ³⁴ Iesu'a niro, raena'a, "Petero, eḡe'a ḡa'ohe, ohogore uzeuze ḡae'a ḡae uḡidu 'o'ohena'a, e aḡu'a rae re'uma. E'e ḡaruganobu'u kokoroku'a uga'uma."

³⁵ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Eḡe gau haḡaoga veize tuḡuzirote'e madaḡano za'e moni, nihara ebu tamaka mene odohe onamiro. E'e zamaḡano za idararo ga mene?" Ze naenaenina'a, "Idararo." ³⁶ Ebu Iesu'a raena'a, "Izidi'e vase'a mene danazi'uma, e'ano'o monize zu niharaze odoho'i! Iniu iniu'e vesinize o'o'a ro'idene, dabuaze seronadu venisi hoito'i‡! ³⁷ Ibite eḡe

† **22:31** Vuiti hirive'ete'e zamaḡano, vuiti zuizuinine, huga'e zamaḡano radi'ohe ebu ogaḡa'e buau rururu'ohe ‡ **22:36** E'e goere idaidaḡa. Huga'e 'Aduga hidoga u'ano ruhibo'i'

moneo peroveta vazegā Isaia'a Buka Zaḡoḡano 'ahige mirihiro, raena'a, 'Vaze'a ani'e ḡonore azaḡa zamaḡano 'ahoga rae reiro.' Eḡe'a zi'ohe, e'e ḡoe'a'e hube hune furera'uma. Eḡe hari ibite mirihirota'a'e nidu'a hudau onae'ohe." ³⁸ Zeḡe'a naenaeniro, raena'a, "Zuhi'a Boro, emeḡe mazao'e venisi 'aheu." Iesu'a ziro. "Ai ahiḡa!"

Iesu'a Olive Maḡano Kuraro

(Mataio 26:36-46, Mareko 14:32-42)

³⁹ Ebu Iesu ani iḡaiḡa haḡainute'e teige Olive maḡa 'u'a buau onamiro. Zu ane tahi'atahi'a ane hegotiro. ⁴⁰ Iesu'e e'e haba'ano feurirotene, ani zina'a, "'Aha radiu'ena'a, Satani'a so'oso'ozine eḡe mazao fie'ete'e'a mene daḡifine, kurano'!" ⁴¹ Ebu Iesu ani mobade onamadu obena hina tuḡadu kuraro, ⁴² raena'a, "Mama, ḡa urato'idene, eḡe mazaono'o bioḡa aduga 'adi mae vaḡino'! Rehano mene eḡe ura, ḡae ura da'o haḡao'!" ⁴³ Ebu tuḡure viga'a adureono'o ane vaḡe ovadu inaraharo. ⁴⁴ Ani zamaḡa ufeta adudu'ena'a, zamaḡa tiba hanadu bare kuraro. E'ano'o irairaniro ebu irairaḡani'a ru teige rahao sore buaro.

⁴⁵ Iesu ani kuru hauḡadu ane tahi'atahi'a vaḡe bare onamirotene ze bazuna haniziro. Mazaḡa ze'e vetuḡa rarote'ano'o ahirize'a taoraro. ⁴⁶ E'ano'o ani'a ziro, raena'a, "Za nouḡadu baze radiu'ohe? Iḡuno'! Satani'a so'oso'ozadu eḡe mazao fie'ete'e mene daḡifine, kurano'!"

Iesu Obone Tiro

(Mataio 26:47-56, Mareko 14:43-50, Ioane 18:3-11)

⁴⁷ Iesu'a gōere'enogano, vase gūgūvaḡani'a ani vaḡe onairo. Ebu Iesu tahi'a 12 bo'aḡano Iuda'a ibitadu fura'inoga veize Iesu uhiḡa onairo. ⁴⁸ Rehano Iesu'a raena'a, "Iuda, ḡa'e eḡe Vaze Ubuga revonoga veize fura'ihiohe?" ⁴⁹ Iesu tahi'atahi'a'e nagini'a furera'uma ed-erirotene, ze Iesu niro, raena'a, "Zuhi'a Boro, eme vesini hina utitozinine idaḡahehe?" ⁵⁰ Ebu ane tahi'a 'ahogani'a venisi ahase bunadu Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa tuḡure vazeḡa vari'iro. 'Ougadu eda'e teḡaḡa buniro. ⁵¹ Rehano Iesu'a raena'a, "Ago 'ougo'i!" Ebu Iesu'a vase e'e teḡa obonadu faine manoniro.

⁵² Iesu obonetouga veize onairote'e azaḡa, Badi'a dibuo hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa, kuru neḡa ḡiane'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu vase boroboro'e Iesu'a ziro, raena'a, "Za'e ḡonore vazeḡa obone ti'ete'e teiḡe, vesini ebu somori boro madu eḡe obohe touga veize onaahehe?" ⁵³ Mada nidu'a e'e zae teite kuru neḡano radiunu. E'e zamaḡano za'e mene obohe tiro. Rehano izidi'e za'a eḡe obohe'ete'e madaḡa zu uzabo gigi'a madaḡa feureha."

Petero'a Iesu O'oniro

(Mataio 26:57-58, Mareko 14:53-54, 14:66-72, Ioane 18:12-18, 18:25-27)

⁵⁴ Ze Iesu obone teadu Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa ne tutune onamiro. Petero zu faḡanonono'o zeḡe ḡaruna hegotiro. ⁵⁵ Vaze nu e'e ne ḡabi'a zamaḡano ire roga hofadu ehore ḡeḡemaḡiro. Petero zuni zeḡe teite ehoriro.

⁵⁶ Tuḡure roḡaeḡa 'ahogani'a Petero'e ire roga duhuḡano ehore'enogano horoniro. Ani ḡiane

rune'ena'a, ziro. “Vaze 'adi zuni Iesu teite radiudo!” ⁵⁷ Rehano Petero ani o'oniro, raena'a, “Roḡae, e vaze a'e aḡua!” ⁵⁸ Mene faḡa enogano vaze 'ahogani'a horonadu niro, raena'a, “Ḡa zuni Iesu gatine'ete'e vazeḡa 'ahoga!” Rehano Petero'a nina'a, “Ohoze, e'e mene!” ⁵⁹ Mada tahiḡa ḡarugano, vaze 'ahogani'a te'ote'au ḡoeriro, raena'a, “Vaze 'adi hube hune Iesu teite radiudo, mazaḡa ani zuni Galilea vazeḡa!” ⁶⁰ Rehano Petero'a naenaeniro. “Ohoze! E ḡa'a nagini ra'eta'a'e aḡu'a!”

Petero ani ize ḡoere'ete'e zamaḡano, kokoroku'a ugaro. ⁶¹ Zuhi'a Boro'a vaetadu Petero ḡianiro. 'Ougadu Petero ani Zuhi'a Boro'a 'ahige nirote'e zamariro, 'Ohoḡore uzeuze kokoroku'a izema uganogano, ḡa'a ḡae uḡidu eḡe o'ohi'uma.' ⁶² Ebu ani Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡa neon'o buanadu niau rudaro.

Uti Azaḡani'a Iesu Ḡareḡareniro

⁶³ Iesu ḡiane'ete'e azaḡani'a ani ḡareḡareniro zu bouniro. ⁶⁴ Ze ani ubumaḡa 'uadu bare ḡadiḡadiniro, raena'a, “Ḡa peroveta vazeḡa 'ahine, iniu'a bou'ate'e vazeḡa ihofoi'!” ⁶⁵ Ebu ḡoere sau'a sau'a hina ḡareḡareniro.

Vaze Ḡihi'aḡa Ḡihi'aḡani'a Iesu Ḡadiniro

(Mataio 26:59-66, Mareko 14:55-64, Ioane 18:19-24)

⁶⁶ Irarirotene, vaze boroboro'a tibano nu'oraro. Ze'e Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa. Zeḡe kota zamaḡano Iesu mae ohoniro.

⁶⁷ Ebu zeḡe'a niro, raena'a, “Efo'i! Ḡa'e

Kerisohe?" Iesu'a naenaenziro, raena'a, "Eḡe'a 'O'e' rae zine, za'e eḡe ḡoere mene mae ḡihini'uma. ⁶⁸ Ebu eḡe'a 'E Keriso ga?' rae ḡadizine, za'e mene naenaehi'uma. ⁶⁹ Rehano izidiono'o zama mone eḡe, Vaze Ubugani'a Badi'a ḡigi'aḡa eda'e naeo ehoru'uma."

⁷⁰ Zeḡe nidu'a ḡadiniro, raena'a, "Tena ḡa'e Badi'a Ubugahehe?" Ane'a zina'a, "O'e, zae'a e'e iniu rae ihi'ohe." ⁷¹ Ebu zeḡe'a zeḡe bare neneḡaniro, raena'a, "Eme Iesu'e ve'oḡa rae ra'ete'e vazega mene vaḡi'uma, mazaḡa emeḡe'a ane hebeono'o ḡoere ve'oḡa rate'e hube hune egeha!"

23

Pilato Zamao Iesu Mae Ohoniro
(*Mataio 27:1-2, 27:11-14, Mareko 15:1-5, Ioane 18:28-38*)

¹ Kota e'e azaḡa nidu'a iḡuniro, ebu Iesu tutune onamadu Pilato zamao ohone tiro. ² Ebu zeḡe'a Pilato mazao Iesu sau'a rae fureniro, raena'a, "Vaze 'adi'e emeḡe ne azaḡa so'ozadu ibi ve'oḡano tutuze'ohe. 'Roma kiniḡa mazao takesi ago hano'i,' rae ra'ohe zu ane'a bare raena'a, 'E'e kini zu Keriso,' rae ra'ohe!" ³ E'ano'o Pilato'a Iesu ḡadiniro, raena'a, "Ḡa'e hube Iuda azaḡa kinihe?" Iesu'a naenaenziro. "O'e, ḡa'a ra'eta'e hube." ⁴ 'Ougadu Pilato'a tehadu Badi'a dibuo hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu vaze ḡuḡuvaḡa ziro, raena'a, "E ani mazaono'o ve'oḡa 'ahoga mene horoneha." ⁵ Rehano ze te'ote'au ḡoeriro, raena'a, "Iesu ani, Galilea haba'anono'o Iudea haba'a nidu'a onamo Ierusalem'a 'ahi haba'ano

zuni, vazevaze ihoze'ena'a haḡai ve'oḡa ibiḡano tutuze'ohel!" ⁶ Pilato ani ḡoere 'adi igirotene, ḡadiziro. "Iesu ani'e Galilea vazegahe?" ⁷ Ebu Iesu'e kini Heroda'a ḡiane'ete'e Galilea haba'a vazega rae ederiradu ani Heroda vaḡe tuḡuniro. E'e madaḡano Heroda ani Ierusalem a haba'ano radiudo.

⁸ Heroda'a Iesu horonirotene, ani matu'e rudaro, mazaḡa ani amahiono'o Iesu ḡianihi rae zamarinu. Ani ibite Iesu hariḡa igiro 'ahine, Iesu'a haḡai gigi'a haḡaoga horonihi reiro. ⁹ E'ano'o Heroda ani ḡadimu ḡehaḡa Iesu mazao haḡairo, rehano Iesu'a mene naenaeniro. ¹⁰ Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa zu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a iḡunadu ḡoere riḡa ḡehaḡa Iesu rana ḡoeriro. ¹¹ Heroda ani ane uti azaḡa teite Iesu ḡirihoharo. Ebu dabua manoḡa haḡaohanadu Pilato vaḡe bare tuḡune onamiro. ¹² Ibite Heroda ebu Pilato'e agiretitido, rehano e'e madaḡano'e vazetitiro.

¹³ Ebu Pilato ani Badi'a dibu'o hau'ete'e ḡihi'aḡaḡihi'aḡa, vaze boroboro ebu haba azaḡa huze nu'oziro, ¹⁴ zina'a, "Za'e vaze 'adi'e vaze ibi ve'oḡano ibitoziniro radu tutune areha. Eḡe'a zae zamao ḡianatene, zae'a ane moneo rate'e ve'oḡa 'ahogani mene horoneha. ¹⁵ Heroda'a zuni Iesu mazao ve'oḡa 'ahogani mene horonadu ani emeḡe vaḡe bare tuḡune onaeha. Ḣiano'! Iesu mazao'e runeo tuḡuni'uma ve'oḡani'e o'o'a! ¹⁶ E'ano'o eḡe'a uti azaḡa tuḡuzadu Iesu

masini'uma ebu tuḡune buni'uma*.”

¹⁸ Rehano vaze ḡuḡuvaḡa nidu'a huau iḡuniro, raena'a, “Vaze adi'e mano'i, u Barabasi'e tuḡune buno'i!” ¹⁹ Barabasi ani Ierusalemaha'ano gavamani utitoziniro zu vaze zimiro. E'ano'o ani ḡu'ano ohoniro. ²⁰ U Pilato ani vaze ḡuḡuvaḡa teite ta'irotitiro, mazaḡa ani Iesu tuḡune bunihi reiro. ²¹ Rehano ze'a huario, raena'a, “Sataurono'i! Sataurono'i!” ²² Pilato'a ḡae uḡiduḡano ziro, raena'a, “Ani nagi ve'oḡa haḡaeha? E ani rune moneo tuḡuni'uma ve'oḡa 'ahogani'a mene horoneha. E'ano'o e ani masine tauḡi'uma ebu tuḡune buni'uma!”

²³ Rehano vaze ḡuḡuvaḡani'a Iesu satauronoga veize ḡihau teote'au huario. Zeḡe ago'e ufeta boro hune u'ano, ²⁴ Pilato'a ze'a urate'ete'e ibiḡano haḡaoziniro. ²⁵ 'Ougadu ani gavamani utitozinirote'e zu vaze goruzirote'e vazeḡa, Barabasi ḡu'anono'o mae buniro. U vaze ḡuḡuvaḡani'a uratirote'e idunaḡano, Iesu'e satauronoga veize uti azaḡa evora ri'iniro.

Iesu Satauroniro
(*Mataio 27:32-44, Mareko 15:21-32, Ioane 19:17-27*)

²⁶ Uti azaḡani'a Iesu tutune onamirote'e zamaḡano, Kurene vazeḡa 'ahoga niḡa Simona, ani'e ane habaono'o onae'enogano ibio hidiro. Uti azaḡani'a obone teadu Iesu satauro mae heratoharo ebu Iesu ḡaruna onamiro. ²⁷ Vaze ḡuḡuvaḡani'a zuni Iesu hegote onamiro. Zeḡe

* **23:16** Mirihe farirote 'ahoga'e v. 17 'ahige ra'ohe, 'Izidi Iḡine Mode'ete'e Muiḡano ani'a vaze 'ahoga ḡu'a'ono mae bunifo'

bo'aḡano roḡaeroḡae'a Iesu vetuḡanadu niau kuario. ²⁸ Iesu'a tehadu zina'a, "Ieruselema roḡaeroḡae, eḡe u'ano ago niano'i, rehano zae zu ubudeze veize niano'i! ²⁹ Mazaḡa aduga boro hidi'uma madaḡa 'ai onai'uma. E'e madaḡano vazevaze'a 'ahige re'uma, raena'a, 'Gabani roḡaeḡa zu ene ize 'izema mouga roḡaeḡani'e manoḡa tauḡi!" ³⁰ E'e madaḡano ze maḡamaḡa kome'a boro zina'a, 'Fahanadu emeḡe ḡahifo'i!" ³¹ E'e ire ḡaboḡa heuḡa, rehano za'a sataurohi'ohe. 'Ougine za'e, ire roḡa azaḡa heuḡa, aduga ufeta boro hidi'uma."

³² Ḡonore boro vazeḡa 'aheu zuni Iesu teite zemoga radu tutuze onamiro. ³³ Ebu ze'e haba 'ahoga niḡa Vadini Isiga feuriro. E'ea Iesu ebu ḡonore vazeḡa 'aheu satauroziro, vaze 'ahoga'e eda'e moneo zu 'ahoga'e kauri moneo. ³⁴ Ebu Iesu'a sataurono'o reiro, raena'a, "Mama, zeḡe haḡai sau'a aḡutu modo'i, mazaḡa ze'e nagini haḡae'eta'a'e aḡu'a." Ze'a iniu'e Iesu dabua me'uma radu kaḡusi arahoḡa arahiro.

³⁵ Vazevaze'e edanadu muririnu. U vaze ibitozini'ete'e azaḡa'e Iesu ḡirihoharo, raena'a, "Ani vaze 'ahoga'ahoga'e ḡaboziro. Ani'e Keriso, Badi'a'a ohotirote'e vazeḡa reine, ane'a bare ḡaboni'uma!" ³⁶ Uti azaḡani'a zuni arahoharo ebu vaini vuḡa ḡiḡi'a gagoharo. ³⁷ Ebu ze nina'a, "Ḡa'e Iuda azaḡa kini ro'idene, ḡae'a ḡae bare ḡabo'o'i!" ³⁸ Iesu satauro hitagano'e 'ahige mirihiro, 'Iuda Azaḡa Kini'.

³⁹ Satauro rana'ono'o ḡonore boro vazeḡa 'ahogani'a Iesu roniro, raena'a, "Ḡa'e Keriso

ro'idene, g̃ae'a g̃ae bare g̃abo'o'i ebu emeḡe zuni g̃abofo'i!" ⁴⁰ Rehano ḡonore boro vazega 'ahogani'a ḡonore boro vazega omo ḡoere riga hina naenaenina'a, "Ḡa Badi'a mene ri-hone'ehehe? Ḡae zuni ane teite idaḡa ruda'uma ebu Badi'a hidi'uma. ⁴¹ Emetane'e emeḡe sau'a u'ano rudau'ohe, rehano vase 'adi'e haḡai sau'a 'ahogani mene haḡairo." ⁴² Ebu ane'a Iesu niro, raena'a, "Iesu, g̃ae'a ibitohau'ete'e haba'a ona'idene eḡe zuni zamaro'i!" ⁴³ Iesu'a naenaenina'a, "Hube hune g̃a'ohe, izidi g̃a'e eḡe teite Badi'a habao radi'uma."

Iesu'a Rudaro

(Mataio 27:45-56, Mareko 15:33-41, Ioane 19:28-30)

⁴⁴ Madai kirikiri meirotene, haba nidu'a uzabo'a 'uiro onamo ḡorava mone mada uḡidu. ⁴⁵ Mada mene hiaro ebu kuru neḡa dabuaḡani'a nemaog̃au 'a'adaro. ⁴⁶ Ebu Iesu'a ḡihau huario, raena'a, "Mama, eḡe vine'e g̃ae 'evoreo ti'ohe!" Ani 'ouge reirote'e enogano 'ai, iriga ri'iro.

⁴⁷ Roma uti azaḡa ibitozini'ete'e ḡihi'aḡa'e nagini'a furerarote'e horonirotene, ani Badi'a niguniro ebu raena'a, "Hube hune vase 'adi'e duduga!" ⁴⁸ Iesu satauro rudarote'e muririrote'e azaḡa ḡuḡuvaḡani'e nagini'a furerarote'e horonirotene, ze zuni vetuḡa ranadu neze 'u'a barobaro 'uhiro. ⁴⁹ Rehano Iesu vase nidu'a zu Galilea haba'anono'o hegotirote'e roḡaeroḡaega nidu'a faḡanono'o nagini'a furerarote'e muririro.

Iesu Guriro
(*Mataio 27:57-61, Mareko 15:42-47, Ioane 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Iudea haba'ano Arimatea vase 'ahoga niġa Iosefa radiunu. Ani'e vase manoġa zu duduġa, zuni Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a guhininu. Ani'e vase ibitozini'ete'e azaġa boro zamaġano boro 'ahoga, rehano vase boroboro'a Iesu matihi reirotene ani ze ġoere mene mae ġihiniro. ⁵² Ane'a Pilato vaġe onamadu eda'e'eda'e uminiro, raena'a, "Iesu rune ahi'a eno'i!" Ebu hena Pilato'e reiro. "O'e". ⁵³ 'Ougadu Iosefa'a sataurono'o Iesu ahiri mae bunadu dabua hina 'umiro. Ebu Iesu ahiri vatava varadirote'e 'iduġa izigano tiro. ⁵⁴ A'e Bana Madaġa veize ruhibe'ete'e madaġa ġoravaġa, ebu Bana Madaġa hanitiro.

⁵⁵ Galilea haba'anono'o Iesu teite onairote'e roġaeroġae'e Iesu ahiri mae onamirote'e hegotiro ebu ahi'a tirote'e haba'a horoniro. ⁵⁶ 'Ougadu ze neze bare onamadu Iesu ahiri aso hanoga veize murava hohoġa zu dehoro hohoġa manoġa ruhibiro. Rehano Mose goro ġoe'a idunaġano Bana Madaġa 'ahine, ze ahirize ohone baniro.

24

Iesu'a Runeono'o Bare Ġabodiro
(*Mataio 28:1-10, Mareko 16:1-8, Ioane 20:1-10*)

¹ Fura oherebau uzeuze roġaeroġae ze'a ruhibirote'e ahiri ase'ete'e muravaġa hohoġa madu idu onamiro. ² Ze feurirotene, idu 'ue'ete'e hadiġa boro kiune vaġinoga horoniro. ³ Ebu ze diuġiro, rehano Zuhi'a Boro Iesu ahiri

mene horoniro. ⁴ Ze nagini'a ani mazao fureranate'e zamare 'ada'adiro. E'e madaġano vase 'aheu'a tabara zeġe babaġano edaro. Ze'e dabua vazavazahoga vidaro. ⁵ Ebu roġaeroġae'a rihau rudanadu zeġe mazao owoe ġuġuriro. Rehano vase 'aheu'a ziro, raena'a, "Za nougadu ġabone vazega rune haba'ano vage'ohe? ⁶ Ani ahao'e 'o'o'a, rehano ani bare ġabode iġuneha! Ani'a Galilea haba'ano nagini zirote'e zamaro'i! ⁷ Ani'a raena'a, 'Eġe, Vaze Ubuga'e revonadu sau'a azaġa evora ri'ini'uma ebu sataurohi'uma, rehano mada uġiduġano bare ġabode iġuni'uma.'" ⁸ 'Ouge reirotene, roġaeroġae'a Iesu'a reirote'e goe'a zamariro.

⁹ Roġaeroġae'a idu haba'anono'o bare on-aadu zeġe mazao nagini'a furerarote'e nidu'a Iesu tahi'a ¹¹ zu ane vase nunu nidu'a ziro. ¹⁰ Idu haba'a onamirote'e roġaeroġae'e Magadala roġaega niġa Maria, 'ahoga'e niġa Ioana, Iakobo vi'a niġa Maria ebu roġae nunu. Ze'e nagini'a fureranate'e apostolo azaġa mazao rae fureniro. ¹¹ Rehano Iesu tahi'atahi'a'a ze goere'e ġiriho hariġa radu mene mae ġihiniro. ¹² U Petero ani iġunadu idu haba'a dure onamiro. Ani'a ġuġuradu idu zamaġa ġianirotene, Iesu ahiri umirote'e dabuaġa da'o horoniro. Ebu ani nagini'a fureranate'e zamare 'ada'ade'ena'a, ne bare onamiro.

*Iesu'a Emausa Neġa Ibiġano Fureraro
(Mareko 16:12-13)*

¹³ E'e madaġano roġaeroġae goere igirote'e azaġa bo'aġano tahi'a 'aheu'a Emausa neġa ibiġa

onaminu. E'e neġa'e Ierusalemā haba'anono'o ani faġa'e 11 kilomita. ¹⁴ Anianine ibio oname'ena'a nagini'a fureranate'e ġauġa nidu'a ġo'ane onaminu. ¹⁵ Zeġe'a ġo'ane oname'enogano, Iesu ane'a zeġe uhiġa aradu idaġa onamiro. ¹⁶ Zeġe horoniro rehano, mene ederiro a'e Iesu, mazaġa ze ani mene ederoga veize biriro.

¹⁷ Iesu'a ziro, raena'a, "Ġanine oname'ena'a, nagini ġo'ane'ohe?" Ebu ze vetuġarau'ena'a tue edaro. ¹⁸ Ze bo'aġano vaze 'ahoga niġa Kuleopa'a naenaeniro, raena'a, "Izidi Ierusalemā haba'ano nagini'a fureranata'a'e vaze nidu'a edeġa. Ġa'e e'ea radiunu rehano, ġa'a da'o aġu'ahehe?" ¹⁹ Iesu'a zina'a, "Nagini'a fureraneha?" Zeġe'a nina'a, "A'e Iesu, Nazareta vazeġa hariġa. Badi'a zu vaze nidu'a zamao ani peroveta vazeġa raha. Ani'e haġaiġa gigi'a haġainu zu ġoere gigi'a haraminu. ²⁰ Rehano Badi'a dibu'o hau'ete'e ġihi'aġaġihi'aġa zu vaze ibitozini'ete'e azaġani'a Iesu manoga radu Roma gavana 'evorao ri'iniro ebu satauroniro. ²¹ Eme'e ani Israela azaġa agireono'o mae vaġizi'uma vazeġa rae zamariro. Ebu Izidi Iesu rudarote'e madaġanonono'o onao mada uġidu maha.

²² U eme bo'aġano roġaeroġae nu'a zaguzagufeha. Ze ohereda'o idu haba'a onameha, ²³ rehano Iesu ahi'a mene horoneha. Ebu ze bare onaradu, raena'a, 'Aneru'a emeġe mazao fureranadu Iesu'e bare ġabodeha rae raha.' ²⁴ Emeġe bo'aġano vaze nu'a idu haba'a onamatene, roġaeroġae'a rate'e teige, ze zuni Iesu ahi'a'e mene horoneha."

²⁵ Iesu'a ziro, raena'a, "Za'e mene huhuzaġa! Peroveta azaġani'a reirote'e ġoe'a mene ġarihe mae ġihine'ohe. ²⁶ Peroveta azaġani'a raena'a, 'Keriso'e 'ouge aduga me'uma, ebu hena ġabodadu ane haba agaġano diuġiuma.'" ²⁷ Iesu'a Buka Zaġoġa zamaġano Mose'ono'o onamo peroveta azaġani'a ani moneo mirihirote'e ġoe'a nidu'a faine ihoze onamiro.

²⁸ Ebu ze Emausa neġa hanitiro, rehano Iesu'e ize ibio onamihi reiro. ²⁹ Ze Iesu radoga radu uminiro, raena'a, "Ġorava ranaha zu mada'e hauġeha. E'ano'o emeġe teite bazihi!" 'Ougadu ani zeġe ne diuġi' onamiro.

³⁰ Ani ogomu veize zeġe teite ehoriro. Ebu beredi madu Badi'a mazao kuranadu vahege ziniro. ³¹ E'e zamaġano ubumaze'a bohatanadu 'Ahi'e Iesu!' rae ederiro. Rehano zeġe ubu-mao ani dauġiro. ³² Ebu anianine ġoretitiro, raena'a, "Ibio ane'a eme teite ġoeratene zu Buka Zaġoġa huga me'odofeatene, zamafe'a matu'e rudaneha!"

³³ Ebu tahi'a 'aheu'a Emausa neġa'ono'o zogone iġunadu Ierusalemaha haba'a bare itiro. E'ea Iesu tahi'a 11 zu zeġe teite radiunute'e vase nu haniziro. ³⁴ Ze raena'a, "Hube hune Iesu ani bare ġabodeha ebu Simona* mazao fureraneha!" ³⁵ 'Ougadu tahi'a 'aheu'e'e'a zuni zeġe mazao Emausa ibiġano nagine'a furerante'e zu Iesu'a beredi vahege'enogano Iesu ederate'e hariġa me'odoziniro.

* **24:34** Niġa 'ahoga'e Petero

Iesu'a Tahī'aḡa mazao Fureraro

(Mareko 16:14, Ioane 20:19-23, Apostolo 1:4-5)

³⁶ Ze harize me'ode'ete'e zamaḡano Iesu'a tabara zeḡe bo'aḡano edaro, ebu raena'a, "Zama roḡeḡa zae teite rado'i!" ³⁷ Rehano ze'e ane vine horone'ohe rae zamare'ena'a, zaguzagaro zu rihau rudaro. ³⁸ Iesu'a ḡadiziro, raena'a, "Za'e nougadu rihau'ohe? Nougadu 'Ahi'e iniu?' rae zamare doude'ohe? ³⁹ 'Ahi eḡe! Eḡe 'evore zu oda ḡiano'i! Ebu obohe nuro'i! E vine reifone, modarehe zu isinehe o'o'a reifo. Rehano za horohe'ete'e teige, e'e modare zu isineheta." ⁴⁰ Ani 'ouge radu 'evoreḡa zu odaḡa ihoziro. ⁴¹ Rehano ze matu'e rudanadu zaguzagarote'e u'ano, ze ize Iesu ḡoere mene mae ḡihiniro. Ebu Iesu'a ḡadiziro, raena'a, "Zae mazao ogomu nu e'ehehe?" ⁴² Zeḡe'a ḡozone kiroḡa harotene, ⁴³ ani'a madu zeḡe ubumao aro.

Iesu'a Ane Tahī'atahi'a Ḡoere Ḡonaga Ziro

(Mataio 28:16-20, Mareko 16:15-18, Apostolo 1:6-8)

⁴⁴ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Eḡe'a zae teite radiunute'e madaḡano 'ahige ḡoreziro. 'Mose goro, peroveta azaḡa buka zu Salamo zamaḡano eḡe moneo mirihirote'e ḡoe'a nidu'a hube hune hudafo." ⁴⁵ 'Ougadu Iesu'a, zeḡe Buka Zaḡoḡa ḡoe'a huga ederifine, zamaze bohaniro. ⁴⁶ Ani ziro, reana'a, "Buka Zaḡoḡa zamaḡano 'ahige mirihiro. 'Keriso'e aduga hidi'uma, ebu mada uḡidu zamaḡano runeono'o bare ḡabodi'uma. ⁴⁷ Ebu ani tahi'atahi'a'a, Ierusalemaba'ano'o onamo haba nidu'ao,

ane niḡano hari manogā harami'uma, raena'a, 'Ġihuro'i! 'Ougine, Badi'a'a haḡaize sau'a aḡutu modi'uma!' ⁴⁸ Za'e e'e ḡoe'ani'a hudanata'a'e horoneha, e'ano'o vaze 'ahoga 'ahoga zuni eḡe hari haramozini'uma. ⁴⁹ Ġi'ano'i! Mama'a ḡoere tirote'e Vine Zaḡogā eḡe'a zae mazao tuḡuni'uma. E'ano'o Ierusalemā haba'ano guhiu rado'i, onamo Vine Zaḡogani'a ovadu ḡiḡi'aḡa hina iriva'ozi'uma."

Iesu'a Adure Itiro

(Mareko 16:19-20, Apostolo 1:9-11)

⁵⁰ Ebu Iesu'a Ierusalemā haba'aono'o ze tutuzadu Betania neḡa uhiḡa onamiro. Ebu evo'a ḡihinadu zeḡe veize kuraro. ⁵¹ Ani kurau'ena'a, ze muhizadu adure ḡoha mae ḡihine itiro. ⁵² Ebu ze Iesu nigunadu matu'uzeta Ierusalemā haba'ano bare onamiro. ⁵³ Ze iḡaiḡa kuru neḡano radiu'ena'a, Badi'a niḡa mae ḡihininu.

Uare Bible
Portions of the New Testament in the Uare language
of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Uare long Niugini

Copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Uare

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

c398f744-e34b-525a-a9fe-d04e84ab7b13